

**”Olipa kipakkaa tekstiä” –
Suomalaisten työeläkeyhtiöiden kehukset Helsingin Sanomien uutisissa**

Heidi Tuohimaa-Niemelä

Pro gradu -tutkielma

Valtio-oppi

Lapin yliopisto

Syksy 2021

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: ”Olipa kipakkaa tekstiä” – Suomalaisten työeläkeyhtiöiden kehykset Helsingin Sanomien uutisissa

Tekijä: Heidi Tuohimaa-Niemelä

Koulutusohjelma/oppiaine: Poliittikatieteet, valtio-oppi

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 79, 2 liitettä

Vuosi: 2021

Tiivistelmä:

Tutkielmani käsittelee suomalaisten työeläkeyhtiöiden kehystämistä Suomen suurimman sanomalehden Helsingin Sanomien uutisoinnissa. Tutkielman tavoitteena on tarkastella sitä, millaisena suomalaisten työeläkeyhtiöiden toiminta näyttäytyy uutisartikkeleissa, millaisia erilaisia kehyksiä kirjoituksista on mahdollista tunnistaa sekä pohtia sitä, onko Helsingin Sanomien rakentama uutiskehystäminen todenmukaista.

Tutkielma on toteutettu analysoimalla Helsingin Sanomien uutisaineistoa vuosien 2015 ja 2021 välillä ja voidaan luokitella kehysanalyttiseksi tutkimukseksi. Tutkielmassa kehysanalyttinen viitekehys on sekä metodologinen että teoreettinen. Jotta poliittinen viestintä voisi olla onnistunutta, siltä yleensä edellytetään onnistunutta kehystämistä. Kehysten avulla voidaan ryhmitellä asioita yleisölle merkityksellisiksi viesteiksi ja tällä tavoin kehykset ovat pysyvä osa journalismia. Lähtöolettamana on, että asioiden kehystäminen voi vaikuttaa yleisön näkemyksiin, mutta tässä tutkielmassa ei keskitytä siihen, millä tavoin lukijat kehyksiä tulkitsevat tai miksi kehystäminen on muodostunut tietynlaiseksi, vaan siihen, millä eri tavoilla kehystämistä ilmenee. Helsingin Sanomissa kehytetään työeläkeyhtiöitä vastuullisuuden, valvonnan, sijoittamisen, kilpailun ja avoimuuden näkökulmista. Lisäksi toistuu kehystämisen tapa, jossa puhutaan pahimman vaihtoehdon skenaarion toteutumisesta eli mitä tapahtuu, mikäli yksittäinen yhtiö menee konkurssiin.

Lähtöolettamana tutkielmassa on ollut, ettei mikään uutisointi voi olla näkökulmatonta. Pelkkien faktojen listaaminen on harvoin mielenkiintoista journalismia. Lehdistöltä odotettu neutraali, riippumaton ja puolueeton uutisointi yhdistyy mielikuvissa yleensä totuudenmukaiseen uutisointiin. Oletus on kuitenkin jo lähtökohtaisesti absurdi, sillä uutisoinnissakin on aina jonkinlainen näkökulma. Sanomalehdet eivät ole samalla tavalla puoluesidonnaisia kuin aiemmin, mikä on voinut rakentaa yleisölle mielikuvaa journalismin poliittisten tai muiden mieltymyksien olemattomuudesta.

Tutkimustulokseni on, että uutisointi liittyen työeläkeyhtiöihin on tuotettu korostuneen kriittisestä näkökulmasta. Ihmisiin on usein toistuvilla kehyksillä sitä helpompi vaikuttaa, mitä vähemmän he asiasta tietävät. Asiakokonaisuuden tuntevat ihmiset taas odottavat kehyksiltä väkevyyttä. Kehyksen voimakkuus määrittyy muun muassa sen mukaan, mistä lähteestä se on peräisin ja onko se ristiriitainen aiempien näkemysten kanssa. Mikäli Helsingin Sanomien lukija kuitenkin seuraisi työeläkeyhtiöiden tapahtumia ja alaa ainoastaan Helsingin Sanomien uutisoinnin kautta, saattaisi hänelle jäädä varsin kaavamainen, epäilevä, yksipuolinen ja negatiivinen kuva työeläkeyhtiöiden toiminnasta.

Avainsanat: kehysanalyysi, kehysteoria, työeläkejärjestelmä, työeläkeyhtiö, tutkiva journalismi

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	5
2	TUTKIMUSTEHTÄVÄ	8
2.1	Tutkimuskysymykset	8
2.2	Tutkimuskirjallisuus ja keskeiset käsitteet.....	9
2.3	Aineiston esittely	13
2.4	Tutkielman rakenne	14
3	SUOMALAINEN TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄ	17
3.1	Rakenne.....	17
3.2	Keskeiset työeläkeyhtiöihin liittyvät käsitteet	19
3.2.1	Hajautettu järjestelmä ja yhteisvastuu.....	20
3.2.2	Lainsäädäntö, valvonta ja vakavaraisuus	21
3.2.3	Hallinto ja pätevyysvaatimukset	22
3.2.4	Sijoitustoiminta	23
3.2.5	Työkyvyn ylläpitotoiminta.....	25
3.3	Työeläkejärjestelmä osana työmarkkinapolitiikkaa	27
3.3.1	Taustaa ja historiaa.....	27
3.3.2	Työmarkkinaosapuolten rooli hallinnossa	28
3.3.3	Vallankäytön kritiikki	28
3.4	Yhteenveto	29
4	MEDIAN VALTA	30
4.1	Onko medialla valtaa?.....	30
4.2	Kehysteoria menetelmällisenä työkaluna.....	31
4.2.1	Goffmanilainen kehysanalyysi.....	33
4.2.2	Kehysten aktivointi	35
4.2.3	Kehysanalyysi laadullisesta näkökulmasta	36
4.2.4	Sanomalehti analyysin kohteena	36
4.2.5	Uutisten kehystäminen.....	38
4.2.6	Helsingin Sanomat työeläkeyhtiöitä kehystämässä	40
5	ANALYYSI	42
5.1	Vastuullisuuden kehys (luottamus ja pätevyys).....	46
5.2	Valvonnan ja lainsäädännön kehys	50
5.3	Suursijoittajakkehys	52

5.4	Kilpailukehys (työhyvinvointi- ja toimilupakehys)	56
5.5	Avoimuuden ja tiedottamisen kehys	61
5.6	Pahimman mahdollisen skenaarion kehys (yhteisvastuu)	64
5.7	Yhteenveto	66
6	PÄÄTELMÄT	68
6.1	Dialogi aineiston ja teorian välillä	69
6.2	Vallan vahtikoira ja vastavoima.....	72
6.3	Kehysten tuolla puolen.....	73
6.4	Mutta onko se totta?.....	74
	LÄHTEET.....	80
	LIITE 1: Helsingin Sanomat 31.5.2015 – 22.3.2021	
	LIITE 2: Analyttinen viitekehys aineiston analyysiin	

1 JOHDANTO

Tämän tutkielman tavoitteena on kuvata suomalaisten työeläkeyhtiöiden käsittelyä Suomen suurimman sanomalehden Helsingin Sanomien uutisoinnissa. Laajemmassa mittakaavassa tutkielma liittyy keskusteluun, joka käsittelee hajautetun työeläkejärjestelmän toimintaa ja toimintaedellytyksiä.

Suomalaisen hyvinvointivaltion tilasta on käyty paljon keskustelua viimeisten vuosikymmenten aikana. Yleisesti keskustelussa Suomi lasketaan osaksi pohjoismaista hyvinvointijärjestelmää, johon liittyy kattava sosiaaliturva, laajat julkiset palvelut sekä korkea tasa-arvoisuuden taso väestöryhmien välillä. Sosiaalipoliittisia uudistuksia on kuitenkin toteutettu laajamittaisesti 1990-luvun puolivälistä alkaen. Reformit ovat herättäneet keskustelua Suomen asemasta hyvinvointivaltiona. Keskustelussa huomio on kiinnittynyt myös työeläkejärjestelmään sekä sitä toimeenpaneviin työeläkeyhtiöihin ja -laitoksiin.

Työeläke on lakisääteinen ja kaikille pakollinen. Suomen työeläkejärjestelmä on hajautettu usean eri yhtiön hoidettavaksi ja olennainen edellytys hajautetun toimeenpanon olemassaololle on muun muassa se, että kilpailusta huolimatta työeläkevakuuttajat rahastoivat kollektiivisesti ja ovat konkurssiyhteisvastuussa. Lisäksi eläkkeenhakija saa eläkkeensä selvitettyä ja maksuun yhdestä eläkelaitoksesta, ja työeläkevakuutustoiminta on eriytetty muusta vakuutustoiminnasta.

Työeläkeyhtiöiden toimintaa valvoo virallisesti eduskunnan pankkivaltuuston alaisuudessa toimiva Finanssivalvonta, mutta myös media ottaa viranomaisen ohella vahvan roolin toimia julkisia varoja hallinnoivien yksityisten yritysten toiminnan valvovana toimielimenä. Valtakunnan ykkössanomalehti Helsingin Sanomat seuraa työeläkeyhtiöihin liittyviä tapahtumia erityisen aktiivisesti ja aika ajoin korostuneen kriittisesti. Tutkielmani tavoitteena on hakea vastausta kysymykseen, miten Helsingin Sanomat käsittelee ja kehystää uutisoinnissaan erityisesti työeläkeyhtiöitä. Helsingin Sanomien kirjoitukset ovat osittain linjassa keskustelun kanssa, jota on käyty viimeisen vuosikymmenen ajan työeläkejärjestelmän uudistamisen tarpeesta.

Median vaikutuksen tutkimus ei ole yksiselitteistä. Yhtäältä media voidaan kokea merkittävänä vallankäyttäjänä, jolla on vaikutusta esimerkiksi muiden instituutioiden toimintaan. Tämän voidaan tulkita heikentävän muun muassa poliittisen järjestelmän vaikutusta. Toisaalta voidaan myös nähdä median toistavan todellisten vallankäyttäjien näkemyksiä, jolloin median vallan ei voitaisi tulkita olevan itsenäistä.

Helsingin Sanomien kirjoitukset keskittyvät voimakkaasti yksittäisten työeläkeyhtiöiden toimintaan järjestelmän sisällä. Työeläkeyhtiöiden toimintaa arvioidaan kriittisesti suhteessa nykyisiin lakiin ja asetuksiin. Kuitenkin olemassa olevaa lainsäädäntöä, toimintaedellytyksiä, toimien oikeudenmukaisuutta ja avoimuutta kyseenalaistetaan toisinaan runsaasti. Yhtäältä kritiikki kehystetään järjestelmän ongelmaksi ja toisaalta yksittäisten yhtiöiden toiminnan ongelmaksi. Aineistoa tutkimalla ja kehysanalyysiä hyödyntäen haetaan erilaisia tapoja kehystää työeläkeyhtiöihin liittyviä kokonaisuuksia.

Työeläkejärjestelmän murroksesta puhutaan paljon mediassa erilaisten toimijoiden aloitteesta. Useimmiten, kun työeläkejärjestelmän uudistuksesta keskustellaan, viitataan eläkeuudistuksiin, jotka sisältävät muutoksia liittyen muiden muassa eläkeikään ja eläkkeiden muotoihin. Keskustelu kuitenkin harvoin sisältää itse olemassa olevan järjestelmän rakenteen pohtimista tai sen legitimitettä. Helsingin Sanomien kehystyksessä sävy on painottunut järjestelmän ongelmiin ja uudistamisen tarpeeseen.

Aihe on kiinnostava myös henkilökohtaisesta näkökulmasta, mikä antaa tutkimukselle hieman etnografisen tutkimusperinteen elementtejä. Työskentelen työeläkeyhtiössä, jolloin tarkastelen ja ymmärrän tutkimuksen kohdetta osallistumalla jatkuvasti sen arkeen ja huomioin kohteen kulttuurin kontekstuaalisuuden. Oma työroolini on ensivaiheessa antanut syyn tutkielman toteuttamiseen ja idean uutisaineiston tarkasteluun, mutta myös edellyttänyt sitä, että tutkielmaa kirjoittaessa eläkeyhtiön työntekijän identiteetistä on täytynyt pyrkiä irrottautumaan niin etäälle kuin inhimillisesti mahdollista. Tutkielman otsikko viittaa uutisartikkeliin, jossa yksittäisen työeläkeyhtiön toimitusjohtaja kommentoi viranomaisen tuoretta raporttia, mutta lausahdus voisi yhtä lailla kuvata sitä tunnelmaa, joka alalla työskentelevälle tulee miltei joka kerta lukiessaan Helsingin Sanomien työeläkeyhtiöuutisointia.

Tätä myöten tutkielma liittyy myös median valtaan ja journalismin todenmukaisuuteen. Uutisoinnilta edellytettävä faktapohjaisuus tekee eron journalismin ja muunlaisen,

esimerkiksi yrityksen ulkoisen viestinnän välille. Uutisten toimittaja kokoaa ja julkaisee todenmukaisia tietoja, ja lukijat ovat oikeutettuja luottamaan uutisten faktapohjaisuuteen. Totuuden etsimisestä ja löytämisestä on tullut sosiaalisen median ja internetin aikana entistä tärkeämpää journalistille. Lukijat saattavat myös vieroksua sitä, että toimittaja linjaa jonkin kokonaisuuden enemmän todeksi kuin jonkin toisen. Toimittajat koetaan tiedon välittäjiksi, ja mikäli roolista poiketaan todellisuuden tuottajaksi, se voidaan tulkita lukijoiden odotusten pettämiseksi. Lukijat lähtökohtaisesti luottavat siihen, että faktapohjaisuudessa ei ole mitään epäselvää ja että tulkintoja ei siirretä yleisön vastuulle.

Journalistien käsittelemät kokonaisuudet ovat harvoin selkeitä tai yksiulotteisia. On poikkeuksellista, että nykypäivänä toimittajalla on mahdollisuus syventää aihepiiriä koskevaa asiantuntemusta riittävästi. Lähtöolettamana kuitenkin on, että Helsingin Sanomien luoma kehystys työeläkeyhtiöille rakentuu vahvan asiantuntemuksen, laajan näkemyksen ja pitkäaikaisen alan seurannan varaan. Aineistosta eli Helsingin Sanomien uutisista on haettu ja löydetty kehyksiä, jotka liittyvät työeläkejärjestelmän toimeenpanoa toteuttavien yksityisten työeläkeyhtiöiden tapoihin ja edellytyksiin toimia. Tätä myöten työeläkeyhtiöistä muodostetut kehykset liittyvät erityisesti työeläkejärjestelmän rakenteen perusedellytyksiin toimia suomalaisille eläkkeensaajille oikeudenmukaisimmalla, turvaavalla, tuottavalla eli parhaalla mahdollisella tavalla.

2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

2.1 Tutkimuskysymykset

Tämä tutkielman toteutustavaksi on valittu kvalitatiivinen ote, jonka on arvioitu soveltuvan aiheen tutkimiseen hyvin istuvalla tavalla. Tutkielmassa käsiteltävät asiat ovat osittain myös määrällisesti mitattavissa, joten aineiston analyysissä on myös kvantitatiivisia elementtejä. Tarkoituksena on kuitenkin pääsääntöisesti laadullisen menetelmän kautta kuvata ns. todellista elämää (Hirsjärvi, Sajavaara & Remes 2015, 161).

Tutkimustavoitteeni kiteytyy seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millaisena suomalaisten työeläkeyhtiöiden toiminta esitetään uutisartikkeleissa?

2. Millaisia kehyksiä kirjoituksista on mahdollista tunnistaa?

3. Onko Helsingin Sanomien uutiskehystäminen todenmukaista?

Tässä tutkielmassa hyödynnetty kehysanalyysi pohjautuu sekä Erving Goffmanin määrittelemään kehysteoriaan, että Gaye Tuchmanin (1978, 1) tapaan määritellä uutiset ikkunaksi maailmaan – samalla todeten, että ikkunan kehyksistä avautuu maailmaan kohtuullisen rajattu näkymä. Perinteiseen tapaan kehysanalyysiä käytetään määrälliseen kehysten tunnistamiseen, mutta kuten Tuchman itsekin mainitsee, ikkunoiden koko voi vaihdella ja näkymä riippuu täysin siitä, kuinka suuren ikkunan läpi katsellaan (Cheas 2018, 260).

Aineiston analyysissä yhdistyy sekä laadullisia että määrällisiä elementtejä. Lähtökohtaisesti kehysanalyysi on kvalitatiivista, mutta avarran analyysiä listaamalla asiakokonaisuudet, joihin aineistossa viitataan silloin kun työeläkejärjestelmästä puhutaan. Robert Entman (1993, 52) on esittänyt, että lähteet toimivat yhtenä merkittävänä tekijänä, kun kehyksiä muodostetaan. Helsingin Sanomien toimittajalla on olemassa aina jokin lähde, tapahtuma tai keskustelun aloittaja, joka aiheuttaa tarpeen jutun kirjoittamiselle. Määrällisen listauksen tehtävänä on selventää sitä, mikä toimii toimittajan alkukipinä hänen pohtiessaan ongelmakohtia tai toimintaa.

Tutkielman perimmäisenä tarkoituksena on tarkastella sitä, millaisena suomalaisten työeläkeyhtiöiden toiminta näyttäytyy Helsingin Sanomien kirjoituksissa. Jotta analyysi voisi pysyä selkeänä ja toimivana, asetelmaa on pyritty jo alkuvaiheessa rajaamaan niin paljon kuin mahdollista.

Aineisto on rajattu vuoden 2015 toukokuusta vuoden 2021 maaliskuuhun saakka. Vaikka järjestelmään liittyvät vaateet pidettäisiinkin erillään, voi silti olla, että erityisten tapahtumien, esimerkiksi Finanssivalvonnan ulostulojen ajankohdat vaikuttavat uutisointiin niin, ettei niitä edeltävillä uutisoinneilla ole relevanssia tai johdonmukaisuutta. On kuitenkin huomioitava, että on Helsingin Sanomien oma valinta, mitä tapahtumia se ottaa esiin uutisoinnin arvoisiksi.

2.2 Tutkimuskirjallisuus ja keskeiset käsitteet

Tämän kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on antaa kattava yleiskuva tutkielmaani liittyvistä aiheista. Kirjallisuutta kootessani olen ottanut huomioon tutkimusongelman teorian, käsiteltävän kontekstin historiallisen kehittymisen sekä ilmiön esiintymisen uutisartikkeleissa. Olen myös hakenut kirjallisuuden kautta tutkimusongelmalle yleisyyttä ja merkitystä. Kirjallisuus sisältää tutkimusta myös ilmiöön vaikuttavista tekijöistä ja sitä selvittäviä tutkimusmenetelmiä.

Tavoitteena on ollut, että kaikilla mainituilla asioilla olisi täsmällinen ja relevantti yhteys tutkielmassa tehtävään työhön. Kirjallisuutta on käsitelty niin, että kokonaisuudet tulisivat esitetyksi tarkoituksenmukaisessa järjestyksessä. Pyrin esittämään ilmiön historiallisen kehityksen ja käsitteistön, sen jälkeen perehtyä aineiston avulla nykytilaan ja lopuksi pohtia nykytilan erilaisia ulottuvuuksia.

Tutkimuksessa yhdistyvät suomalainen työeläkejärjestelmä, median valta, uutisartikkeleiden luonne aineistona sekä kehysteoria ja kehysanalyysin tavat. Tutkimuskirjallisuutta on koottu liittyen suomalaiseen eläkejärjestelmään ja sen historiaan taustoitusta varten. Aineisto koostuu uutisartikkeleista, joita analysoidaan kehysanalyysiä hyödyntäen.

Tutkielman kontekstin eli työeläkealan kannalta olennaisia kirjallisuuslähteitä on useita. Etlan julkaisusarjaan kuuluva Eläkevalta Suomessa (2011) on usean kirjoittajan pohdinta, joka käsittelee valtaa työeläkealalla monesta näkökulmasta. Myös Jaana Rissasen (ym. 2017) teos Työeläke on tutkimuskysymysten taustoituksen kannalta informatiivinen. Tärkeimpinä verkkolähteinä työeläkeyhtiöiden toiminnan kannalta toimivat TELA ry:n, Eläketurvakeskuksen sekä Finanssivalvonnan kotisivut.

Yksi keskeisistä lähteistä eläkejärjestelmän historian kuvaamiseen on Matti Vauhkonen ja Jussi Hannikaisen teos ”Ansioiden mukaan. Yksityisalojen työeläkkeiden historia” (2012), jossa kirjoittajat ovat kuvanneet kattavasti ja seikkaperäisesti suomalaisen eläkejärjestelmän syntyvaiheita ja erityispiirteitä. Vauhkonen ja Hannikaisen teos kuvaa heidän mukaansa suomalaisen yhteiskunnan suurta kertomusta työeläketurvan näkökulmasta. Vauhkonen ja Hannikaisen näkökulmaa täydennetään em. Etlan julkaisusarjaan kuuluvalla, Jan-Erik Johansenin, Jukka Lassilan ja Heikki Niemelän kokoamalla teoksella ”Eläkevalta Suomessa” vuodelta 2011. Teos ottaa kantaa työeläkeyhtiöihin nimenomaan vallan näkökulmasta ja tekee siitä kriittisellä otteella.

Edellä mainittujen lisäksi Jaakko Kiander, Pekka Sauramo ja Hannu Tanninen taustoittavat tieteellisessä artikkelissaan ”Suomalainen tulopolitiikka poliittisena vaihdantana” (2009) hyvin suomalaisen sosiaalivakuutusjärjestelmän roolia ja kehittymistä.

Työeläkejärjestelmän tutkimustiedon hyödyntämiseen myös Eläketurvakeskuksen julkaisusarjat ovat alaa seikkaperäisesti valottava lähde. Eläketurvakeskus julkaisee työeläkeyhtiöihin liittyviä tutkimuksia, raportteja, tilastoja ja käsikirjoja, joilla voidaan taustoittaa tutkielmaa perusteellisesti.

Tutkielmassa sivutaan työeläkeyhtiöiden toimintaan liittyviä käsitteitä, joihin perehdytään syvällisemmin luvussa 3. Aineistossa sivutaan myös työeläkejärjestelmään liittyviä käsitteitä kuten eliniänodote, suurten ikäluokkien eläköityminen, julkisen talouden kestävyys, talouskasvu, budjettivaikutus, julkinen rahoitus, eläkemeno ja eläkkeellesiirtymiskäytäntö. Käsitteet esiintyvät varsinkin tutkittavassa aineistossa ja niihin viitataan, mutta useimmat eivät muodostu tutkimuskysymysten kannalta keskeisiksi käsitteiksi.

Tutkielman aineistoa tutkitaan kehyksen käsitteen näkökulmasta. Käsitteen on vakiinnuttanut sosiologi Erving Goffman, jonka tarkoituksena on ollut kehittää työkalu, jolla voimme kuvata tapoja jäsentää kokemuksiamme ymmärrettävästi. Tutkielman teorian peruskiveksi olen valinnut Goffmanin teoksen *Frame Analysis* (1974), joka toimii tutkielman teorian pääasiallisena lähteenä.

Lisäksi työssä tarkastellaan mediasisältöjen kehyksiä. Uutiskehysten määritelmästä on puhunut ensimmäisten joukossa mm. Gaye Tuchman (1978, 1993), jonka mukaan uutiskehys on olennainen osa arkipäiväisen todellisuuden jäsentämistä. Myös Robert Entman on ollut tuottelias liittyen uutisten ja tapahtumien kehystämiseen ja tätä näkökulmaa on täydennetty runsaasti Entmanin näkemyksillä uutisten kehystämisestä ja mm. hänen esittelemästään vesiputousmallista mm. teoksissa *Projections of Power: Framing News, Public Opinion, and U.S. Foreign Policy* (2004) ja *Cascading Activation: Contesting the White House's Frame After 9/11* (2003).

Kehysten soveltaminen jokapäiväisessä ajattelussa tarvitsee tuekseen havainnollistamista tilanteista, joissa sitä voisi käyttää. Havaitsemme ja tulkitsemme eteen tulevia tilanteita yleensä jonkin kehyksen kautta. Tulkintaan vaikuttaa se, mitä näemme tilanteessa ja millaisia merkityksiä se meidän ajattelussamme saa. Voimme olettaa, että aiempien kokemuksiemme ansiosta meille on kertynyt näkökulmia ja mielipiteitä tilanteesta. Tilanteita voidaan laajentaa koskemaan myös yhteiskunnallista keskustelua. Kokonaisuuksissa, joissa kehykset kilpailevat keskenään, käydään jatkuvaa taistelua siitä, mikä kehys nousee missäkin tilanteessa johtavaksi ja ohjaa tällä tavoin sitä, miten esimerkiksi yhteiskunnallisia ristiriitakysymyksiä merkityksellistetään.

Media & Viestintä -journalista on kerätty kokoelma tuoreita tieteellisiä artikkeleita liittyen uutisten kehystämiseen. Kyseessä on tieteellinen julkaisu, jossa julkaistaan artikkeleita median, viestinnän ja journalismin tutkimuksen alalta. Kehysten soveltamisesta pohjautuen Goffmanin teoriaan kirjottaa mm. Erkki Karvonen, jonka vuosituhannen alun jornaalissa julkaistuja tieteellisiä artikkeleita on hyödynnetty.

Käytän aineistonani suurimman suomalaisen sanomalehden Helsingin Sanomien uutisartikkeleita, joten viittaa median käsitteellä sanomalehden kaltaisiin massatiedotusvälineisiin, jotka on suunnattu valtavirralla. Median käsitteellä ei viitata esim. sosiaaliseen mediaan tai muuhun audio-visuaaliseen materiaaliin.

Tutkielmassa lähestytään myös median vallan käsitettä. Valta ei ole tässä mielessä laisinkaan yksiselitteistä. Medialla on valtaa suhteessa yhteiskunnan muihin verkostoihin ja muihin instituutioihin. Muun muassa Esa Väliaverron (2013) on todennut median olevan aina osana yhteiskuntaa, joten valtaa tutkittaessa ei median asemaa voi jättää huomiotta. Median valtaan liittyvän oppihistorian ovat kiteyttäneet aikamääräisesti Suomessa mm. Risto Kunelius (2010) ja Britanniassa Denis McQuail (2010).

Median ja uutisten vallan tarkastelu jatkuu Michael Schudsonin *The Sociology of News* (2003) -teoksen avulla. Schudson käsittelee nimenomaan uutisjuttuja ja niiden valtaa kehystämisen näkökulmasta. Schudson on lisäksi luonnehtinut, että uutismediassa valta voi näkyä paljolti yleisölle tarjoilluissa kehyksissä eikä juurikaan uutisten asiasisällössä.

Lisäksi kehysteorioita ovat tarkastelleet Norman K. Denzin ja Charles Keller sekä Dennis Chong & James N. Druckman mm. vuoden 2007 artikkelissaan *A Theory of Framing and Opinion Formation in Competitive Elite Environments*, ensin mainitut ajoittain erittäin kriittisesti Goffmanin teorioihin suhtautuen. Samaan teemaan löytyy artikkeleita myös Gaye Tuchmanilta. Chongin ja Druckmanin (2007) mukaan niihin ihmisiin on usein toistuvilla kehyksillä helpompi vaikuttaa, mitä vähemmän he asiasta tietävät. Asiaa tuntevat ihmiset odottavat kehyksiltä väkevyyttä. Kehyksen voimakkuuden voi määrittää sen mukaan, mistä lähteestä se on peräisin, onko se yhteneväinen jaettujen arvojen näkökulmasta ja onko se konfliktissa aiempien näkemysten kanssa. Näistä erityisesti lähteen vaikuttavuutta on korostettu mm. Druckmanin tutkimuksissa (2001).

Journalismin todenmukaisuuteen ottaa kantaa Heikki Kuutin toimittama *Todenmukainen journalismi* (2015), jossa tarkastellaan toimitustyön faktoihin pohjautuvan raportoinnin mahdollisuuksia ja rajoitteita. Teoksessa käsitellään journalistista tiedonhankintaa, julkaistavien tietojen paikkansapitävyyttä, lähdekriittisyyttä ja sitä, mistä luottamus joukkoviestintää kohtaan syntyy.

Kirjallisuuden tarkastelussa on otettu huomioon myös useita pro gradu -tutkielmia, joissa on käsitelty työeläkeyhtiöitä, tiedotusoppia sekä kehysteoriaa ja / tai -analyysiä. Näistä tutkielmista on hyödynnetty eniten Tommi Turusen tiedotusopin tutkielmaa *Newsweek – Vallan vahtikoira vai Yhdysvaltain hallinnon puudeli?* (2010), Heidi Jalosen organisaatioiden ja johtamisen tutkielmaa *Strateginen yritysvastuu työeläkevakuutusallalla* (2014), Sarianne Kelton tiedotusopin tutkielmaa *Asian vierestä, omalla nimellä* (2010) sekä

Joonatan Tiaisen vakuutustieteen tutkielmaa Yhteiskuntavastuu työeläkeyhtiöiden sijoitustoiminnassa (2018).

Lisämateriaalina hyödynnän myös Helsingin Sanomien toimittaja Tuomo Pietiläiseen liittyvää aineistoa: haastatteluita, henkilökuvia ja Twitter-julkaisuja siltä osin kuin ne ovat tutkimuskysymysten ja aineiston analyysin kannalta relevantteja. Näistä on ollut mahdollista löytää toimittajan toimintaa ohjaavia periaatteita sekä motivaatio tutkia ja raportoida työeläkeyhtiöiden tapahtumia, minkä perusteella hän johdonmukaisesti ainoana toimittajana kirjoittaa kaikki työeläkeyhtiöihin liittyvät uutiset, uutiskommentit, analyysit ja näkökulma-artikkelit.

Kirjallisuuden kokoaminen ja aiemman tutkimuksen läpikäynti niin työeläkejärjestelmän, kehysteorian, journalismin ja median vallan näkökulmasta on auttanut orientoitumaan aiheeseen ja hiomaan tutkittavaa ongelmaa terävämmäksi. Kirjallisuuden tuntemuksen tavoitteena on ollut auttaa saamaan syvempi ymmärrys jo olemassa olevasta tiedosta, irrottautumaan aiemmasta subjektiivisesta positiosta työeläkeyhtiön edustajana ja näin luomaan kestävän lähtökohdan tutkielmalle.

Kirjallisuuden relevanssin ja laadun varmistamiseen olen perehtynyt julkaisujen johdantoihin ja yhteenvetoihin sekä kiinnittänyt huomiota julkaisualustaan. Pääsääntöisesti käytän tutkielmassa ainoastaan artikkeleita, jotka on julkaistu alan johtavissa akateemisissa julkaisuissa. Olen kiinnittänyt huomiota myös julkaisumääriin sekä heihin kohdistuviin viittauksiin. Verkkosivujen osalta pidän lähtökohtaisesti tiedeyhteisöjen, hallituksen tai instituutioiden ylläpitämiä sivustoja luotettavina. Tutkielmaan on pyritty löytämään tuorein mahdollinen tieto.

2.3 Aineiston esittely

Tutkielman toteuttamisen keskeisenä välineenä käytän kehysanalyysia ja analysoin vuosien 2015 ja 2021 välillä julkaistuja Helsingin Sanomien artikkeleita työeläkeyhtiöistä. Aineiston avulla pyritään vastaamaan tutkimuskysymyksiin ja selvittämään, millaisena työeläkeyhtiöiden toiminta näyttäytyy valtakunnan ykköslehden uutisissa. Kehysanalyysissä keskeistä on kiinnittää huomiota siihen, miten kirjoituksissa muodostetaan ongelmia ja

toimintasuosituksia korostamalla tiettyjä puolia havaitusta todellisuudesta, ajoittain muiden osapuolien kustannuksella. Toimituksen sisällä eri toimittajien tekstejä tai kehystämistä ei voida vertailla, sillä kaikki kirjoitukset ovat pääsääntöisesti saman toimittajan kirjoituksia.

Tarkoituksena on selvittää, millainen puhetapa korostuu, kun Helsingin Sanomat ottaa kantaa työeläkeyhtiöiden toimintaan aikana, jolloin yleinen keskustelu keskittyy sijoitustoiminnan tuottojen epävarmuuteen, työn tekemisen tapojen murrokseen sekä työeläkejärjestelmän jatkuvuuteen. Aineistoa on kerätty viimeisen kuuden vuoden aikajaksolta, josta on mahdollista tunnistaa useita keskeisiä työeläkeyhtiöihin liittyviä uutistapahtumia. Uutistapahtumat ovat nivoutuneet Finanssivalvonnan ulostuloihin liittyen esim. työeläkeyhtiöiden kilpailun keinoihin työhyvinvoinnin tukemisen kautta, vuosittain toistuviin raportointeihin esim. sijoitustoiminnan tuottoihin sekä viimeksi koronan aiheuttamaan epävarmuuteen koko alalla.

Aineiston tarkasteluun kehysanalyysin avulla on mm. James Tankard (2001, 102–103) muodostanut viisi vaihetta sisältävän menetelmänsä, jolla kehyksiä olisi mahdollista tunnistaa. Tankard ohjeistaa (1) selvittämään aineistosta mahdolliset kehykset, (2) tekemään luettelon löydetyistä kehyksistä, (3) kehittämään avainkäsitteet, iskulauseet ja symbolit kehyksien tunnistamiseksi, (4) käyttämään löydettyjä kehyksiä sisällönanalyysin luokitteluun ja (5) koodaamaan tutkitut sisällöt.

Aineistoon kuuluu reilun 80 uutisartikkelin lisäksi muutamia kommentti- ja näkökulmakolumneja sekä analyysiartikkeleita työeläkeyhtiöistä, joiden tarkoituksena on vahvistaa tunnistettujen kehysten sisältöä. Aineisto on kerätty Helsingin Sanomien verkkosivuilta ja on osittain maksumuurin takana, muutoin aineiston saatavuus ei ole ollut ongelmallista.

2.4 Tutkielman rakenne

Tutkielma koostuu yhteensä kuudesta luvusta, johon kuuluvat tutkimuksen taustan esittely, tutkimustehtävän kuvaaminen, suomalaisen työeläkejärjestelmän taustoittaminen, median vallan pohdinta ja kehysteorian esittely, aineiston analyysi sekä loppupäätelmät.

Ensimmäisessä luvussa eli johdannossa esitellään tausta ja perusteet tutkielman toteuttamiselle. Johdannon tarkoituksena on valmistella lukija aiheeseen ja esitellä aihekokonaisuus, jota käsitellään.

Johdannosta siirrytään toiseen lukuun eli tutkimustehtävään, jossa esitellään tarkemmin se, mitä halutaan tutkia ja saada selville. Tutkimuskysymysten esittelyn jälkeen kuvaillaan kirjallisuutta ja aiempaa tutkimusta, johon analyysia ja tuloksia peilataan. Kirjallisuuden yhteydessä käsitellään myös tutkimukseen liittyviä keskeisiä käsitteitä. Tutkimustehtävään sisältyy myös aineiston sekä tutkielman rakenteen kuvaus.

Kolmannessa luvussa avataan suomalaista työeläkejärjestelmää ja sen rakennetta. Järjestelmää on taustoitettu tässä luvussa ja työeläkeyhtiöihin liittyviä keskeisiä käsitteitä on avattu, jotta työeläkeyhtiöiden toiminnan tarkoitus ja aineistosta löydetty kehukset voidaan asettaa kontekstiin ja kokonaisuuksista sekä analyysistä voidaan tehdä ymmärrettäviä. Kyseiset käsitteet liittyvät olennaisilta osin kehysten muodostumiseen ja niiden hahmottamiseen. Luvussa esitellään järjestelmän luonnetta, lainsäädäntöä ja valvontaa, pätevyysvaatimuksia, sijoitustoimintaa sekä työkyvyn ylläpitotoimintaa. Käsitteet tulevat käyttöön erityisesti kehysanalyysin edetessä. Tässä luvussa taustoitetaan myös työeläkeyhtiöiden työmarkkinapoliittista roolia, jota sivutaan varsinaisessa aineistossa jonkin verran.

Neljännessä luvussa päästään käsittelemään median roolia ja valtaa. Luvussa esitellään lisäksi tutkielman teoreettinen työkalu eli kehysteoria. Tutkielman analyttinen viitekehys on sekä metodologinen että teoreettinen, joten luvussa perehdytään myös kehysanalyysin toteuttamiseen ja soveltamistapoihin. Kehysanalyysin valinta metodologiseksi työkaluksi tuntui aiheeseen sopivalta, sillä sitä on perinteisesti käytetty työkaluna tunnistamaan viestintää ohjaavia ja siinä näkyviä kehyksiä. Kehysanalyysi painottuu nimenomaisesti uutiskehyksiin.

Viidennessä luvussa esitellään varsinaisen aineiston eli Helsingin Sanomien työeläkeyhtiöitä käsittelevän uutisoinnin analyysi. Vaikka lähtökohtaisesti kehysanalyysi on kvalitatiivista, aineiston analyysissä yhdistyy sekä laadullisia että määrällisiä elementtejä. Aineisto on rajattu koskemaan vuosia 2015-2021. Tässä luvussa tarkastellaan aineistosta valikoituja työeläkeyhtiöitä käsitteleviä uutisia tarkemmin ja teemoitetaan ne tunnistettujen kehysten alle. Uutisten sisällöstä on valittu relevantteja sitaatteja, joissa kaikissa kiteytyy jotain

olennaista käsiteltävästä kehyksestä. Tämä luku täydentyy liitteellä, jossa on luetteloitu kehysten muodostamiseen valitut uutistekstit kokonaisuudessaan. Liitteessä on mainittu myös määritelmät kehyksen ulottuvuuden tunnistamiseksi, ts. aineistolta kysytyt kysymykset.

Kuudennessa eli viimeisessä luvussa analyysin tuloksista käydään keskustelua eli peilataan kehysteorian keskeisiä olettamuksia aineiston analyysiin ja tunnistettuihin kehyksiin. Päätelmissä palataan siihen, onnistuuko analyysi vastaamaan alussa esitettyihin tutkimuskysymyksiin. Viimeinen luku jakautuu neljään alalukuun, jossa aineiston ja teorian dialogin lisäksi käsitellään median roolia vallan vahtikoirana, pohditaan journalismia sen tuottamien kehysten taustalla sekä lopuksi puntaroidaan journalismin todenmukaisuutta ja sitä, millaisen kuvan työeläkeyhtiöistä Helsingin Sanomien uutisointi lukijalleen raamittaa. Viimeisenä tutkielmasta löytyvät lähdeluettelo sekä liitteinä olevat Helsingin Sanomien uutisartikkelit sekä analyytinen viitekehys aineiston analyysiin.

3 SUOMALAINEN TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄ

Eri maissa eläkejärjestelmien organisointi poikkeaa merkittävästi toisistaan. Suomessa on kansainvälisesti vertailtuna erityinen työeläkejärjestelmä. Erityisyyden suomalaisen työeläkejärjestelmän tarkasteluun tuo mm. sen hajautettu toimeenpano. Työeläkevakuuttajia on useita. Yksityisalojen työeläketurvaa hoitavat työeläkeyhtiöt, -säätiöt ja -kassat. Sosiaalivakuutuksen kokonaisuus ja erityisyys on punoutunut syvälle kansantalouden, työmarkkinoiden ja yleisesti kulttuurinkin rakenteisiin. (Vauhkonen 2012, 349; Eläketurvakeskus 2021).

Toisin kuin muissa maissa, suomalainen työeläkejärjestelmä takaa eläkkeensaajalle pääsääntöisesti sekä lakisääteisen vanhuuseläkkeen että työansioihin perustuvan ammatillisen eläkkeen. Työeläkelain (TyEL 395/2006, 1 §) mukaan työnantaja on Suomessa tehdystä työstä velvollinen järjestämään ja kustantamaan työntekijälle eläketurvan. Sama laki velvoittaa työntekijän osallistumaan eläketurvan maksamiseen työntekijän eläkevakuutusmaksulla.

Keskeistä tutkielmassa ei ole kuitenkaan tarkastella koko eläkejärjestelmää hyvinvointivaltion osana, vaan käsitellä kysymystä median vallasta suhteessa työeläkejärjestelmän yhteen osaan eli työeläkeyhtiöihin sosiaalivakuutuksen yhtenä toteuttajana. Seuraavissa alaluvuissa perehdytään tarkemmin työeläkejärjestelmän rakenteeseen sekä käsitteisiin, jotka kytkeytyvät työeläkeyhtiöiden perustehtävään olennaisilta osin.

3.1 Rakenne

Merkittävä osa sosiaaliturvasta on Suomessa järjestetty lakisääteisillä vakuutuksilla ja tästä kokonaisuudesta käytetään nimitystä sosiaalivakuutus. Työeläke on yksi vakuutusperusteisen sosiaaliturvan muodoista. Työeläkevakuutuksesta maksetaan eläkettä työkyvyttömyyden, vanhuuden ja puolison tai vanhemman kuoleman vuoksi. Työnantaja vastaa vakuutuksen ottamisesta työntekijöilleen ja yrittäjä itselleen (STM 2021).

Suomalainen työeläkejärjestelmä on yhden vahvan sosiaaliturveläkepilarin varassa. Sosiaaliturva muodostuu Kelan maksamista kansaneläkkeestä ja takuueläkkeestä sekä ansioperusteisesta työeläkkeestä. Työeläkejärjestelmää voi kuvailla käytännön hybridinä: yhtäältä työmarkkinaosapuolet ovat mukana eläkejärjestelmän hallinnossa sen omistajina ja rahoittajina, mutta toisaalta työeläke on lakisääteistä sosiaaliturvaa, jota määrittelevät lait säädetään Suomen eduskunnassa (Eläketurvakeskus 2021).

Kaikista työeläkevakuutetuista noin 70 % on vakuutettu jossakin seuraavista yritysten ja yrittäjien työeläketurvaa hoitavasta työeläkeyhtiöistä eli Eläkevakuutusosakeyhtiö Veritaksessa, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisessa, Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elossa tai Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varmassa. Valtaosa loppuista vakuutetuista kuuluu julkisten alojen eli kuntien, valtion ja kirkon eläketurvan piiriin, jolloin eläketurvaa hoitaa Keva. Loppujen eläketurvasta vastaavat työnantaja- tai alakohtaiset eläkekassat, eläkesäätiöt, Maatalousyrittäjien eläkekassa, ortodoksinen kirkko, Suomen Pankki tai Ahvenanmaan maakuntahallitus (Eläketurvakeskus 2021).

Työeläkejärjestelmän rooli on ensiarvoisen tärkeä, sillä yhteiskunnan tarjoama sosiaaliturva rakentuu isoilta osin sen varaan. 1990-luvun alussa alettiin kiinnittää huomiota työurien pituuteen ja työssä jaksamiseen, mistä alkaen eläkejärjestelmää on uudistettu voimakkaasti. (Hannikainen 2012, 288). Viimeisin suuri uudistus vietiin läpi vuonna 2017.

Tarvetta uudistamiselle on argumentoitu nykyisen järjestelmän kestävyydellä, jota haastavat väestön ikääntyminen ja yleisen väestörakenteen muutokset. Eläkeuudistuksia on toteutettu myös mm. alhaisen eläkkeellesiirtymisiän sekä matalan rahastointiasteen takia (Eläketurvakeskus 2021).

Jokainen merkittävämpi uudistus on jakanut mielipiteitä. Uudistamisen vaade näyttää kuitenkin sisältävän ainakin kaksi erillistä elementtiä. Yhtäältä uudistamista kaippaa itse järjestelmä kestävyysnäkökulmasta, jolloin vaatimukset kohdistuvat eläkeikiin ja eläkemuoitoihin. Toisaalta kritiikkiä saa nykymallin hajautettu toimeenpano, joka jakautuu usean yksityisen yhtiön kesken (Hannikainen 2012, 288).

Suurin osa palkkatyöstä ja yrittäjätoiminnasta on lakisääteisesti välttämätöntä vakuuttaa joko työntekijän eläkelain (395/2006; TyEL) ja yrittäjän eläkelain (1272/2006; YEL) nojalla. Eläkelaitokset ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä, jotka organisoituvat joko

työeläkevakuutusyhtiöiksi, eläkesäätiöiksi tai eläkekassoiksi. Oikeudellisesti työeläkejärjestelmän toimintaympäristö on dualistinen; vakuutusliiketoiminta tulkitaan pääsääntöisesti yksityiseksi toiminnaksi, mutta eläkepääatökset liittyvät julkiseen vallankäyttöön (Kallio 2011, 126).

Perustuslaki (19.2 §) takaa jokaiselle oikeuden perustoimeentulon turvaan. Tämän perusteena voi olla vanhuus, työkyvyttömyys tai puolison tai huoltajan menetys. Tätä säädöstä tulkitaan niin, että edellä mainittuja syitä voidaan pitää perustoimeentulon turvan saamisperusteiksi (Arajärvi 2011, 176).

Suomalaisten työeläketurva muodostuu laskemalla yhteen ne eläkeoikeudet, joita työntekijä kussakin uransa vaiheessa ansaitsee (Vauhkonen 2012, 360–361). Kansaneläke koskee kaikkia Suomessa asuvia, jos he täyttävät asumisaikaa koskevat minimikriteerit, työeläketurva taas sen sijaan kattaa ansiotyön tekijät. Työeläketurva kattaa miltei kaiken ansiotyön. Myös yrittäjä- tai maatalousyrittäjätoimintaa harjoittaneet henkilöt, joiden ansiotoiminta ylittää lain edellyttämät vähimmäisehdot, kuuluvat työeläketurvan piiriin (Eläketurvakeskus; TELA ry, 2021). Suomalaisen työeläkejärjestelmän ja työeläkeyhtiöiden rakenne on kiinteästi ja historiallisesti kytköksissä suomalaiseen työmarkkinapolitiikkaan ja työmarkkinaratkaisuihin, jota taustoitetaan syvällisemmin alaluvussa 3.3.

3.2 Keskeiset työeläkeyhtiöihin liittyvät käsitteet

Seuraavassa käydään läpi muutamia olennaisia käsitteitä liittyen työeläkeyhtiöiden toimintaan. Niiden taustoittaminen tietyiltä osin on keskeistä työeläkejärjestelmän hahmottamisen, aineiston tulkinnan, analyysin sekä johtopäätösten kannalta. Käsitteiden taustoittamista ei sopine esitellä kovin helppolukuisena osiona, mutta siihen perehtyminen palkitsee analyysin tulkitsemisessa ja päätelmien puntaroinnissa.

3.2.1 Hajautettu järjestelmä ja yhteisvastuu

Työeläke on lakisääteinen ja kaikille pakollinen. Suomen työeläkejärjestelmä on hallinnoltaan hajautettu usean eri yhtiön hoidettavaksi ja olennainen perustelu hajautetun toimeenpanon käytännölle on lisäksi se, että kilpailusta huolimatta työeläkevakuuttajat rahastoivat kollektiivisesti ja ovat konkurssiyhteisvastuussa. Yhteistyöllä ja kilpailulla on oma merkittävä roolinsa ja toimeenpanon kannalta hajautetun järjestelmän kannalta ensiarvoisen tärkeänä pidetään sitä, että kilpailu tuo mukanaan tehokkuushyötyä (Vauhkonen 2012, 349). Vaikka kyseessä on monen yhtiön toimeenpanema eläkejärjestelmän toteutus, eläkkeenhakijan kannalta tilanne on yksinkertainen: eläkkeenhakija saa eläkkeensä selvitettyä ja maksuun yhdestä eläkelaitoksesta. Lisäksi työeläkevakuutustoiminta on eriytetty muusta vakuutustoiminnasta.

Yksityisellä sektorilla työeläketurvaa hoitavat työeläkevakuutusyhtiöt, eläkekassat, eläkesäätiöt sekä erityiseläkelaitokset. Yhtiöiden ja laitosten yhteistyötä koordinoi Eläketurvakeskus. Hajautetun järjestelmän toimintaa valvovat sosiaali- ja terveysministeriö sekä Rahoitustarkastuksesta ja Vakuutusvalvontavirastosta vuoden 2009 alussa muodostettu Finanssivalvonta. Työeläkeyhtiöiden ja -laitosten tehtävänä on vastata työeläkkeiden myöntämisestä ja maksamisesta. Lisäksi niiden vastuulle kuuluu neuvonta ja ohjaus eläkeasioihin liittyen. Toimintaa rahoittavat työnantajilta ja yrittäjiltä kerättävät työeläkemaksut tilitetään eläkeyhtiöihin ja -laitoksiin (Eläketurvakeskus 2021). Vauhkonen (2012, 350) pitää tärkeänä sitä seikkaa, että yhteistyö yhtiöiden välillä tuo skaalaetuja järjestelmän infrastruktuurin ylläpidossa.

Yhteisvastuun käsite kiteytyy siihen, että vaikka lain mukaan (TVYL 14 ja 15 §) kukin eläkeyhtiö tai -laitos on vastuussa oman vastuuvirkansa kattamisesta (Lassila & Valkonen 2011, 55), laissa (TyEL 181 §) säädetään myös yhtiöiden yhteisvastuusta, mikä tarkoittaa yhden yhtiön ajautuessa konkurssiin, muut yhtiöt ottavat vastuulleen mahdollisesti kattamattomat eläkevastuut (Kallio 2011, 134).

Yhteisvastuun käsite ja siihen liittyvät lainsäädäntö on sellaisenaan varsin yksinkertainen, mutta järjestely saa myös kritiikkiä riskin näkökulmasta. Kritiikin mukaan vakuutuksen tulisi aina vastata myönnettyjä eläke-etuuksia, kun taas yhteisvastuu toteutuessaan jättää vastuut aina tulevien sukupolvien maksettavaksi (Hilli & Pennanen 2011, 77). Kritiikki

ulottuu myös suurten toimijoiden tappioiden sosialisointiin samalla kuin voitot yksityistetään, mutta tähän esim. Määttänen (2011, 88) puuttuu huomauttamalla, että yhteisvastuu koskee yhtä lailla pieniä ja suuria yhtiöitä.

Työeläkejärjestelmässä laki turvaa vakuutettujen etuudet, mutta poikkeustilanteissa on mahdollista, että eläkeoikeuksia leikataan maksujen alentamiseksi. Varsinkin suurten yhtiöiden konkurssissa vastuut olisivat niin merkittäviä, että leikkauksia olisi tehtävä eläkevarojen osoittautuessa riittämättömiksi eläkemaksujen nousupaineen hallitsemisessa. Hilli (2011, 146) kuitenkin huomauttaa, että eläkevarojen riittävyydellä ja konkurseilla ei ole selkeää yhteyttä, sillä konkurssi on aina tilinpidollinen ja sovinnonvarainen. Lisäksi vakavaraisuussäännöksiä on aina mahdollista muuttaa, kuten finanssikriisin aikana on tehty. Yhtiöiden vastuulla olevat osittain rahastoidut eläkkeet eivät lisäksi ole riippuvaisia kokonaiseläkemenosta.

3.2.2 Lainsäädäntö, valvonta ja vakavaraisuus

Ylintä muodollista valtaa työeläkeyhtiöissä käyttää eduskunta, sillä järjestelmä perustuu lainsäädäntöön. Laeissa määritellään yhtiöiden toiminnasta, muiden muassa sijoitustoiminnasta, tavoitteista ja vakavaraisuuden järjestämisestä (Lassila & Valkonen 2011, 57). Työeläkeyhtiöiden toimintaan sovelletaan ensisijaisesti työeläkevakuutusyhtiöistä annettua lakia (354/1997; TVYL) sekä toissijaisesti vakuutusyhtiölakia (521/2008; VYL) ja osakeyhtiölakia (624/2006; OYL). Tällä hetkellä toimivista eläkeyhtiöistä osa on keskinäisiä vakuutusyhtiöitä ja osa vakuutusosakeyhtiöitä. Yhtiömuodoille on yhteistä se, että osakkeen tai takuusuuden omistajat ovat sijoittaneet yhtiöön pääomapanoksen (Kallio 2011, 127).

Myöhemmissä luvuissa, erityisesti analyysissä, tullaan kuitenkin vielä avaamaan enemmän omistajasubjektiutta ja vallankäyttöä työeläkejärjestelmässä, pelkän säännöspohjan erittely ei ole tarkoituksenmukaista tai riittävää. Keskeiseksi kysymykseksi aineiston analyysinkin kannalta nousee toiminnan tarkoitus yhtenä omistajavallan legitimoinnin pohjana (Kallio 2011, 127).

Eduskunnan pankkivaltuuston valvonnan alaisena toimiva Finanssivalvonta itsenäisenä viranomaisena valvoo työeläkeyhtiöiden toimintaa ja on tarkentanut määräyksillään esimerkiksi sijoittamiseen liittyvää vallankäyttöä ja vastuunjakoa. Finanssivalvonta valvoo myös eläkeyhtiöiden vakavaraisuutta (Lassila & Valkonen 2011, 57).

Hilli ja Pennanen (2011, 80) pitävät vakavaraisuusrajaa ensisijaisena välineenä TyEL-laitosten valvonnassa. Vakavaraisuusraja asettaa vaatimuksen eläkeyhtiöiden varallisuudelle: sen tulee kattaa vastuuvelan määrä riittävällä varmuudella yhden vuoden verran eteenpäin. Vastuuvelalla viitataan yhtiöiden myöntämien vakuutusten kirjanpidolliseen arvoon ja se määrää pääosin vakavaraisuusrajan. Lain mukaan (VYL 9:1) ”vastuuvelan on oltava riittävä siten että vakuutusyhtiö kohtuudella arvioiden selviytyy vakuutussopimuksista aiheutuvista velvoitteistaan”. Nykyisiin laskuperusteisiin liittyvän kriittisen näkemyksen mukaan vastuuvelka muodostuu työeläkemaksutulon ja täydennyskertoimen historiallisten arvojen perusteella, eikä se laske mukaan tuleviin korvauksiin liittyvä vakuutusteknisiä riskejä.

3.2.3 Hallinto ja pätevyysvaatimukset

Hallinto työeläkeyhtiöissä on organisoitu lähtökohtaisesti samalla tavoin kuin normaalissa osakeyhtiössä. Pääasiallinen hallinto-organisaatio koostuu yhtiökokouksesta, hallintoneuvostosta, hallituksesta sekä toimitusjohtajasta (Kallio 2011, 139-141). Hallinnon tehtävät eivät merkittävässä määrin eroa vastaavien tehtävien sisällöstä osakeyhtiössä. Hallintoneuvosto valitsee työeläkeyhtiön hallituksen jäsenet sekä valvoo hallituksen ja toimitusjohtajan toimintaa, mutta ei osallistu operatiiviseen päätöksentekoon.

Hallitus johtaa eläkeyhtiötä lain antamilla valtuuksilla (TVYL 9 § ja 10 §; OYL 6:2), ja lain mukaan tämän täytyy tapahtua ”ammattitaitoisesti, terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden sekä luotettavaa hallintoa koskevien periaatteiden mukaisesti.” Hallituksen valitseman toimitusjohtajan tehtävä ei myöskään poikkea merkittävästi normaalin osakeyhtiön toimitusjohtajan tehtävistä, sillä poikkeuksella, että laissa (TVYL 11:2) on säädetty erityisesti toimitusjohtajalla oltavan ”hyvä työeläkevakuutustoiminnan, sijoitustoiminnan ja liikkeenjohdon tuntemus”. Toimitusjohtaja ei voi samaan aikaan olla

hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen tai toimittaa yhtiön vastuullisen vakuutusmatemaatikon tehtävää. Tällä tavoin varmistetaan toimitusjohtajan pätevyys, tehtävän itsenäisyys sekä se, ettei toimitusjohtaja ole omaa toimintaansa valvova toimija.

Osakeyhtiölaista poikkeavasti työeläkevakuutusyhtiölaissa on säädetty vaatimus hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenien kelpoisuudesta: merkittävien taloudellisten etujen vuoksi jäsenten tulee olla erittäin perehtyneitä työeläkevakuutustoimintaan sekä sijoitustoimintaan ja liikkeenjohtoon.

3.2.4 Sijoitustoiminta

Suomen työeläkejärjestelmä on osittain rahastoiva. Se koostuu osaltaan sekä rahastoivasta järjestelmästä että jakojärjestelmästä, mikä tarkoittaa, että tietty osa yritysten maksamista eläkemaksuista käytetään olemassa olevien etuuksien maksuun ja osa maksuista rahastoidaan (Rissanen ym. 2017, 18). Yhtiöiden eläkevastuu eli vastuuvélka on se määrä rahaa, joka keskimäärin riittää eläkkeen maksuun rahastoidulta osalta tulevan eläkkeen alkamishetkestä tai jo maksussa olevan eläkkeen maksamisen loppuun saakka. Suomalaisten työeläkeyhtiöiden rahastoidusta eläkkeen osasta vastaa yksin se yhtiö, jossa työntekijä on vakuutettu (Hannikainen 2012, 394).

Suomessa lakisäätteiset maksut kerätään yrityksiltä yksityisiin työeläkeyhtiöihin, jotka hallinnoivat varoja ja sijoituksia (Kiander, Sauramo & Tanninen 2009, 262). Varat kerätään työeläkemaksuista etukäteen kattamaan yksilökohtaiset eläkevastuut. Sijoitettava omaisuus koostuu vastuuvélkasta sekä toimintapääomasta, jonka tehtävänä on toimia puskurina sijoitustoiminnan tuottojen vaihtelun varalle. Eläkevastuista noin neljäsosa on rahastoitu. Rahastojen koko riippuu sinne kertyvästä maksutulosta, sieltä maksettavien eläkkeiden määrästä sekä sijoitustoiminnan tuotosta (Lassila & Valkonen 2011, 55). Eläkemaksujen nousupaineen hillitsemiseksi rahastoidut varat sijoitetaan. Sijoituksista saatavat tuotot eivät kuitenkaan muuta saatavien etuuksien määrää suuntaan tai toiseen johtuen etuusperusteisuudesta (Vatanen 2016, 192–193).

Työeläkejärjestelmän syntymisen alusta asti haluttiin, että systeemistä tulee luonteeltaan kestävä ja että se perustuu rahastointiin. Koska järjestelmän alkuvaiheessa pelättiin rahan

keräämisen lisäävän työvoimakustannuksia ja tätä myöten supistavan investointeja, sovittiin, että työnantajilta kerätyt maksut rahastoitaisiin työeläkeyhtiöihin, jotka pystyisivät lainaamaan maksutuloa takaisin yrityksille kohtuullisella korolla. Eläkeyhtiöillä on taloudellista valtaa, joka perustuu sijoittamiseen ja yritysten omistamiseen. Rahastot ovat esim. bruttokansantuotteeseen suhteutettuna suuria. Sijoitusten kohteet herättävät keskustelua, mutta myös työmarkkinaosapuolien ja yhtiöiden johdon valta tehdä sijoitussääntöjä ja hallinnoida rahastoja, lähinnä lakisääteisen järjestelmän varojen käytön näkökulmasta (Lassila & Valkonen 2011, 54).

Eläkerahastojen olemassaolon tavoitteet määräytyvät koko tyel-järjestelmän funktion mukaan: tarkoitus on taata kohtuullinen toimeentulo eläköitymisen jälkeen. Rahastointi tai sen tuotot eivät vaikuta suoranaisesti etuuksien määräytymiseen tai niiden suuruuteen, sillä järjestelmä on etuusperusteinen. Maksutuloa kerätään toisin sanoen niin paljon, että säännönmukaisten etuuksien maksamiseen riittää rahaa kaikissa olosuhteissa (Lassila & Valkonen 2011, 55). TELAn (2021) tilastojen mukaan sijoitusomaisuuden koko kaikissa yksityisissä työeläkeyhtiöissä oli vuoden 2021 ensimmäisen kvartaalin lopussa yhteensä 145 miljardia euroa. Vuonna 2020 keskimääräinen sijoitustoiminnan reaalityotto oli 4,6 % (TELA ry 2021).

Kuten aiemmin todettu, suomalaisten työeläkkeet rahoitetaan osittain rahastoivalla systeemillä. Rahastoidun sijoitusvarojen ei tarvitse vastata kaikista tähän saakka kertyneistä eläkevastuista (=tulevaisuudessa kaikkien maksuun tulevien eläkkeiden määrä), joita oli vuonna 2021 vajaan 700 miljardin euron edestä, vaan suurin osa maksettavista eläkkeistä kustannetaan tulevaisuudessakin vuoden aikana kerätystä maksutulosta. Rahastojen merkitys tosin koko ajan korostuu, sillä väestön ikärakenne kehittyy (TELA ry 2021).

Useiden teoreetikoiden mukaan eläkkeiden rahastoinnin pääasiallinen ja perimmäinen tarkoitus on huolehtia huoltosuhderiskistä eli tulevien eläkkeensaajien epävarman maksuvelvollisuuden tasaamisesta ja siihen liittyvän epävarmuuden kontrolloinnissa. Virallisesta selityksestä voisi saada helposti sellaisen kuvan, että rahastointi liittyy puhtaasti riskienhallintaan. Rahastointia voisi pitää kuitenkin argumentoituna toimenpiteenä, vaikka tulevaisuus ei olisi ollenkaan epävarma. Ne sukupolvet, jotka tulivat ensimmäisenä nykymallisen työeläkejärjestelmän piiriin ovat ”ostaneet” omat eläkkeensä välttämättä

tulevia eläkkeensaajia edullisemmin, sillä heidän ei ole tarvinnut rahoittaa heitä edeltävien sukupolvien eläkkeitä (Määttänen 2011, 88).

Eri sukupolvien maksujen ja eläkkeiden välistä tasapainoa on pyritty tavoittelemaan edes jonkin verran perimällä ensimmäisenä järjestelmän piiriin tulleilta korkeampaa maksua kuin mitä etuuksien rahoittaminen olisi vaatinut. Kokonaisuuden kannalta on tärkeää, että osa maksutulosta ylipäättään rahastoidaan. Hyödyn tasoittamista sukupolvien välillä ja vielä aikaisempaa parempaa kokonaiseläkemenon epävarmuuden hallintaa ei pitäisi kuitenkaan nähdä keskenään ristiriidassa olevina tavoitteina (Määttänen 2011, 89).

3.2.5 Työkyvyn ylläpitotoiminta

Työeläkeyhtiöiden perustehtävään kuuluu työkyvyttömyysriskin vähentäminen ja ehkäiseminen. Työeläkevakuuttajien etujärjestö TELA ry määrittelee työeläkeyhtiöiden toteuttaman työkyvyn ylläpitotoiminnan seuraavalla tavalla:

Työkyvyn ylläpitotoiminnan tavoitteena on vähentää työntekijöiden riskiä tulla työkyvyttömäksi ja joutua työkyvyttömyyseläkkeelle. Ennenaikainen työkyvyttömyys ja työkyvyttömyyseläkkeet ovat iso kuluerä työeläkejärjestelmälle. Työkyvyn ylläpitotoiminnalla on siten vaikutusta koko eläkejärjestelmän rahoitukseen ja taloudelliseen kestävyyteen. Työkyvyttömyyseläkkeiden vähentäminen on myös työntekijän etu. (TELA ry 2.7.2020)

Työhyvinvointiin kohdentuvan toiminnan alkuperäiset juuret ovat jo 1990-luvun alun tuponeuvotteluissa, mutta työkyvyn ylläpitotoiminta on muotoutunut nykymalliseksi vuodesta 2009 alkaen. Hallitus ja työmarkkinajärjestöt kokoontuivat maaliskuussa 2009 neuvottelemaan työurien pidentämisestä. Kokouksessa perustettiin työryhmä, jonka tavoitteena oli tukea eläkeikätaavoitetta työhyvinvoinnin, työssäjaksamisen ja osaamisen edistämisen kautta. Työryhmän loppuraporttiin koottiin esitettäväksi erilaisia toimenpiteitä mm. työkyvyn ylläpitämiseksi sekä keinoja työurien pidentämiseksi (Lassila & Valkonen 2011, 231.)

Toiminnan tarkoituksena on vähentää työntekijöiden työkyvyttömyysriskiä. Työkyvyn ylläpidolla pyritään ehkäisemään työntekijän joutumista ennenaikaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle. Tässä yhteydessä on hyvä todeta, että työeläkeyhtiöt tarjoavat samaan aikaan sekä työkyvyn ylläpitotoimintaa että ammatillista kuntoutusta, jotka molemmat tavoittelevat työkyvyn ylläpitoa ja palauttamista, mutta toiminnot asettuvat aikajanalla hieman eri kohtiin ja ovat sisällöltään, lähtökohdiltaan ja kohdehenkilöiltään toisistaan poikkeavia (TELA ry 2021).

Työkyvyttömyyseläkkeiden osuus on noin 6 % kaikista maksetuista työeläkkeistä ja vaikka työkyvyttömyyseläkkeiden saajien määrä on laskenut 2010-luvulla, ennenaikainen työkyvyttömyys muodostaa edelleen suuren kuluerän työeläkejärjestelmälle. Työkyvyn ylläpitotoiminta rahoitetaan työeläkemaksuilla. TyEL-maksuun sisältyy työkyvyttömyysosa, jolla katetaan työkyvyttömyyseläkkeiden rahastoidut osat. Edellä mainittu osa sisältää työkyvyttömyysriskin hallintaosan, joka on tarkoitettu kohdennettavaksi työkyvyn ylläpitotoiminnan rahoittamiseen (Finanssivalvonta 2021).

Työkyvyn ylläpitotoimintaa valvoo Finanssivalvonta. Fiva on julkaissut työeläkeyhtiöitä koskevat määräykset ja ohjeet helmikuussa 2016. Ohjeet liittyvät työkyvyttömyysriskin ehkäisyyn kohdentuviin toimiin ja raportointiin. Ennen 1.3.2016 työhyvinvointitoiminnasta tai työkyvyn ylläpidosta ei ollut kirjattuja ohjeita, jolloin käytännöt ja toimintatavat työeläkeyhtiöissä eivät olleet johdonmukaisia toimijoiden kesken.

Lähtökohtaisesti työeläkeyhtiöt pitävät työkyvyn ylläpitoa merkittävänä osana omaa perustehtäväänsä. Sen vuoksi yhtiöt yleisesti ovat kannattaneet myös lainsäädännön uudistamista ja toimintaa koskevien säännösten lisäämistä lakiin. Tällä hetkellä laki säätelee ainoastaan KEVAn (ent. Kuntien eläkevakuutuksen) toimintaa.

Työkyvyn ylläpitoon kerätty rahoitus kohdennetaan niin, että pystytään mahdollisimman tehokkaasti vähentämään työkyvyttömyyden riskiä. Toiminnalle on asetettu Fivan osalta vaatimuksia; tekemisen täytyy olla mitattavalla tavalla vaikuttavaa. Lopputuloksen tulisi olla mahdollisimman hyödyllinen työeläkejärjestelmän kannalta, mikä tarkoittaa sitä, että varat eivät välttämättä jakaudu asiakkaiden kesken tasaisesti, vaan olemassa olevan, tunnistetun riskin perusteella (TELA ry 2021, Finanssivalvonta 2016).

Työkyvyn ylläpito antaa työeläkeyhtiölle mahdollisuuden kilpailla keskenään, sillä jokainen yhtiö määrittelee Fivan määräysten ja ohjeiden puitteissa oman palvelunsa sisällön ja jonka perusteella vakuutuksenottaja tekee päätöksen valita työeläkevakuuttajansa. Vaikka toiminta on keskeinen kilpailutekijä, sen olennaisena tehtävänä on tukea perustehtävän toteutumista, palveluiden jalostumista ja toiminnan tehostumista. Kilpailu ei siis luonnollisesti itsessään ole tavoite tai itsetarkoitus.

3.3 Työeläkejärjestelmä osana työmarkkinapolitiikkaa

Työeläkejärjestelmä on olennainen osa suomalaista hyvinvointivaltiota. Sen merkitys tulonjaon tasoittamisen ja vanhusväestön köyhyyden poistamisen kannalta on ollut tärkeä. Lisäksi tulonsiirtojärjestelmänä se on hyvinvointivaltion merkittävin. Nykymallisen työeläkejärjestelmän tarina alkaa 1960-luvun alussa, jolloin sen perusteista sovittiin. Lakisääteisen työeläkejärjestelmän pohja rakennettiin vuonna 1961 työmarkkinajärjestöjen työmarkkinaratkaisuna. Vuosi 1961 oli merkittävä siksikin, että tuolloin säädettiin järjestelmän kannalta olennainen työeläkelaki. Työmarkkinaosapuolilla oli merkittävä rooli järjestelmän rakentamisessa, työntekijäpuolen kannustimena kehittää ansiosidonnaista sosiaaliturvaa ja työnantajapuolen kannustimena se näkemys, ettei uudistuksia voi välttää.

3.3.1 Taustaa ja historiaa

Ensimmäiset työeläkkeeseen liittyvät lait säädettiin ja vahvistettiin 1960-luvun alussa ja ne pantiin toimeen nopeasti. Samoihin aikoihin perustettuun Eläketurvakeskukseen valittiin sekä työmarkkinajärjestöjen edustajia että vakuutusalan asiantuntijoita (Vauhkonen 2012, 350). Vuodesta 1966 eteenpäin uudistukset etenivät vauhdikkaasti. Tulopoliitiikan aikakauteen siirryttiin vuonna 1968 ja alusta asti oli selkeää, ettei tulopoliittikka tarkoittanut pelkistä työehdoista sopimista, vaan sen kautta alettiin vaikuttaa myös muuhun yhteiskuntaan.

Poliittiset kytkökset korostuivat varsinkin 1970-luvulle tultaessa, jolloin tulopoliittisissa ratkaisuissa sovittiin laajasti erilaisista poliittisista uudistuksista. Työlainsäädännön ja esim.

työttömyysturvan lisäksi myös eläkepolitiikka kuului tulopoliittisen yhteistyön piiriin (Kiander ym. 2009, 260–261.) Työmarkkinaosapuolten osallistuminen työeläkeyhtiöiden päätöksentekoon on ollut voimakasta, 1980-luvun alussa ne hallitsivat kolmasosaa työeläkeyhtiöiden hallituspaikoista (Vauhkonen 2012, 370).

3.3.2 Työmarkkinaosapuolten rooli hallinnossa

Nykymallisen työeläkejärjestelmän synnyttäminen ja kehittäminen on edellyttänyt työmarkkinaosapuolilta pitkäaikaista ja kiinteää yhteistyötä. Eläkemaksut ja etuuksien kehittäminen on pakottanut osapuolia jatkuvasti neuvottelemaan. 1990-luvulle tultaessa täytyi neuvotella myös niiden huonontamisesta. Suuren laman muuttaessa Suomen taloutta työmarkkinaosapuolet joutuivat neuvottelemaan mm. etuisuuksien karsimisesta. Tuolloin sovittiin eläkeiän nostamisesta, eläkeindeksien heikentämisistä ja elinaikakertoimen käyttöönnotosta, joka käytännössä leikkasi tulevia eläkkeitä (Kiander ym. 2009, 263.)

Mikäli lamaa ennen poliittisen vaihdannan tulos olisi jollakin tapaa suosinut työntekijäpuolta, laman jälkeen neuvottelutasapaino muuttui ja vaihdannassa painottui aiempaa selkeämmin ansiotulojen verohuojennukset. 1990-luvun loppupuoli muutti muutenkin pysyvästi työeläkeyhtiöiden toiminnan painopistettä sijoitustoiminnan vapautumisen ja laajenemisen vuoksi. Sijoittamisesta tuli aiempaa ammattimaisempaa toimintaa. Työeläkeyhtiöiden hallinnossa tämä ei kuitenkaan erityisesti näkynyt (Kiander ym. 2009, Valkonen 2013).

3.3.3 Vallankäytön kritiikki

Nykymallin hallinnon järjestämistä on kritisoitu tai vähintäänkin ihmetelty lukuisilta eri tahoilta. Etlan tutkimusneuvonantaja Tarmo Valkonen kuvasi vuonna 2013 yhtiöiden hallintoa eksoottiseksi yhdistelmäksi työmarkkinapolitiikkaa ja suurimpien asiakasyritysten vallankäyttöä. Työmarkkinajärjestöt vievät tavanomaisesti noin puolet hallituspaikoista ja toinen puolikas on varattu asiakasyrityksille (Valkonen 2013).

Työmarkkinajärjestöjen tiukkaa otetta eläkeyhtiöiden hallituspaikoista on useassa yhteydessä legitimoitu sillä, että koko järjestelmä on työmarkkinapolitiikan ja sen osapuolten luomus. Erityisesti kyseenalaistuksen kohteena on ollut työmarkkinaosapuolten vetoama valvontavelvoite eläkerahojen käytöstä. Ristiriitaista on kuitenkin se, että samat henkilöt eri pöydissä voivat olla myös päättämässä sijoitustoimintaan liittyvien lakien ja vakavaraisuussäännösten valmistelusta. Valkosen (2013) mukaan vallankäytön tila ei ole optimaalista, vaikka kehittymistä on tapahtunut. Eläkeyhtiöiden hallinnon vetoaminen eduskunnalta tulevaan mandaattiin lainsäätäjänä ei tunnu Valkoselle riittävältä, työmarkkinaosapuolten nähdään ottaneen vallan ja eduskunnan luovuttaneen sen liian helposti ja vapaaehtoisesti.

Myös Suomen Yrittäjien toimitusjohtaja Mikael Pentikäinen otti keväällä 2017 kantaa eläkeyhtiöiden hallinnon muodostumiseen. SY teki aloitteen hallinnon uudistamisesta, minkä seurauksena esim. Elinkeinoelämän Keskusliiton ote työeläkejärjestelmästä heikentyisi. Aloitteen sisällössä mainitaan tahto saada yhtiöiden hallituksiin ja hallintoneuvostoihin mm. pk-yritysten edustajia. Aloite toimitettiin STM:lle, Finanssivalvonnalle, TELAlle sekä neljälle suurimmalle eläkeyhtiölle.

Pentikäisen näkemyksen mukaan ei riitä, että EK edustaa ainoana kaikkia yrityksiä, sillä se ei ole keskeinen pk-yritysten tai yksinyrittäjien edunvalvoja. Pentikäinen kritisoi voimakkaasti ajatusta, että tyel-järjestelmä olisi työmarkkinaosapuolten omaisuutta, johon esim. SAK:n Jarkko Eloranta vetoaa. EK:n Vesa Rantahalvari näkee myös, ettei aloitteelle ole perustetta. Kevääseen 2021 tultaessa aloite ei ole merkittävästi edennyt (HS 10.5.2017).

3.4 Yhteenveto

Tässä luvussa on käsitelty keskeisiä käsitteitä liittyen työeläkejärjestelmään ja sitä toteuttaviin työeläkeyhtiöihin. Aineistossa ja analyysissä tullaan viittamaan voimakkaasti varsinkin hajautettuun järjestelmään, lainsäädäntöön, avoimuuteen, sijoitustoimintaan ja työkyvyn ylläpidon toimintaan, joten ne kannattaa ottaa tästä luvusta mukaan analyysiin perehtyessä. Erityisesti käsitteiden tuntemuksesta on hyötyä tutkimuskysymysten vastausten ja johtopäätösten arvioinnissa.

4 MEDIAN VALTA

Median vaikutuksen tutkimus ei ole yksiselitteistä. Yhtäältä media voidaan kokea merkittävänä vallankäyttäjänä, jolla on vaikutusta esimerkiksi muiden instituutioiden toimintaan. Tämän nähdään heikentävän muun muassa poliittisen järjestelmän vaikutusta. Toisaalta voidaan myös nähdä median toistavan todellisten vallankäyttäjien näkemyksiä, jolloin median valta ei olisikaan itsenäistä.

Media on mielekäs tutkimuskohde jo senkin takia, että sillä on huomattava rooli ihmisten todellisuuden merkityksellistämässä, toiminnan ja arvomaailman rakentamisessa sekä tärkeiden yhteiskunnallisten kysymysten määrittelyssä (Nieminen & Pantti 2004, 15). Yhtenä taustaoletuksena tutkimuksessa on se, että yleisö muodostaa käsityksensä työeläkeyhtiöistä miltei pelkästään median kautta.

Tutkielmassa etsityt kehykset ymmärretään viestinnän tutkimuksessa pysyvänä osana journalismia ja kehysteorian lähtöolettamus on, että asioiden kehystäminen julkisuudessa vaikuttaa lukijoiden käsityksiin. Esimerkiksi sijoittaminen ja toisto ovat keinoja korostaa ja tällä tavoin kehystää asioita. Kehyksiä käytetään ryhmittelemään asioita merkityksellisiksi viesteiksi. Onnistunutta kehystämistä pidetään edellytyksenä onnistuneelle poliittiselle viestinnälle.

4.1 Onko medialla valtaa?

Tutkielmassa sovelletaan kehysteoriaa, joka sijoittuu vaikutustutkimuksen perinteeseen. Tästä näkökulmasta median rooli vallan käyttäjänä näkyy siinä, miten yleistä mielipidettä hallitaan. Media käyttää valtaa julkisten asialistojen määrittelyssä, mitä kautta medialla on valtaa ihmisten tietoihin, mielipiteisiin ja asenteisiin. Mikäli näin ei oletettaisi, median sisältöjen tarkastelu ei olisi mielekästä.

Lähtöolettamana tutkielmalle on, että Helsingin Sanomat ja työeläkeyhtiöistä uutisoiva toimittaja käyttävät valtaa vaikuttaessaan kehysten muotoutumiseen ja tiedostaen valitsevat narratiiviin liittyviä sisältöjä. Tarkoitus on tutkia sitä, millaisia kehyksiä uutisjutuista löytyy; ei niinkään sitä, miten tai miksi ne muodostuvat.

Median vallan tarkastelu tai määrittely on kiintoisa prosessi. Lähtökohtaisesti pidetään itsestään selvänä sitä, että valtaa on ja sitä käytetään, mutta myös ajatusta siitä, että medialla olisi aina kaikissa tilanteissa väistämättä valtaa, on kyseenalaistettu. Moni teoria, joka pitää median valtaa itse asiassa melko lievänä tai ainakin yliarvioituna, kumpuaa siitä ajatuksesta, että valta ei olisi itsenäistä. Muiden muassa Schudson (2003, 19-20) on sitä mieltä, että joukkoviestimien valtaa on tavattu paisutella. Schudsonin näkemys perustuu siihen, ettei journalistien ja uutisiin liittyvien toimijoiden valtaa kyetä erottamaan toisistaan. Toimittajat eivät generoi juttuja itsekseen, vaan käyttävät sisäpiirin lähteiltä saatua tietoa. Tällöin vallan voidaan katsoa olevan tiedon luovuttajilla, ei pelkästään toimittajilla.

Samoilla linjoilla on Entman (1989, 366–367), joka suhtautuu epäilevästi median vallan vaikuttavan poliittisiin asenteisiin. Entman tulkitsee näkemysten muodostumisen kompleksisena prosessina, jota ei ihan kokonaan edes pystytä selittämään. Median vaikutus on vain osa tätä sosialisatioprosessin tuotosta, yleisön näkemykset eivät synny tyhjiössä.

Vaikka Schudsonin näkökulmasta median valtaa ei ole syytä liioitella, yhtä kaikki sitä on uutisjournalismissa havaittavissa. Valta ei kuitenkaan paljastu uutisartikkelien sisällöissä, vaan tarjoillaan yleisölle kehystyksenä (2003, 27). Lisäksi toistot ja asioiden jatkuva esillä pitäminen lisäävät median valtaa kiinnittää huomiota haluttuihin asioihin.

Jotta yleisö olisi taipuvainen tarkastelemaan jo muodostettua mielipidettään politiikasta suuntaan tai toiseen, vallan vaikutuksen tulisi olla merkittävää. Mm. Paul M. Sniderman ja Sean M. Theriault (2004, 146-148) kritisoivat kehystutkimusta vallan ja kilpailun näkökulmasta, jossa ei ole otettu todellista elämää ja politiikan olosuhteita riittävästi huomioon. Mikäli useita kehyksiä on tarjolla ja ne kilpailevat keskenään, ihmiset todennäköisesti pitäytyvät niissä mielipiteissä, joita heillä asiakokonaisuudesta oli jo aiemmin.

4.2 Kehysteoria menetelmällisenä työkaluna

Tässä tutkielmassa kehysanalyttinen viitekehys on sekä metodologinen että teoreettinen. Kehysanalyttisen tutkimuksen eri ilmentyvät muodostavat yleensä metodologisen näkökulman eli sitä käytetään työkaluna tunnistamaan viestintää ohjaavia ja siinä näkyviä

kehyksiä. Kehysajattelu on kuitenkin mahdollista tulkita myös tutkimuksen teoreettiseksi perustaksi. Kirjallisuus jakaa kehysajattelun käsitteiden tasolla sekä kehysanalyysiin että kehysteoriaan. Teoreettisen lähestymistavan kautta kehysanalyysiä voidaan käyttää ihmisen ja vuorovaikutuksen olettamusten määrittelyyn, joiden kautta Helsingin Sanomien työeläkeyhtiötä käsitteleviä artikkeleita tässä tutkielmassa selvitetään. Metodologiseksi kehysajattelun tekee, että se asettaa raamin aineiston analyysille ja on kiinteä osa tutkimusmenetelmää.

Kehysanalyysi (Frame Analysis) on tulkintamenetelmä, jonka on alun perin luonut sosiologi Erving Goffman. Menetelmän keskiössä on kehyksen käsite ja tällä Goffman pyrkii jäsentämään erityisesti vuorovaikutustilanteita ja toimijoiden identiteettejä. Kehystämällä asioita ja tapahtumia pystymme havainnoimaan, tulkitsemaan ja nimeämään asioita, minkä kautta käsittelemme maailmaa ja jäsenämme kokemusmaailmaamme.

Kehyksen käsitettä käytetään paljon kieli-, viestintä- ja sosiaalitieteiden alalla sekä mediatutkimuksessa (Goffman 1974; Karvonen 2000, 83; Matthes 2009, 349–352). Kaikkien edellä mainittujen tutkimussuuntausten alalla ilmiöitä tutkitaan annetuissa kehyksissä, toisin sanoen asiayhteyksien, käyttöyhteyksien sekä monenlaisten merkitysohjelmien suhdeverkostojen kautta. Asioiden ja tapahtumien kehystämällä on yhtäältä huomattava merkitys sille, millaisia puhetaidollisia asetelmia ja mielleyhtymiä julkisessa keskustelussa luodaan ja toisaalta sille, millaisia selityksiä ilmiöt saavat yhteiskunnassa tai kielenkäytössä pitkällä aikavälillä (Watson 2016, 182–184).

Kehysanalyttisen lähestymistavan tekee laajaksi erityisesti pohdinta sisäisistä ja ulkoisista kehyksistä. Tässä tilanteessa kehyksellä voidaan tarkoittaa sekä puhujan tai kirjoittajan tuottamaa kehystä että kehystä tuotoksen vastaanottajan kognitiivista tulkinnan työkalua (Entman 2004, 15). Tässä tutkielmassa painotetaan ensin mainittua, eikä kognitiivisen tulkinnan kehys ole merkityksellinen. Analyysissä keskitytään sanomalehtiartikkeleissa aktivoituihin kehyksiin, eikä siinä pohdita sitä, mitkä mahdollisen tulkinnan tilat ovat vaikuttaneet kehysten valintaan. Tämän tutkielman näkökulmasta kehykset ovat tekstiin liittyviä valintoja eli keinoja esittää, tulkita ja asettaa eri ilmiöitä asiayhteyksiin. Huolimatta siitä, kuka asiaa kehystää, kysymys on aina siitä, että kehykset otetaan käyttöön, niitä hyödynnetään ja niitä uusitaan.

Kehyksen käsitettä voidaan käyttää ihmisen tietoisuuden ja toiminnan suhteen tarkasteluun ja ymmärtämiseen kulttuurisidonnaisesti. Luomme tulkintakehyksiä asioille ja tilanteille oman toimintamme kautta, mutta eteemme myös tulee asioita jo valmiiksi kehystettynä eli institutionalisoituna (Väliaverronen 2002). Satunnainen tilanne voi koostua monesta samanaikaisesta tapahtumasta ja näyttäytyä monella tapaa eri ihmisille, tästä syystä kehysanalyysin luonne on moninainen. Kehys pitää sisällään jonkinlaisen ennakkoojatuksen siitä, millä tavoin todellisuus on rakentunut. Tämän ennakkoojatuksen päälle järjestellään myös uudet havainnot, tulkinnat, tiedot ja kokemukset osaksi kokonaisuutta (Väliaverronen 1996, 108-109). Kehyksillä on näin muodoin seurauksensa: ne ohjaavat ajattelua ja toimintaa sekä vaikuttavat ympäröivään kulttuuriin ja yhteiskuntaan (Horsti 2005, 60).

Lähtökohtaisesti kaikki toimijat pyrkivät kehystämään asioita ja tapahtumia omasta näkökannastaan. Tästä toiminnasta seuraa määrittelyjen kamppailu, minkä seurauksena jostakin kehystämisen tavasta tulee dominoiva (Väliaverronen 2002). Kehyksestä tulee hallitseva toiston, näkyvyyden ja kielellisen kelpuutuksen kautta. Sitä vaikeampi kehystämistä vastaan on argumentoida, mitä ilmeisempi se on. Kehykset itsessään ovatkin melko sisukkaita ja pysyviä tulkinnan ohjaajia, mutta se ei tarkoita sitä, etteivätkö ne muuttuisi ja liikkuisi jatkuvasti (Horsti 2005, 53–72). Kehyksiä hahmottamalla voidaan identifioida ja jopa kyseenalaistaa olemassa olevia valtarakenteita.

4.2.1 Goffmanilainen kehysanalyysi

Kehysteoreettisia suuntauksia on tutkimusta varten valittavissa useita, mutta Erving Goffmanin kehysanalyysiä pidetään näistä tunnetuimpana. Goffman oli ensimmäisiä teoreetikkoja, jotka käyttivät analyysiä kehysajattelun luokitteluksi (Borah 2011, 248). Goffman ei luonut kehysten käsitettä ensimmäisenä, mutta teoksensa Kehysanalyysi (1974) on rakentanut pohjaa nykyisin sovellettaviin kehysteorioihin.

Goffmania teoreetikkona on ollut haastavaa luokitella mihinkään tieteelliseen koulukuntaan. Hänen ajatteluaan on kuvattu niin sosiaaliskonstruktiviseksi kuin strukturalistiseksi ja häntä on pidetty fenomenologisen sosiologian ja etnometodologisen perinteen kannattajana

(Puroila 2002a, 18–19.) Goffmanin ajattelun tulkitseminen tuntuukin riippuvan siitä, millä tavalla hänen kehysteoriaansa tutkimuksessa sovelletaan.

Kehysanalyysin perusperiaatteet ovat kuitenkin samantapaiset tutkimusalasta huolimatta, vaikka kehys käsitteenä onkin saanut erilaisia merkityksiä tutkijoiden kesken. Goffman nimittää käyttäytymistä ohjaavia malleja eli skeemoja kehyksiksi. Tilanteissa ja tapahtumissa yksilö soveltaa aina aiemmin koettua ja ymmärrettyä eli aikaisempia kehyksiään (Goffman 1974, 21). Jotta vallitsevassa tilanteessa voidaan tulkita tekijöitä ja merkityksiä, yksilö koettaa kartoittaa kehysten näkökulmasta sitä, mitä tilanteessa on meneillään ja millaista toimintaa se vaatii. Kehysten kautta voidaan ymmärtää, että tilanne tai tapahtuma on väärinkäsitys, vaikka se voi alkujaan vaikuttaa esimerkiksi hyvin vakavalta (Goffman 1974, 10). Kehykset toimivat kivijalkana vuorovaikutustilanteiden tulkitsemiselle ja tällä tavoin vaikuttavat yksilön käyttäytymiseen. Goffmanin mukaan kehys on perusyksikkö, jonka avulla todellisuuden suhdetta omaan itseensä voi järjestää.

Goffmanin kehysteoriaan on ajan saatossa suhtauduttu ristiriitaisesti. Vaikka kehysanalyysi kuulostaa helpolta ja selkeältä, se on sitä vastoin työkalu, joka tarjoaa ainoastaan lähtökohtia ja ajattelun muotoja. Yhtäältä Goffmanin teorioita pidetään tärkeänä osana sosiologista vuorovaikutustutkimusta, mutta teorian lähtökohtia on myös kritisoitu voimakkaasti, muiden muassa Norman Denzin ja Charles Keller (1981) ovat avoimesti näin tehneet. Kritiikkiä on aiheuttanut niin analyysin laaja sovellettavuus kuin filosofinen ja paikoin hyvin abstrakti esittämisen tapa (de Vreese 2012, 366). Lisäksi Goffmania on kritisoitu siitä, että hän puhuu "oikeasta" todellisuudesta, mitä hän on argumentoinut ainoastaan epämääräisesti ja löysästi (Denzin & Keller 1981, 55). Goffman itse on toki myöhemmin antanut vastineen em. kritiikille ja näin jatkanut keskustelua teorian oikeellisuudesta (Goffman 1981, 60–68).

Goffmanin teoria sisältää ajatuksen, että yksilöt liikkuvat arjen tilanteiden sisällä kehyksistä toisiin, mutta ei liiemmin kuvaa sitä, millä lainalaisuuksilla tai keinoilla tämä on mahdollista havainnoida (Denzin & Keller 1981, 56). Kehysteoria jättää tällä tavoin suuren vastuun tutkimusta tekevän yksilön ymmärrykselle, mikä asettuu osittain vastakkain kehysanalyysin perusolettamuksien kanssa. Journalistiikassa kehysanalyysin tutkiminen on korostunut uutisartikkeleiden kehystämisen tutkimuksessa.

4.2.2 Kehysten aktivointi

Tekstin lukijalla ei aina välttämättä ole tarpeeksi kehystietoa uuden käsitteen tai fraasin omaksumiseksi. Kehykset, joita pystytään käyttämään, voivat perustua joko yleissivistykseen tai erityisempään asiantuntijatietoon (Fillmore & Baker 2009, 314–315). Tässä tutkielmassa analysoidut työeläkeyhtiöihin liittyvät sanastot, niiden laajuus ja kerroksellisuus ovat analyysin kannalta merkityksellisiä. Käsitteet ja sanat ovat olennaisimpien periaatteidensa osalta suhteellisen yksinkertaisia. Tästä huolimatta, analyysin edetessä yksityiskohtaisempaan merkityso pilliseen vaiheeseen eteen voi tulla tulkinnanvaraisempaa terminologiaa, joka voidaan laskea enemmän erityisalojen kieleksi kuin yleisen arkipuheen tasolle.

Tekstissä kehykset aktivoidaan yleisimmin käyttämällä määrätyn laisia termejä tai käsitteitä (Fillmore 1982, 112). Kohteena oleva ilmiö sijoitetaan merkityso pilliseen verkostoon, joka on jollakin tavalla tarkoituksenmukainen kirjoittajan tai tilanteen kannalta. Käsitteiden ja termien lisäksi kehykseen kuuluu kulttuurinen asiayhteys ja taustaymmärrys, joka on kaikkien tilanteeseen osallistuvien jakama. Mitä paremmin osallistuja tai lukija tuntee kontekstin diskurssia, käytettyjä kehyksiä ja semanttisia vivahteita, sitä tehokkaammin kehystä voidaan hyödyntää ja sen ääreen hienovaraisesti ohjata.

Kehysten käyttäminen ei automaattisesti tarkoita sitä, että niitä käytettäisiin arvottavassa merkityksessä tai moraalisen arvioinnin näkökulmasta, vaikka niinkin voidaan tehdä (Coulson 2001, 227–228). Arvottava merkitys korostuu esimerkiksi niissä yhteiskunnallisia ilmiöitä tarkastelevissa tutkimuksissa, jotka hyödyntävät kriittistä kehysanalyysiä. Yhteiskunnallisessa keskustelussa tietyillä kirjoittajilla ja puhujilla on enemmän vaikutusvaltaa kuin toisilla, joten on todennäköisempää, että heidän valitsemansa kehystykset vakiintuvat jonkin määrätyn ilmiön tarkastelun näkökulmaksi.

Kehystäminen voi olla keskeistä myös vallan kysymyksille: kenen käyttämät kehykset saavat eniten tilaa ja mistä syystä (Carragee & Roefs, 2004). Tässä tutkielmassa ei pohdita edellä mainittuja valtakysymyksiä sellaisenaan, mutta lähestymistapa on merkityksellinen myös työeläkeyhtiöiden tapauksessa, sillä aihetta kehysetään julkisessa keskustella eri tavoin. Eläkeiät, eläkkeiden riittävyys ja hajautettu järjestelmä ovat yleisesti vastakkaisia intressiryhmiä puhuttavia kysymyksiä, joiden yhteydessä kärhämöidään monesti myös

erilaisten kehystystapojen oikeutuksesta. Tästä näkökulmasta työeläkeyhtiöiden asema suomalaisessa mediassa ja yhteiskunnallisessa keskustelussa on tulevaisuudessakin kiinnostava tarkastelun kohde.

4.2.3 Kehysanalyysi laadullisesta näkökulmasta

Uutisiin tuotetaan tekstiyhteyttä nimenomaan kehyksiä käyttämällä (Hertog & McLeod 2001). Johdonmukaisesti järkeiltynä uutiset sisältävät sitä enemmän kontekstia, mitä enemmän niissä on kehyksiä. Perinteisesti tutkimuksessa on siis laskettu kehysten määrää. Tässä tutkielmassa sitä vastoin pohditaan, kuinka kehykset esiintyvät laadullisesta näkökulmasta tarkasteltuna.

Kehyksien tyypillisyyksiä on aiemmassakin tutkimuksessa tarkasteltu laadullisesti, mutta ne ovat tavanomaisesti rajoittuneet suppeisiin aineistoihin, tarkastelun kohteena olevat kehykset ovat olleet kyseiseen tekstiyhteyteen rajautuvia ja tuloksia on ollut vaikeaa yleistää (Borah 2011). Lisäksi laadulliset kehysanalyysit eivät välttämättä ole olleet johdonmukaisia tai läpinäkyviä (Benson 2013, 5). Lisäksi on esitetty, että tutkimuksen tulisi syventyä erilaisten olennaisten kehysten päällekkäisyyteen (Guenduez ym. 2016).

Laadullisen kehysanalyysin heikkoutena voidaan pitää myös sitä, ettei tähän mennessä toteutetut analyysit ole onnistuneet laajasti kuvaamaan muuttuvia prosesseja, joiden mukana eri kehykset voimistuvat ja heikentyvät ajan saatossa tai muodostavat uusia kehyksiä (Björnehed & Erikson 2018, 112). Siitä huolimatta kehysten eri kattavuuksien ja niiden kombinaatioiden tutkiminen pelkän kehysten määrän sijaan voi synnyttää uusia tulkintaraameja ja työkaluja siihen, miten kehyksiä voidaan käyttää päällekkäin monipuolisemman kuvan tuottamiseksi.

4.2.4 Sanomalehti analyysin kohteena

Sanomalehti on erottamaton osa suomalaista mediaa. Siitä huolimatta, että sanomalehden pelätään jatkuvasti menettävänsä elinvoimaisuuttaan, se on silti edelleen yksi

voimakkaimmista joukkoviestintämarkkinoiden osista (Wiio 2006, 21–23). Sanomalehtien taustalla on paljon tekijöitä ja vaikuttavia elementtejä, joista puoluesidosta on pidetty aiemmin kaikista merkittävimpänä.

Tässä tutkielmassa tarkasteltava Helsingin Sanomat on tänä päivänä virallisesti sitoutumaton lehti, mutta sen taustalta löytyy alkuajoilta myös puoluesidonnaisuutta esimerkiksi nuorsuomalaisiin ja Kansalliseen edistyspuolueeseen. Tämän päivän muodollinen sitoutumattomuus ei kuitenkaan ole immuuni puoluetäustasta johtuvalle historialliselle sidokselle, joka omalla tavallaan vaikuttaa sanomalehtien linjaa ohjaavaan arvomaailmaan (Holmberg 2004, 13).

Sanomalehtiä voi käsitellä olennaisena demokratian välineenä. Niiden tehtävä on välittää tietoa, mutta ne myös luovat tietoa. Poliitikasta informaatiota välittävä journalismi on demokraattisen vallankäytön keskiössä. Lukijat saavat tiedon poliittisen päätöksenteon sisällöistä pääasiassa median kautta kerrottuna. Se, millä sävyllä ja tavalla tapahtumista raportoidaan, voidaan olettaa vaikuttavan ihmisten poliittisiin mielipiteisiin ja esimerkiksi äänestyskäyttäytymiseen.

Sanomalehtien sisältöjen vinoumien on mahdollista vaikuttaa lukijoiden kykyyn tehdä poliittisia päätelmiä, mutta uutiset eivät sellaisinaan välttämättä vaikuta ihmisten mielipiteisiin, sillä vaikutus on epäsuora ja rakenteellinen. Uutisten hierarkkiset konstruktiot näyttävän suosivan lukijoille tietynlaisia tulkintatapoja. Uutiset voivat ohjata vastaanottajiensa tärkeysjärjestystä ja vaikuttaa näkemyksiin esimerkiksi sanavalintojen kautta. Tällä tavoin onkin mahdollista vaikuttaa tietoihin, mielipiteisiin ja asenteisiin, mutta uutisten kautta nähdään olevan jo astetta vaikeampaa johdatella tekoihin saakka (Holmberg 2004, 29.)

Sanomalehdessä käytetty kieli on aina omanlaistaan. Vaikka tekstin tavoite olisikin olla vääristelemätön, yksiselitteinen ja helposti hyväksyttävä, se ei kuitenkaan oikeasti ole sitä. Kieli ei ole neutraalia, vaan konstruktivinen välittäjä (Fowler 1991, 1–4). Saman asian voi uutisoinnissa ilmaista monella eri tavalla, eivätkä toimittajan tekemät päätökset tekstiin ole sattumanvaraisesti tai vahingossa valikoituneet. Fowlerin (1991, 4–13) mukaan uutiset ovat tiettyjen konstruktioiden heijastumia, eivät todellisuuden. Uutiset eivät sanomalehteen vain jostain "löydy", vaan ne tehdään. Lisäksi uutiset eivät ole vain mitä tahansa tapahtumia tai tilanteita, vaan sellaisia, jotka on arvioitu uutisoinnin arvoisiksi. Uutisoinnin taustalla

vaikuttaa toki ennalta määritellyt uutiskriteerit, mutta niidenkin luonne on sosiaalisesti rakentunut.

Uutiset voivat sekä reflektoida että muokata olemassa olevia yhteiskunnallisia arvoja kulloisessakin historiallisessa yhteydessä. Fowler (1991, 222–223) korostaa tässä yhteydessä kielen, yhteiskunnan ja ideologian välisiä suhteita. Uutisten ja mediasisältöjen tutkiminen on aiheellista, koska sillä on merkitystä kehityksen ja demokratian kannalta, mitä ja miten yhteiskunnallisista uudistuksista kansalaisille kerrotaan. Yhtäältä sanomalehdet muokkaavat käsityksiä näistä tapahtumista valikoimalla asioita, joista kerrotaan ja rakentelemalla valikoitua todellisuutta. Toisaalta ne myös refleктоivat ajan henkeä ja yleistä asenneilmapiiriä. Sanomalehden aseman huomioon ottaen olisi helppoa ajatella, että näissä tilanteissa lukijoihin nähden käytetään valtaa. Lukijan rooli on kuitenkin dynaaminen, eikä sitä sovi aliarvioida (Fowler 1991, 43). Kriittiseen lukemiseen on silti syytä kiinnittää huomiota.

Journalismia ei voida irrottaa siitä sosiaalisesta, poliittisesta ja kulttuurisesta asiayhteydestä, jossa se on tuotettu ja luettu. Samoin se tulee asettaa tähän kyseiseen kontekstiin, kun sitä analysoidaan. Joukkoviestintä kehystää sitä, miten rakennamme maailmankuvaamme (Holmberg 2004, 30).

4.2.5 Uutisten kehystäminen

Tässä tutkielmassa selvitetään Erving Goffmanin laadullisen kehysanalyysin keinoin sitä, minkälaisia merkityksiä työeläkeyhtiöille annettiin vuosien 2015 ja 2021 välillä Helsingin Sanomien uutisoinnissa. Osittain kriittisestä suhtautumisesta huolimatta Goffmanin analyysitapa on vakiinnuttanut asemansa yhtenä käytetyimmistä mediatutkimuksen lähestymistavoista. Gitlin (2003, 7) määrittelee uutiskehykset itsepintaisiksi keinoiksi, joilla erilaista tietoa valikoidaan, painotetaan ja rajataan. Gitlinin mukaan kehystäminen järjestää tietoa sekä toimittajille että uutisten lukijoille. Näin ollen toimittaja voi käyttää uutistuotannon prosesseissa sekä lähteidensä että omia kehyksiä, mutta kehystämisen kautta myös esimerkiksi poliitikot ja muutkin toimijat voivat käyttää toimittajia välittäkseen heidän eduksensa toimivat näkemykset todellisuudesta isommalle yleisölle.

Tutkielmassa sovellettua kehysanalyysiä on innoittanut Tuchmanin (1978, 1) ajatus siitä, että uutiset ovat ikkuna maailmaan. Tuchman kuitenkin toteaa, että tämä ikkuna ja sen kehykset avaavat maailman rajallisen näkymän. Useat kvantitatiiviset kehysanalyysit syventyvät siihen, kuinka paljon kehyksiä uutiset sisältävät. Tuchmanin mukaan ikkunat voivat silti olla erikokoisia ja tästä riippuu myös kehyksen laajuus. Myös Goffman (1974/1986, 241) on alkuperäisessä teoksessaan korostanut huomion kiinnittämistä kehysten kerrostuneisuuteen.

Goffman (1974/1986, 10–11, 21) ei itse varsinaisesti puhu kehystämisestä (to frame, framing), tai määrittele erityisesti kehystämistä käsitteenä. Tämän sijasta Goffman käsittelee kehysten käyttämistä tai niiden soveltamista vuorovaikutustilanteiden jäsentämiseen. Se, mihin kehystämällä on sittemmin alettu viitata, tarkoittaa kehysten soveltamista todellisuuden ja tapahtumien tulkintaan. Journalismi nostaa esiin ja muokkaa aiheitaan sille tavanomaisten kehysten puitteissa (Gitlin 2003, 6–7). Kehystämistä voi havaita esimerkiksi uutisartikkeleissa tilanteen tai ongelman määrittäjinä, kausaliiteettisuhteina tai tehtävinä.

Kehyksiä konstruoidaan kielellä eli sanavalinnoilla, kielikuvilla, visuaalisilla elementeillä ja toistuvilla, samoilla lähteillä (Entman 1993, 52). Näitä tarkastelemalla ja teksteistä etsimällä voidaan löytää se, millä tavalla media-aineiston kehykset ovat rakentuneet ja mitä kehyksiä aineiston vastaanottajalle eli uutisen kuluttajalle on tarjolla. Kun yksittäisiä uutisoitavia tapahtumia voi kielen luonteen mukaisesti selostaa monista eri näkökulmista ja useilla eri tavoilla, tuodaan kulloisessakin uutisessa enemmän tai vähemmän korostuneesti esiin tiettyjä asioita, samalla kun toisia jätetään sivuun (Kuortti, Mäntynen & Pietikäinen 2008, 29).

Kielellistä käännettä tutkivat tutkijat käyttävät vakiintuneesti representaation käsitettä, millä viitataan erilaisiin tapoihin esittää ja kuvata ympäröivää maailmaa: kaikki asiat ovat kuvailtavissa, kerrottavissa ja sanoitettavissa eri tavalla kuin jossakin tapahtumassa tai tilanteessa on tehty. Toisin sanoen, jokainen uutinen on ennen julkaisuaan läpikäynyt prosessin, johon liittyy lukemattomia valintoja. Jokaiseen valintaan liittyy representaation politiikka ja siihen liittyvät kysymykset määrittely- ja puhevallasta (emt. 2008, 29).

4.2.6 Helsingin Sanomat työeläkeyhtiöitä kehystämässä

Sanomalehtiaineisto voi olla haastava tutkimuskohde tutkijalleen, sillä tyypillisessä tilanteessa useat samasta aiheesta kirjoittavat toimittajat tuottavat monenlaista tekstiaineistoa, joka vaihtelee tyylillisesti ja sisällöllisesti. Tämän tutkielman aineisto on kuitenkin poikkeuksetta saman kirjoittajan tekstiä, jolloin haasteeksi jää vain aineiston kerääminen ja rajaaminen.

Helsingin Sanomiin työeläkeyhtiöistä kirjoittaa käytännössä yksi lehden toimittajista, Tuomo Pietiläinen. Lehti julkaisee työeläkeyhtiöistä pääkirjoituksia, uutisia, uutiskommentteja, analyysyjä ja näkökulmakolumneja, joista tässä tutkielmassa analysoidaan pääasiassa uutisia, mutta myös kommenttimateriaalia hyödynnetään. On tavanomaista, että saman päivän uutinen työeläkeyhtiöistä sisältää peräänsä myös uutiskommentin jatkoksi samaan teemaan, jossa toimittaja pystyy avaamaan laajemmin myös omaa näkemystään uutisen kohteesta.

Tuomo Pietiläisestä julkaistuissa haastatteluissa hän vertaa toimittajan roolia "vallan vastavoimaan ja vahtikoirana olemiseen." Pietiläinen kokee haastattelujen mukaan tärkeäksi pitää silmällä poliittista ja taloudellista valtaa sekä niiden leikkauskohtia. Pietiläistä motivoi tiedonhalun ja oikeudenmukaisuuden tarpeen lisäksi omassa työssään se, että tutkimisen ja selvittelyn avulla lukijoille ja muulleen yleisölle on mahdollista luoda uutta ja tarpeellista tietoa. Hän näkee, että erityisesti taloudellisella ja poliittisella eliitillä on mahdollisuus salata heille arkaluonteista, mutta kansalaisten kannalta olennaista tietoa. Pietiläinen (1998, 211) kirjoittaa Anu Kantolan ja Tuomo Mörän toimittamassa *Journalismia! Journalismia?* -kirjassa politiikan talousjournalismin olevan alue, jossa taloudellinen ja poliittinen valta kietoutuvat toisiinsa ja jossa houkutus väärinkäyttöihin on suuri.

Pietiläinen kokee omien sanojensa mukaan, ettei joudu työssään painostuksen kohteeksi suoranaisesti, mutta havaitsee epäsuoria ja taitavia vaikuttamisyrityksiä. Vuonna 2013 kuitenkin Pietiläinen kertoi, että häntä yritettiin suoranaisesti "savustaa" ulos Tampereen yliopiston professuurista Björn Wahlroosista kirjoittamansa kirjan vuoksi (HS-Uutiset 17.9.2013).

Toimittaja ei omien sanojensa mukaan varsinaisesti halua metsästä juttuja, jotka käsittelevät salattuja asioita tai kiusallista tietoa, vaan haluaa yhdistellä asioita uusilla tavoilla, ja tätä kautta löytää niissä piilevät uutiset. Suurimmat onnistumiset liittyvät kuitenkin ns. paljastuksiin, jotka ovat käsitelleet mm. arvopaperimarkkinarikoksia, sisäpiirikauppoja, tietoturvaa ja tiedustelua.

Toimittaja Pietiläinen ei ole millään tavalla pyrkinyt peittelemään omaksumaansa kriittistä ja tutkivaa journalistista otetta, jonka mukaan median tehtävänä on toimia vallan vahtikoirana ja vastavaltana. Edellä mainitut sitaattit ja ajatukset ovat jo muutaman vuoden takaa, mutta tuoreet Twitter-päivitykset, joiden mukaan ”journalismilla on oma tärkeä roolinsa demokratiassa” (23.5.2021) ja ” (...) journalismin tehtävä on olla kaikenlaisen vallan vastavoima” (10.4.2021) vahvistavat filosofian pitävän edelleen paikkansa.

Tutkivana journalistina Tuomo Pietiläinen on erittäin ansioitunut. Pitkän sanomalehtiuransa aikana hän on saanut mm. tiedonjulkistamisen valtionpalkinnon vuosina 1993 ja 2003 ja hänet on palkittu mm. Tutkivan journalismin yhdistyksen Lumilapio-palkinnolla vuonna 2011. Kyseenalaistakin huomiota on tullut; tällä hetkellä Pietiläinen on yhtenä kirjoittajana syyteharkinnassa ns. Viestikoejutussa, jossa epäillään sotilastiedustelua ja maanpuolustusta koskevien salassa pidettävien, turvallisuusluokiteltujen tietojen oikeudetonta julkaisemista (YLE Uutiset 18.12.2020). Lisäksi aiemmin Helsingin Sanomia on syytetty ajojahdista ja uhattu oikeudenkäynneillä Kuntien eläkevakuutuksen toimitusjohtajan (nyk. Kevan) Markku Kauppinen toimesta. Tuomo Pietiläinen mainitaan yhtenä kohteena olevien artikkeleiden kirjoittajista (MTV Uutiset 21.2.2010).

Tarkastelujakson eli vuosien 2015 ja 2021 aikana Helsingin Sanomat on julkaissut yhteensä 82 uutista työeläkeyhtiöihin liittyen ja näistä kaikki artikkelit ovat Tuomo Pietiläisen kirjoittamia. Helsingin Sanomat luonnollisesti julkaisee uutisia liittyen eläkkeisiin ja työeläkealaan yleisesti, mutta nämä artikkelit on rajattu aineistosta pois. Edellä mainittuja, yleisesti eläkkeisiin tai työeläkkeisiin liittyviä artikkeleita kirjoittavat myös muut toimittajat. Aineisto on koottu tekemällä haku kaikista Tuomo Pietiläisen kirjoittamista artikkeleista, joista on poistettu kaikki ne, jotka eivät liity työeläkeyhtiöihin. Lisäksi toinen haku on tehty työeläkeyhtiöihin liittyvillä hakusanoilla eri taivutusmuotoineen.

5 ANALYYSI

Tässä tutkielmassa sovellettu kehysanalyysi pohjautuu Erving Goffmanin kehysteorian lisäksi Gaye Tuchmanin (1978, 1) filosofiaan määritellä uutiset ikkunaksi maailmaan – samalla todeten, että ikkunan kehyksistä avautuu maailmaan kohtuullisen rajattu näkymä. Perinteiseen tapaan kehysanalyysiä käytetään määrälliseen kehysten tunnistamiseen, mutta kuten Tuchman itsekin myöntää, ikkunoiden koko voi vaihdella ja näkymä riippuu siitä, kuinka suuren ikkunan läpi katsellaan (Cheas 2018, 260). Kehysten laadullisilla ominaisuuksillakin on siis merkitystä.

Goffmanin kehysteorian menetelmällisiä lähestymistapoja on koettu aiemmassa tutkimuksessa haastaviksi systematisoida. Onkin helpompaa tunnistaa ja eritellä kehysanalyysin yksittäisiä vaiheita. Matthesin (2009, 351) mukaan kehysanalyysiä käytettäessä on ensin päätettävä, tehdäänkö analyysi induktiivisesti vai deduktiivisesti. Eri tavoilla Matthes viittaa siihen, muodostetaanko kehykset jonkin hypoteesin pohjalta ennen analyysiä vai generoidaanko ne analyysin tuloksena. Laadullisessa tutkimuksessa on apuvälineenä mahdollista käyttää joko valittua teoriaa (teorialähtöinen lähestymistapa) tai aineistoa (aineistolähtöinen lähestymistapa). Ensin mainittu mahdollista tulkintojen tekemisen keräystä aineistosta, mutta myös olemassa olevan teorian parantelemisen tai uuden teorian muodostamisen (Tuomi & Sarajärvi 2002, 95–99). Teorialähtöisestä tutkimuksesta voidaan käyttää nimitystä deduktiivinen, johon Matthes viittaa.

Tähän tutkielmaan on valittu sitä vastoin induktiivinen tapa eli tutkimus on toteutettu aineistolähtöisesti. Pääpaino on aineistossa, jolloin analyysiyksiköt – tässä tapauksessa kehyskategoriat – eivät ole ennalta määrättyjä. Induktiivisuudella tässä yhteydessä viitataan etenemiseen yksittäisistä havainnoista yleisempiin väitteisiin (Eskola & Suoranta 1998, 83). Tällä lähestymistavalla ei ole tavoitteena testata teoriaa. Aineistolähtöisyys saattaa antaa analyysistä sattumanvaraisen ja intuitiivisen vaikutelman, mutta tavoitteena on yhtä kaikki reflektoida tekemisiä, tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä. Ihan täysin induktiivinen analyysi ei ole silti mahdollinen, sillä tutkimus ei voi perustua pelkkiin havaintojen selostamiseen ilman ennakkooajatusta tutkittavasta ilmiöstä. Analyysille alistettavat havainnot ovat siis jo lähtökohtaisesti tietyssä määrin teoriapitoisia. Myös valitut käsitteet ovat subjektiivisesti asetettuja ja vaikuttavat välttämättä tuloksiin (Tuomi & Sarajärvi 2002, 98).

Matthesin (2009, 350) mukaan kehyksiä on käsitteellistetty myös siitä näkökulmasta, halutaanko tutkia aihespesifejä vai geneerisiä kehyksiä. Geneerisiksi kehykset on tunnistettu silloin, kun ne ovat laveasti sovellettavissa sekä ajasta ja paikasta riippumattomia. Tässä tutkielmassa sisältö voisi mahdollisesti olla sovitettavissa geneerisiin kehyksiin, mutta koska aineisto muodostuu työeläkeyhtiöistä kirjoitetuista uutisista ja niihin liittyvistä uutistapahtumista, tunnistettavat kehykset ovat aihespesifejä.

Aineiston analyysissä yhdistyy sekä laadullisia että määrällisiä elementtejä. Lähtökohtaisesti kehysanalyysi on kvalitatiivista, mutta avarran analyysiä listaamalla asiakokonaisuudet, joihin aineistossa viitataan silloin kun työeläkejärjestelmästä puhutaan. Robert Entman (1993, 52) on esittänyt, että lähteet toimivat yhtenä merkittävänä tekijänä, kun kehyksiä muodostetaan. Helsingin Sanomien toimittajalla on olemassa aina jokin lähde, tapahtuma tai keskustelun aloittaja, joka aiheuttaa tarpeen jutun kirjoittamiselle. Määrällisen listauksen tehtävänä on selventää sitä, mikä toimii toimittajan sytykkeenä hänen pohtiessaan ongelmakohtia tai toimintaa.

Tutkielman tarkoituksena on tarkastella sitä, millaisena suomalaiset työeläkeyhtiöt näyttäytyvät Helsingin Sanomien kirjoituksissa. Aineisto sisältää uutisartikkeleita toukokuusta 2015 maaliskuuhun 2021 saakka. Vaikka järjestelmään liittyvät vaateet pidettäisiinkin erillään, voi silti olla, että erityisten tapahtumien, esimerkiksi Finanssivalvonnan ulostulojen tai eläkeuudistusten ajankohdat vaikuttavat uutisointiin. Kuten aiemminkin todettu, on huomioitava, että Helsingin Sanomat tekee oman valinnan siitä, mitä tapahtumia ja seikkoja se näkee uutisoinnin arvoisiksi.

Ajanjaksona 31.5.2015–22.3.2021 aineistooni hyväksymiäni artikkeleita julkaistiin Helsingin Sanomissa 82 kappaletta. Analyysi on toteutettu useassa eri vaiheessa. Aineiston kokoamisen ja hyväksymisen jälkeen olen lukenut koko materiaalin läpi. Esiluennan aikana poistin aineistosta muutamia artikkeleita, joissa aihe on käsitelty ainoastaan pinnallisesti tai on pääosin aiemman artikkelin toistoa tai referointia. Aineiston ensimmäisen läpikäynnin tarkoituksena oli hahmottaa, millaisia alustavia kehyksiä teksteistä on mahdollista erotella, ja tämän perusteella olen nostanut esiin eri kehyskategorioita työeläkeyhtiöiden tarkastelulle. Kehyskategorioihin sisältyy myös apukehyksiä kokonaisuuden tarkastelun tukemiseksi.

Tunnistin aineistosta erilaisia yleisiä kehyksiä useilla tavoilla. Koko aineiston läpikäynnin jälkeen pystyin tunnistamaan muutamia pääkehyksiä sekä osalle pääkehysistä myös apukehyksiä. Lisäksi pidin tärkeänä, että tunnistetut ja analyysille alistettavat kehykset ovat keskeisiä ja olennaisia tutkimuskysymysten kannalta. Käytyäni aineistoa läpi kattavasti tunnistin ja määrittelin seuraavat kuusi kehystä apukehyksineen, jotka esiintyvät HS:n aineistossa keskeisesti:

1. Vastuullisuuden kehys (luottamus ja pätevyys)
2. Valvonnan ja lainsäädännön kehys
3. Suursijoittajakehys
4. Kilpailukehys (työhyvinvointi- ja toimilupakehys)
5. Avoimuuden ja tiedottamisen kehys
6. Pahimman mahdollisen skenaarion kehys (yhteisvastuu)

Koko aineisto on jo alkuvaiheessa koottu yhdeksi tekstiaineistoksi, josta on sanahakutoiminnon avulla haettu sitä, kuinka monta kertaa määrällisesti tietyt sanat toistuvat ja tätä kautta etsitty niin sanottuja kehysten sponsoreita, jotka mahdollisesti vaikuttavat kunkin kehykseen laajuuteen. Listauksesta on poistettu sidesanat, jonka jälkeen on voitu käyttää eniten toistuvia sanoja kehysten tunnistamiseksi.

Goffmanin teoriaa noudattaen aineistoa on analysoitu pitäen mielessä, miten kehykset voivat ohjata kokemuksen tai tilanteen jäsentämistä ja merkitysten määrittelyä asioille. Kehysten tarkoitus on tukea tulkintaa ja kertoa lukijalle, mikä ilmiössä, tilanteessa ja toimijoissa kulloinkin on olennaista ja mikä ei ole (Vliegenthart & Van Zoonen 2011, 103). Tämä koskee mitä suurimmassa määrin viestintää: kehykset valitsevat sisällön sekä korostavat sitä tarpeen mukaan. Hiljaisina teorioina kehykset luovat ymmärrystä sille, mitä on meneillään ja mikä on tärkeää (Gitlin 2003, 6-7). Kehysten funktiona on kiinnittää lukijan huomio olennaisiin seikkoihin ja tällä tavoin tehdä uutisoinnista ymmärrettävää. Kehysten avulla voidaan lisäksi määritellä ongelmia, syy-seuraus-suhteita, moraalisia kantoja ja sitä, mikä on lopulta oikein missäkin tilanteessa (Entman 1993, 52).

Analyysissä etsityt kuusi kehystä esiintyvät runsaasti. Kehyksistä ei varsinaisesti pysty erottelemaan, mikä esiintyy ahkerimmin, mutta kehysten sponsoreiden mainintojen määrällisen arvioinnin perusteella eniten palstatilaa saivat valvonnan ja lainsäädännön kehys sekä kilpailuun liittyvä kehys (Taulukko 1.). Kehykset kuitenkin liittyvät myös toisiinsa ja

ajoittain on haastavaa tehdä eroa eri kategorioiden välillä. Tutkimusasetelma sisältää vain valitsemani kehykset, joten kaikkea mahdollista kehystämistä tutkielma ei tuo esille. Tutkielman avulla voidaan tarkastella vain sitä, mitä HS kirjoittaa subjektiivisesti valittujen kehysten näkökulmasta.

Vastuullisuuden kehys	Vastuu	Luottamus	Pätevyys	
Luottamus ja pätevyys	48	19	11	
Valvonnan ja lainsäädännön kehys	Valvonta	Laki		
	540	101		
Suursijoittajakehys	Suursijoittaja	Sijoitukset		
	11	387		
Kilpailukehys	Kilpailu	Työhyvinvointi	Työkyky	Toimilupa
Työhyvinvointi- ja toimilupakehys	90	276	19	6
Avoimuuden ja tiedottamisen kehys	Avoimuus	Tiedotus	Salailu	Salaperäinen
	7	66	46	4
Pahimman mahdollisen skenaarion kehys	Yhteisvastuu	Konkurssi	Eläkevastuu	Kaikkien vahinko
Yhteisvastuu	4	4	1	1

Taulukko 1. Määrällinen arviointi kehysten esiintyvyydestä aineistossa.

Useammilla myöhemmillä luentakerroilla käytin edellä käsiteltyä määrällistä sanalistausta hyväkseni luodakseni kysymyspatteriston tunnistaakseni artikkeleissa esiintyviä kehyksiä. Jokaisen alustavasti hahmotellun kehyksen alle on listattu kysymyksiä, joita aineistolta kysytään ja vahvistetaan kehysten muodostuminen. Luentakertojen aikana myös kehykset ja niiden nimeäminen tarkentui.

Aineistolähtöinen analyysi on toteutettu subjektiivisesti – tekstien toinen lukija olisi saattanut tulkita uutisia eri tavoin. Täysin objektiivisen ja samanlaisena toistettavan tulkinnan saavuttaminen on tuskin mahdollista. Pääpaino on aineistossa, mutta aineistolähtöisellä lähestymistavalla ei tavoitella teorian testaamista. Tavoitteena on reflektoida aineistoa, luotettavuutta ja pätevyyttä, mutta ei kuitenkaan ilman ennakoajatusta tutkittavasta ilmiöstä. Subjektiivisuudesta ja intuitiivisuudesta huolimatta havainnot ovat siis jo lähtökohtaisesti tietyssä määrin teoriapitoisia.

Yksittäisiä sanoja etsimällä voidaan löytää viitteitä siitä, millainen uutisen sävy on, mutta vasta koko uutisen lukemalla voidaan tunnistaa tekstistä millä tavoin uutisen kohdetta kehystetään. Kehysten hakemisen lisäksi analyysiin ei kuitenkaan lisätty sävyeroja (esim. negatiivinen / positiivinen), sillä uutisten sävy on pääsääntöisesti negatiivinen tai neutraalin raportoiva eli esimerkiksi eläkeyhtiöiden sijoitustuloksia tai tiedotteista referoiva. Lisäksi analyysiin kuuluu eri luonteisia uutistyyppejä – tekstit eivät ole tieteellistä aineistoa, joissa tietyn sanan tai rakenteen voidaan aina olettaa viittaavan tiettyihin kokonaisuuksiin. Kriittisyyden lisäksi uutistekstien sisällöt voivat lisäksi olla ajoittain jopa ironisia tai sarkastisia. Uutisaiheisiin ajallisesti ja sisällöllisesti läheisesti liittyvät kommentti-, analyysi- ja näkökulma-artikkelit ovat avoimen piikitteleviä.

Seuraavissa kappaleissa tarkastelen aineistosta valikoimiani työeläkeyhtiöitä käsitteleviä uutisia tarkemmin ja teemoitan ne kuuden tunnistetun kehyksen alle. Olen valinnut uutisten sisällöstä relevantteja sitaatteja, joissa kaikissa kiteytyy jotain olennaista käsiteltävästä kehyksestä. Kehysten muodostamiseen valitut uutistekstit löytyvät kokonaisuudessaan liitteistä (liite 2: Analyytinen viitekehys aineiston analyysiin).

Kehysten vahvistamiseen on ollut mahdollista saada apua saman toimittajan kirjoittamista uutiskommenteista tai analyyseistä. Uutiskommenttien käyttö on yleisestikin lisääntynyt 2000-luvun alusta alkaen ja vaikka mitään yksittäistä syytä tämän genren yleistymiselle ei olekaan tunnistettu, oletetaan, että tällä tavoin voidaan tuoda toimittaja hieman lähemmäksi lukijaa (Keltto 2010, 5). Syyksi on arveltu myös sosiaalista mediaa ja sen mielipiteellistä sisältöä (Vartiainen 2020). HS:n työeläkeyhtiöihin liittyviä uutiskommentteja tai näkökulmia voidaan käyttää vahvistamaan tunnistettuja kehyksiä.

5.1 Vastuullisuuden kehys (luottamus ja pätevyys)

Yksityiset työeläkeyhtiöt hallinnoivat 145 miljardin euron (31.3.2021) eläkevaroja. Suhteutettuna esimerkiksi Suomen valtion talousarvioesitykseen määrärahoista (64,2 mrd. euroa) vuodelle 2021, varallisuutta voidaan pitää merkittävänä (Valtioneuvosto 2020).

Tällä omaisuudella ja sen sijoittamisella eläkeyhtiöt takaavat suomalaisten yksityisalojen työeläkkeiden riittävyyden, joten on vain loogista ja odotettua, että niiden toiminnalta

odotetaan vastuullisuutta. Oikeanlaista tai hyväksyttävää toimintaa on silti haastavaa määritellä, sillä vastuullisuuden käsite on aina kontekstisidonnaista ja tulkinnanvaraista, ja vastuullisuus saa kehyksensä aina siitä suunnasta, mistä käsin asiaa kulloinkin tarkastellaan. Kohtuullisen isosta yhteiskunnallisesta merkityksestä huolimatta työeläkeyhtiöiden vastuullisuus esiintyy aiemmassa tutkimuksessa melko harvoin. Sekin osa, johon tutkimuksessa on useimmiten keskitytty, liittyy pääasiassa sijoittamiseen (Sievänen ym. 2013).

Helsingin Sanomat kehystää vastuullisuutta lainsäädännön, moraalien ja etiikan näkökulmasta, mutta vastuullisuuden kehys liittyy olennaisesti myös muihin tunnistettuihin kehyksiin. Keskustelu vastuullisuudesta ei ole kuitenkaan uutta alalla ja tulee varmasti jatkumaan edelleen niin kauan kuin työeläkeyhtiöt ovat nykymuodossaan olemassa. Tässä kehyksessä vastuullisuudella viitataan ensisijaisesti vastuullisen toimintaan (esim. sijoitustoiminnassa) sekä yhteiskuntavastuuseen, joka eläkeyhtiöille instituutioina lankeaa melkein pä luonnostaan.

Uutisartikkeleista käy kuitenkin selväksi, että lehden määrittämän vastuullisen toiminnan tiellä on monia esteitä. Uutisartikkeleissa kyseenalaistetaan työeläkeyhtiöiden päätehtävän selkeyttä, eläkejärjestelmässä olevien rahojen käyttämistä ”vieraaseen tarkoitukseen”, suomalaisten luottamusta järjestelmään, eläkepäätäjien pätevyyteen, lain tulkintaan ja siihen, onko päätöksenteon takana toimijoita, jotka eivät suoranaisesti näy eläkejärjestelmän kustantajille. Vastuullisuuteen keskittyviä artikkeleita on keskimääräistä enemmän, varsinkin kuin kehystä tuetaan luottamuksen ja pätevyyden apukehyksellä.

Osa työeläkeyhtiöistä on unohtanut sen, että niiden päätehtävä on hoitaa sosiaalivakuutusta, Finanssivalvonnan virkamiesten keskuudessa katsotaan. Päätehtävästä ei pitäisi olla epäilystä, sillä emeritusprofessori Olli Mäenpää vahvisti syksyllä Finanssivalvonnan näkemyksen, jonka mukaan työeläkeyhtiöt ovat julkista hallintotehtävää hoitavia sosiaaliturvalaitoksia. (HS 20.11.2019)

Jo pelkästään sijoitusomaisuuden koon perusteella työeläkeyhtiöt toimijoina käyttävät valtaa ja vallankäytön erityisyys on myös huomioitu.

Työeläkeyhtiöt ovat valtavia toimijoita sijoitusmarkkinoilla ja merkittäviä vallankäyttäjiä yhteiskunnassa. (HS 29.6.2017)

Työeläkeyhtiön hallitukset poikkeavat tavanomaisesta, koska siellä päättäjinä on omistajien lisäksi työmarkkinaväkeä. (HS 22.3.2021)

Työeläkeyhtiöiden päätöksenteko ja hallinto on yleensä melko avoimesti kerrottu yleisölle, mutta päätöksentekoon epäillään vaikuttavan yleisölle ”näkymättömiä” toimijoita.

PERIMMÄINEN ongelma on se, että lait ja -säädökset on Suomessa sovittu perinteisesti erilaisissa epävirallisissa keskusteluryhmissä. Työeläkeneuvotteluryhmässä päätöksiä ovat tehneet työmarkkinajärjestöjen edustajat ja isojen työeläkeyhtiöiden johtajat. (HS 13.11.2018)

Kehystyksestä käy selville, että kenelläkään ei pitäisi olla mitään epäselvyyttä päätehtävästä, mutta aina ei ole ihan selvää, onko työeläkeyhtiöitä valvova Finanssivalvonta tehtäviensä tasalla.

Eläkeyhtiöt hallinnoivat 106 miljardin euron sijoituksia, jotka on tarkoitettu suomalaisten työeläkkeisiin. Lain mukaan rahaa ei saa käyttää järjestelmälle ”vieraaseen tarkoitukseen”. Asiaa valvoo Fiva, joka viime viikolla myönsi, että ei ole tutkinut eläkeyhtiöiden ilmoittamia merkittäviä ja poikkeuksellisia liiketoimia. (HS 24.9.2016)

Myöskään työeläkeyhtiöiden päättäjien osallistumista muiden, esimerkiksi pörssiyhtiöiden, hallitustyöskentelyyn ei nähdä ihan ongelmattomana.

Finanssivalvonnan johtaja Anneli Tuominen vaati jo 2012 työeläkeyhtiöiden johtajia jättämään hallitusjäsenyydet pörssiyhtiöissä, mutta johtajat ovat olleet haluttomia lähtemään muun muassa runsaiden hallituspalkkioiden vuoksi. FINANSSIVALVONNAN kannan mukaan työeläkeyhtiön toimitusjohtajan jäsenyys toisen yhtiön hallituksessa voi olla omiaan heikentämään luottamusta työeläkeyhtiön itsenäisyyteen ja riippumattomuuteen ”mahdollisten eturistiriitojen vuoksi. (...) Eläkeyhtiön toimitusjohtajan jäsenyys pörssiyhtiön hallituksessa saattaa myös halvaannuttaa eläkevarallisuuden hoidon, kun sisäpiirisääntöjen vuoksi sijoituksella ei saa käydä kauppaa. (HS 18.2.2019)

Helsingin Sanomien artikkelien mukaan työeläkeyhtiöt tai järjestelmä kokonaisuudessaan eivät ole aina toimineet luottamuksen arvoisesti.

Miten eläkejärjestelmä voisi palauttaa luottamuksensa? Luottamuksen palauttamisen voi aloittaa esimerkiksi palaamalla laillisille poluille, kun eläkeyhtiöt kilpailevat asiakkaista eli pakollisia eläkevakuutuksia ottavista yrityksistä. (HS 28.9.2015)

Aina edes järjestelmän toimivuudesta vastaava ja asiantuntija-arvioita antava Eläketurvakeskus ei ole saanut puhtaita papereita Helsingin Sanomilta. Tässä yhteydessä ETK lasketaan yhteistyötä tekäväksi toimijaksi, jonka vaikutusta päätöksenteon taustalla ei aina voida tunnistaa.

RANTALA on Suomen eläkejärjestelmän harmain eminenssi, joka on mielipiteillään vaikuttanut satojen miljoonien eurojen rahavirtoihin vuodessa. Kulisseissa viihtyvän miehen mielipiteillä on vaikutus meidän kaikkien työssä käyvien rahapussiin ja eläkepäiviin. (...) Eläketurvakeskus huolehtii osaltaan lakisääteisen työeläkejärjestelmän toimivuudesta ja sen uskottavuudesta. Uskottavuutta on nakertanut aika ajoin se, että toimitusjohtajilla ja ylemmillä toimihenkilöillä on ollut tapana hankkia normaalin työeläkkeen ohella erilaisia lisäeläkejärjestelyjä. (HS 22.5.2019)

Koska työeläkeyhtiöillä on valtaa, sijoitusomaisuutta ja yhteiskunnallista merkitystä, on erityisen tärkeää, että päättävissä asemissa ja johdossa on päteviä henkilöitä. Pätevyydestä on säädetty laissa, mutta yhtiöiden tapa järjestää operatiivista johtoa on aika ajoin kiinnittänyt Helsingin Sanomien huomion.

Vakuutusmatemaatikon saamat potkut johtoryhmästä herättivät laajalti ihmetystä työeläkealalla viime viikolla. Finanssivalvonta julkaisi viime torstaina historiallisen kannanoton, jossa se ”kiinnittää vakavaa huomiota” hyväksytyn vakuutusmatemaatikon säilymiseen osana työeläkeyhtiöiden johdon päätöksentekoa. (HS 11.6.2019)

Artikkeleissa on kuvailtu myös pätevyysvaatimuksia ja sitä, mihin ne perustuvat. Kehyksen perusteella tuntuu riittämättömältä, että vaatimukset on kirjattu lakiin vain tiettyjen tehtävien, mutta ei kaikkien toimielinten osalta.

Fivan huolen kohteena keväällä näyttää olleen se, oliko ja onko Elon hallitus tehtäviensä tasalla. Fivan ja Elon välisestä sähköpostien vaihdosta selviää, että Fiva joutui kiinnittämään Elon hallituksen huomiota yhtiön tilanteeseen poikkeuksellisella tavalla viime maaliskuun puolenvälin jälkeen. (23.10.2020)

Finanssivalvonta huomauttaa, että työeläkeyhtiön toimitusjohtajalle on säädetty pätevyysvaatimuksia, mutta muulle toimivalle johdolle ei. Johtoryhmien jäsenet kuitenkin tekevät paljon valmistelemaa työtä sijoituspäätösten tueksi. (HS 22.3.2021)

Kokonaisuudessaan kehystyksestä voidaan havaita olevan olennaista, että työeläkeyhtiöt säilyttävät päätöksenteossaan yleisön luottamuksen. Vastuullisuuden vaade on erityisen iso yhtiöille, jotka hallinnoivat sijoitusomaisuutta, jolla varmistetaan nykyisten ja tulevien eläkkeiden maksaminen. Pätevyysvaatimukset ja niiden perusteet ovat saaneet paljon huomiota viimeisten kuukausien aikana.

5.2 Valvonnan ja lainsäädännön kehys

Työeläkeyhtiöiden toiminnan valvonta on Suomessa monipuolista. Lain alkusäädännöstä vastaa sosiaali- ja terveysministeriö. Työeläkeyhtiöiden varsinaista operatiivista eli talouden, hallinnon ja menettelytapojen toimintaa valvoo Suomen Pankin alaisuudessa toimiva Finanssivalvonta. Työeläkeyhtiöiden toimintaa säätelevät lukuisat lait (ks. 3.2.2. Lainsäädäntö, valvonta ja vakavaraisuus). Helsingin Sanomat nostaa useammassakin eri yhteydessä esiin sen, että lainsäädäntö kohtelee työeläkeyhtiöitä eri tavoin kuin esimerkiksi osakeyhtiölaki osakeyhtiöitä. Uutisartikkeleiden kehystyksen perusteella laki saisi olla hieman tiukempi eläkeyhtiöille kuin se nykyisellään on. Lainsäädännön kehys liittyy voimakkaasti sekä vastuullisuuteen ja pätevyYTEEN että sijoitusomaisuuteen.

TYÖELÄKKEITÄ hoitavan vakuutusyhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan on johdettava yhtiötä ammattitaitoisesti, terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden sekä luotettavaa hallintoa koskevien periaatteiden mukaisesti, määrää laki. (...) "Kun pelissä on 26 miljardia euroa yhteistä työeläkevarallisuutta, lain vaatimuksista ei sovi tinkiä yhtään. (HS 18.3.2021)

Aina ei ole ihan selkeää, riittääkö nykyinen lainsäädäntö valvontaan ja antaako se valvojalle tarpeeksi eväitä puuttua toimintaan tai määrätä sanktioita.

FINANSSIVALVONTA (Fiva) haluaa oikeuden määrätä taloudellisia rangaistuksia kuten seuraamusmaksuja työeläkeyhtiöille ja muulle vakuutuslalle. Fiva kertoo tehneensä sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtiovarainministeriölle lainsäädäntöaloitteen, jotta valvoja saisi ”riittävät valtuudet puuttua lainvastaan käyttöön myös taloudellisia sanktioita käyttämällä”. (HS 19.11.2018)

Lisäksi, vaikka lainsäädännöstä jo nykyisellään löytyisikin tarpeeksi voimaa, uutisten perusteella ei ole ihan selvää, onko valvoja riittävästi ajan tasalla tehtävässään valvoa yhtiöitä lain mukaan. Uutisten perusteella olisi toivottavaa, että valvojan toiminta olisi jämäkämpää.

PALKANSAAJIEN 200 miljardin euron eläkevarallisuutta valvova Finanssivalvonta (Fiva) on ajautunut kummalliseen tilanteeseen. Fivalla ei ole tehokkaita keinoja estää yhteisten työeläkevarojemme käyttöä väärin tarkoituksiin, kuten HS tiistaina kertoi. Hätähuutona Fiva joutuu vaatimaan lakimuutosta, jolla työeläkerahojen käyttö asiakaskilpailuun saataisiin loppumaan. (...) VIKAA on myös Finanssivalvonnassa, joka on tehnyt kaikkensa salataksaan julkisuudesta tarkat tiedot työhyvinvointimiljoonien käytöstä. Kun hallinto-oikeus määräsi 2016 julkistamaan työhyvinvointimiljoonia saaneet yhtiöt, Fiva valitti asiasta korkeimpaan hallinto-oikeuteen. (HS 13.11.2018)

Toisinaan toiminta näyttää kehystämisen kautta jopa päinvastaiselta. Uutisten luoman kuvan mukaan ei ole aina suoraan kerrottavissa, kenen puolella valvoja toimii ja kenen etua se ajaa. Kehyksen kautta on itsestään selvää, että yhteiskunnan etua tulisi valvoa, mutta toiminta näyttää toisenlaiselta.

Samalla Fiva näyttää asettuvan valvottavien puolelle, kun se lähettää niille tietoa oikeuden linjauksista – ja ilmeisesti myös ennakkotietoa omista päätöksistään valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Toimintaansa Fiva perustelee sillä, että valvoja ei voi vaarantaa valvottavien tuntemaa luottamusta

valvojaa kohtaan. HELSINGIN hallinto-oikeus ja korkein hallinto-oikeus ovat huomauttaneet toistuvasti Fivalle, että sillä on lakiin perustuva oikeus saada valvontaan tarvittavat tiedot. Valvova viranomainen ei toimi pörssiyhtiöiden tai eläkeyhtiöiden hyväntahtoisuuden tai luottamuksen varassa, vaan yhteiskunnan säätämien lakien voimalla. Finanssivalvonnalla on nyt mahdollisuus osoittaa, kenen palveluksessa se on: valvottavien vai yhteiskunnan. (HS 15.9.2016)

Selvää on kuitenkin, että eteen tulevat tilanteet laittavat joskus valvojan ja lainsäädännön ristiriitaan. Valvoja perustelee omaa toimintaansa luottamuksen säilyttämisellä yhtiöihin, mutta samalla valvojaa sitoo lainsäädäntö.

Hallinto-oikeuden mukaan Fiva ei voi salata sähköposteja sillä perusteella, että sen luottamussuhde valvottaviin ja koko valvontatoimintaan vaarantuu. Hallinto-oikeuden päätöksen mukaan Fivan pitää noudattaa julkisuuslakia. (HS 1.6.2017)

Uutiskommentissaan 13.11.2018 toimittaja Pietiläinen ihmettelee Finanssivalvonnan sekä Sosiaali- ja terveysministeriön hampaattomuutta ja kyseenalaistaa työeläkeyhtiöiden toiminnan jatkumisen. Kyse on yhtiöiden pistämisestä ”kuriin”, joka ei tahdo toteutua. Perimmäisenä syynä mainitaan työmarkkinajärjestöjen voimakas rooli, mikä peittoaa viranomaisen ja ministeriön yritykset tuoda selkeyttä toimintaan.

5.3 Suursijoittajakehys

Työeläkeyhtiöt hallinnoivat varantoa, joka on huomattava osa Suomen kansantaloutta. Institutionaalisina sijoittajina niiden toimintaa seurataan jatkuvasti. Käsitellessään eläkevaltaa Suomessa, Lassila ja Valkonen ovat pohtineet seikkaperäisesti (2011), pitäisikö työeläkevarojen sijoittamisella olla muitakin tavoitteita kuin tuottavuus ja turvaavuus. Helsingin Sanomat kehystää sijoitusomaisuutta siitä näkökulmasta, kuinka suuresta määrästä kansakunnan varoja on kyseessä eli kuinka isosta määrästä varoja eläkeyhtiöt huolehtivat.

Kehystämisestä on kuitenkin havaittu, että tuoton maksimointia on suhteutettu hyväksytyyn riskitasoon. Sijoitustoiminnassa on luonnollista ajatella, että riski ja tuotto kytkeytyvät toisiinsa, eikä ole olemassa riskitasoa, jota voisi tarkastella varauksettoman järkevänä. Riskiä voidaan arvioida tarkastelemalla riskin ja tuoton välistä suhdetta menneisyydessä, mutta se ei takaa tulevia tapahtumia. Tulevaisuuden ennustamiseksi on hahmoteltava erilaisia skenaariota ja analysoida niiden käyttäytymistä.

Kehyksestä ei löydy syvempää tasoa eli viitteitä sellaisesta pohdinnasta, jossa sijoituksia ajateltaisiin muina kuin eläkkeiden turvaamisena, toisin sanoen kansantalouden kasvun potentiaalina tai esim. työllisyyden lisäämisenä, kuten esim. Lassila ja Valkonen ehdottavat.

Työeläkeyhtiöiden sijoituksista raportoidaan lehdissä tavan mukaan kvartaaleittain. Ajoittain uutisten sävy on ollut negatiivinen, mikäli sijoituspäätökset ovat johtaneet suuriin tappioihin tai mikäli niiden hallinnointiin liittyy esimerkiksi viime vuosina otsikoissa olleita ns. veroparatiiseja.

Työeläkeyhtiöitä koskevissa sijoitusuutisissa on muuhun uutisointiin verrattuna paljon sitaatteja, ei niinkään tuotettua uutistekstiä. Uutiset ovat pääosin tulosten raportointia siitä, mistä sijoitukset muodostuvat, muutoksista sijoitusomaisuuden arvostuksissa ja yhtiöiden omien raporttien siteeraamista, mutta sijoittamiseen toimintona ei oteta kantaa Lassilan ja Valkosen raportin tavoin. Yksittäisiä seikkoja on silti nostettu esiin sanastolla, mm. hedge-rahastot ovat uutisissa melkein poikkeuksetta ”salaperäisiä” hedge-rahastoja. Tosin, hedge-rahastojen luonteeseen on myös Finanssivalvonta kiinnittänyt huomiota.

Toimitusjohtaja Risto Murto korosti, että työeläkeyhtiön vakavaraisuus on säilynyt hyvänä. Varman salaperäisten hedge-rahastojen tuotot elpyivät hitaammin kuin muut sijoitukset. (HS 26.8.2020)

VARMA nosti tiedotustilaisuudessaan perjantaina esille myös niin sanotut hedge-sijoitukset, joista Finanssivalvonta (Fiva) on ollut vuosikausia huolissaan. Huoli johtuu siitä, että salaperäiset hedge-sijoitukset eivät ole yhtä läpinäkyviä kuin muut eläkerahan kohteet. (HS 21.8.2020)

Salaperäiset hedge-rahastot tuottivat Ilmarisen salkkuun 2020 noin puoli miljardia euroa, mutta veivät Varman sijoitustuloksesta yli puoli miljardia euroa. (HS 12.11.2020)

Sijoittamiseen liittyvät uutiset toistuvat säännöllisin väliajoin, kun työeläkeyhtiöt raportoivat sijoitusten menestymisestä. Kaikista mahdollisista kehyksistä tämä vaikuttaa Helsingin Sanomien käsittelyssä kaikista neutraaleimmalta itsessään, vaikka muiden kehysten kriittinen ote legitimoidaan useimmiten sijoitusomaisuuden suuruudella. Varsinaisista sijoitustoiminnan tuotoista uutisoidaan kuitenkin varsin intohimottomasti, eläkeyhtiöiden omaa viestintää referoiden. Eläkejohtajia käytetään myös aktiivisesti talouden asiantuntijoina ja kommentoijina. Yhtiöiden positio on kuitenkin selkeä, ne ovat olennaisia kirstunvartijoita koko työtätekevän yhteiskunnan kannalta.

Yhtiöt hallinnoivat kymmenien miljardien eurojen arvosta suomalaisten tulevia työeläkkeitä. (HS 12.1.2021)

Kuten aiemmin käsitellyistä kehyksistä on pääteltävissä, olisi toivottavaa, että myös näin iso määrä sijoitusomaisuutta olisi valvojan osalta tiukemmassa otteessa. Tässä sitaatissa viitataan kuitenkin sisäiseen valvontaan eli yksittäisen yhtiön hallintoneuvostoon ja hallitukseen.

Valvojia onkin saattanut olla liikaa ja asiantuntemusta liian vähän, minkä vuoksi Elon toimitusjohtajalle kasaantui liikaa valtaa. Varsinkin asiakkaiden omistamassa keskinäisessä yhtiössä näin käy helposti, koska omistajan ääntä ei käytä oikein kukaan. (HS 18.3.2021)

Poikkeuksen neutraalissävyytteisessä kommentoinnissa tekevät ne vuodet, jolloin sijoitustoiminta ei ole juuri tuottanut mitään. Tällaista uutisoidaan tietynlaisesta huolikehyksestä – sijoitustoiminnan on tuotettava, jotta eläkkeiden maksamisen varmuus säilyy ja jokainen eläkkeitä kustantava työntekijä ja yritys ”saa rahoilleen vastinetta”. Työeläkeyhtiöiden tehottomuuteen sijoittajina suhtaudutaan nuivasti.

JOKAINEN palkansaaja maksaa työeläkemaksua, joten ei ole samantekevää, millaisiin sijoitustuottoihin yksityiset viisi eläkeyhtiötä pystyvät. Asian merkityksen näkee omasta palkkakuitista, jossa viisi tai kuusi prosenttia palkasta menee työeläkemaksuun. (HS 18.8.2016)

Yksityissektorin eläkkeistä huolehtivat työeläkeyhtiöt ovat näin liukuneet yhä kauemmaksi sijoitustoiminnan tuottotavoitteesta kuluvan vuoden aikana. Yksikään työeläkeyhtiö ei ole tänä vuonna päässyt lähellekään 3,5 prosentin

reaalista tuottotavoitetta, jonka varaan Eläketurvakeskus (ETK) on laskenut työeläkejärjestelmän pitkän aikavälin kestävyys. (HS 6.9.2016)

Toisen poikkeuksen tekevät vuodet 2020–21, jolloin koronan vaikutukset talouteen tuovat myös sijoitukset jälleen erityiseen valokeilaan. Työeläkevakuutusyhtiöiden toimintaa määriteltäessä erilaiset riskit ovat olennaisia tekijöitä. Viime kädessä vakuutuslaitosten täytyy aina huolehtia vastuistaan, joten sijoitustoimintaan merkittävästi liittyy esim. likviditeettiriski.

SALAPERÄISIÄ hedge-rahastoja on nimitetty suomeksi absoluuttisen tuoton rahastoiksi. Varmalle varmaan tuottoa ei ole kuitenkaan tullut, vaan stressiä. Varma on joutunut avaamaan asiaa Finanssivalvonnalle. Valvoja saikin kuulla yhtiön hedge-sijoitusten painottuneen Yhdysvaltain asuntolainamarkkinoille, mistä koitui suuria tappioita. (HS 30.10.2020)

Sijoitustoimintaan vaikuttavia riskejä ilmenee yleisesti joka puolelta, niin taloudesta kuin markkinoiltakin. Riskit voivat lisäksi ilmetä niin globaalilla tasolla kuin yksittäisen yritysten sisällä. Yleiset tekijät vaikuttavat tasapainotettuunkin sijoitussalkkuun ja hajautettuun suunnitelmaan. Vaikka osakemäärä olisi suuri, riskiä ei voi eliminoida kokonaan, sillä sijoitusriskit ovat yleensä toisistaan riippuvaisia ja alisteisia globaaleille suhdanteille. Konkreettisin viimeaikainen esimerkki oli kurssien romahdusmainen lasku koronaepidemian vuoksi keväällä 2020.

Aiempi menestys osakesijoittamisessa johti sekä toimitusjohtajan että hallituksen vauhtisokeuteen, joka kostautui koronakeväänä 2020. Finanssivalvonta joutui pyytämään Elosta tervehdyttämissuunnitelman keväällä 2020, koska yhtiön vakavaraisuus laski alle kriittisen rajan. Punainen valo syttyi, koska Elo oli sijoittanut eläkerahoja liikaa osakemarkkinoille. (HS 18.3.2021)

Kokonaisuudessaan sijoitusuutisointia kehystävät vastuullisuus, avoimemmat sijoittamisen keinot, sijoittamisen tehokkuus ja puhetapa siitä, kuinka paljon eläkeyhtiöihin on keskittynyt varallisuutta. Järjestelmän toimivuuteen tai sijoitusten muihin tavoitteisiin kuin tuottavuuteen ja turvaavuuteen ei oteta kantaa. Työeläkeyhtiöiden asema institutionaalisina suursijoittajina tulee puhetavassa toistuvasti esiin.

Vaikka sijoitusuutisointi vaikuttaakin ensi näkemältä jopa neutraalilta, kehys antaa silti medialle hyvän tilaisuuden ohjata näkökulmaa ja käyttää valtaa. Eläkeyhtiöiden vastuullisesta sijoittamisesta vastaavat henkilöt ovat kollektiivisesti sitä mieltä, että on ehdottoman positiivista, että eläkejärjestelmästä ja sijoittamisesta uutisoidaan. Yhtiöiden näkökulmasta kaikki faktat eivät välttämättä ole aina ihan kohdillaan, mutta pääasia on, että eläkkeistä puhutaan. Asiantuntijahaastattelujen mukaan uutisointi painottuu kuitenkin usein liikaa kvartaalituottoihin, mitä pidetään epäoleellisena. Sen sijaan tulisi keskittyä olennaisempiin kysymyksiin, kuten yhtiön filosofiaan sekä sijoitustoimien taustalla oleviin syihin ja perusteisiin. Yhtiöiden näkökulmasta suuri yleisö ei välttämättä ymmärrä eläkejärjestelmän toimintaa kokonaisuudessaan, joten se saattaa johtaa epäoleelliseen uutisointiin. Tällä tavoin kehys rajaa paljon järjestelmän kannalta olennaista tietoa ulos uutisoinnista (Tiainen 2018, 78).

5.4 Kilpailukehys (työhyvinvointi- ja toimilupakehys)

Hajautettuun järjestelmään ja kilpailuasetelmaan viitataan HS:n uutisoinnissa kaikista kiivaimmin, kun siinä käsitellään työhyvinvointiin ja työkyvyttömyysriskin ehkäisyyn liittyvää toimintaa. Juuri järjestelmä on se, joka aiheuttaa kilpailun ja uutisten kehystämisen perusteella keinot eivät aina näytä sellaisilta, jotka kestävät tarkastelun toimiluvan näkökulmasta.

Työhyvinvointia käsitellään ajoittain antaumuksellisesti, välillä jopa siinä määrin, että työkyvyttömyyden torjunta muuttuu uutisoinnissa työhyvinvoinnin torjunnaksi.

FIVAN uudet ohjeet yrittävät estää työhyvinvoinnin torjuntaan kerättyjä rahoja siirtymästä kynnysrahaksi asiakkuuksiin. (HS 26.2.2016)

Uutisoinnin kehystämisestä on havaittavissa, että työhyvinvointitoiminnan käyttäminen kilpailuun oli jopa vähän odotettua, sillä lailla säädellyllä alalla on harvoja elementtejä, joilla kilpailua voidaan käydä. Silti keinot ovat olleet tietyillä yhtiöillä kyseenalaisia ja suorastaan väärää lain ja toimiluvan edellytysten näkökulmasta.

Työkykyriskin hallinta on eläkeyhtiöille sallittua, koska työkyvyttömyyseläkkeitä vähentämällä voidaan pidentää työuria ja vähentää eläkemenoja. Kilpailukeinoksi työkykyriskin hallinta ei kuitenkaan Finanssivalvonnan mielestä sovellu. (...) RAHANARVOISTEN työhyvinvointipalveluiden tarjoaminen on ollut eläkeyhtiöille yksi harvoista keinoista kilpailla keskenään eli houkutella yritysasiakkaita toisista eläkeyhtiöistä omaan leiriin. Finanssivalvonta muistuttaa, ettei eläkealan sisäinen kilpailu ole itseisarvo vaan siitä on oltava hyötyä suomalaiselle eläkejärjestelmälle. (HS 28.10.2019)

SÄÄNTÖJEN mukaan työhyvinvointitoiminta pitäisi kohdistaa niille yrityksille, joissa työkyvyttömyyden riski on suuri, mutta Fiva ei tarkastuksessaan saanut tällaisesta oikeasta menettelystä ”riittävää näyttöä”. (...) FINANSSIVALVONNAN tekemä päätös Ilmarisesta oli odotettu, sillä Fiva julkaisi kannanoton kuluneena syksynä. Sen mukaan työeläkeyhtiöiden pitää lopettaa väärillä keinoilla kilpailu. Finanssivalvonta vaatii muutoksia niin sanottuun työhyvinvointitoimintaan, jolla työeläkeyhtiöt kilpailevat asiakkaista keskenään. (HS 20.12.2019)

Tehtyjen selvitysten ja uutisoinnin kehystyksen näkökulmasta on ollut perusteltua todeta, että kilpailukeinot eivät aina ole vastanneet Finanssivalvonnan tulkintaa laeista, säädöksistä ja toimiluvan rajoista. Myös HS on tehnyt omia selvityksiään asiaan liittyen, jotka tukevat valvojan näkemystä.

Työeläkeyhtiöitä valvova Finanssivalvonta (Fiva) katsoo, että työhyvinvointirahan jakaminen ei "ole kaikilta osin perustunut työkyvyttömyysriskin hallintaan". Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että työeläkeyhtiöt käyttävät julkista työhyvinvointirahaa kilpailuun asiakkaista, mihin sitä ei ole tarkoitettu. (HS 28.9.2015)

Tyky-rahoja mennyt väärin tarkoituksiin. (HS 25.2.2016)

Eläkeyhtiöiden maksamia työhyvinvointirahoja (tyhy-raha) on tarkoitus käyttää työntekijöiden työhyvinvointiin, jotta he jaksaisivat pitempään työelämässä. Osa eläkeyhtiöistä on käyttänyt työhyvinvointirahoja vastoin

tarkoitusta asiakkaiden kalasteluun eikä työhyvinvoinnin lisäämiseen. (HS 23.9.2016)

Myös Helsingin Sanomien selvitys 2015 osoitti, että eläkeyhtiöt ovat kalastelleet asiakkaita jakamalla miljoonia yritysten työhyvinvointiin. Lisäksi työhyvinvointirahat keskittyivät vain osalle asiakkaista, vaikka kaikki maksavat järjestelmään saman prosenttiosuuden, HS:n selvitys kertoi. (...) Lupasiko Ilmarinen Keskolle viisi miljoonaa euroa kynnyks rahaa houkutellakseen tämän asiakkaakseen? (HS 25.2.2018)

FIVA sai uusilla määräyksillä pari vuotta sitten tukittua niin sanottujen työhyvinvointirahojen holtittoman jaon, mutta tänä vuonna esiin on noussut uusi ongelma: erilaisten työhyvinvointiohjelmien käyttö asiakkaiden kalasteluun, mikä Fivan tulkinnan mukaan on eläkevarojen väärinkäyttöä. (HS 13.11.2018)

Itsessään eläkevarojen väärinkäyttö ei luonnollisestikaan tarkoita mitään, ellei toiminnalla ole konkreettisia, vakavia seurauksia. Kilpailu ja nimenomaisesti vääränlainen kilpailu aiheuttaa HS:n kehyksessä lukuisia ongelmia yhteiskunnalle.

Asia on merkittävä, sillä työeläkeyhtiöiden hoitamilla yhteisillä eläkevaroilla kustannetaan suomalaisten työeläkkeet. Jos rahoja käytetään turhaan muihin tarkoituksiin, se on pois kaikilta suomalaisilta palkansaajilta. (HS 11.6.2019)

Seuraamuksia on luvassa myös työeläkeyhtiöille siinä tapauksessa, että säädöksiä tiukennetaan ja pahimmassa tapauksessa silloin, jos valvoja kieltää lainsäädännön turvin koko työkyvyn ylläpitotoiminnan. Uutisoinnissa ei oteta kantaa, olisiko juuri se eläkejärjestelmän kannalta hyvä tai nykyistä parempi vaihtoehto.

ILMARISEN toimitusjohtaja sanoi olevansa huolissaan siitä, johtaako Fivan kannanotto koko hyvinvointitoiminnan lopettamiseen. ”Olisi äärimmäisen turmiollista kaikkien näkökulmasta, jos näin kävisi”, Pölönen antoi palautetta Fivalle. Pölösen mukaan on kaikkien etu, että työhyvinvointitoiminta jatkuu. (HS 13.11.2018)

Ilmarinen joutui käynnistämään yt-neuvottelut sen jälkeen, kun Finanssivalvonta suoritti tarkastuksen yhtiön työhyvinvointitoiminnoissa.

Taustalla on Ilmarisen joulukuussa Finanssivalvonnalta saama huomautus sekä Fivan lokakuussa julkistama kannanotto. (HS 15.4.2020)

Pohjimmaisena ongelmana näyttää kuitenkin olevan se, että vaikka työeläkeyhtiöiden toiminta vaikuttaa liikkuvan harmaalla alueella lain ja säädösten näkökulmasta, varsinainen lainsäädäntö työhyvinvointitoiminnan säätelemiseksi puuttuu. HS:n mukaan lakia tarvitaan kurinpitoon, sillä yhtiöt eivät noudata pelkkiä suosituksia.

FINANSSIVALVONTA (Fiva) aikoo tehdä lähiaikoina lainsäädäntöaloitteen, jolla valvoja panee kuriin työeläkealan työhyvinvointitoimintaa. Helsingin Sanomien tietojen mukaan Fiva joutuu tekemään lakialoitteen sosiaali- ja terveysministeriön kautta, koska kaikki työeläkeyhtiöt eivät usko Fivan suosituksia. Fiva voi tehdä lainsäädäntöaloitteen tapauksissa, joissa laissa oleva selvä puute vaikuttaa valvontatoimintaan. (HS 1.8.2019)

Työeläkeyhtiöt ovat puoltaneet lakia, mutta Finanssivalvonnan kanta vaihtelee. Muutamassa kuukaudessa se luopui lainsäädäntöaloitteesta ja vahvisti sekä selkeytti sen sijaan omia aiempia linjauksiaan. Finanssivalvonnan näkökulmasta nykyiset määräykset ja ohjeet ovat riittäviä valvonnan toteuttamiseen.

Maanantaina julkistetussa muistiossa ei Forsströmin mukaan ole varsinaisia uusia linjauksia, vaan selvät toimialarajat ovat olleet olemassa hyvin pitkään. Siksi Finanssivalvonta ei pidä tarpeellisena työhyvinvointitoimintaa koskevan lain säätämistä, vaikka työeläkeyhtiöt itse ovat sellaista toivoneet. Vielä kesällä Finanssivalvonta piti uuden lain säätämistä tarpeellisena, mutta uuden kannan mukaan rajat ovat ilman lakimuutoksiakin selvät. (HS 28.10.2019)

Finanssivalvonnan päätös luopua lakialoitteesta ei tarkoittanut sitä, että kokonaisuus olisi HS:n näkökulmasta loppuun käsitelty. HS viittaa omiin lähteisiinsä ja analyysissä spekuloidaan ”isommista kitkoista”, mutta tiedollinen sisältö jää arvailun varaan.

Kyse ei kuitenkaan ollut vain työhyvinvointitoimintaan liittyvästä kitkasta, vaan HS:n lähteiden mukaan paljon suuremmasta Fivan tyytymättömyydestä työeläkeyhtiöiden toimintaan. Fivan mielestä osa työeläkeyhtiöistä on alkanut 2010-luvulla toimia osin kuin yksityiset finanssiyhtiöt. (HS 20.11.2019)

Vahvistaessaan linjaustaan Finanssivalvonta antoi HS:lle mahdollisuuden muistuttaa yleisöä työeläkeyhtiöiden perustehtävästä julkista hallintotehtävää hoitavina sosiaaliturvalaitoksina ja siitä, etteivät yritykset suinkaan vapaaehtoisesti maksa työeläkemaksuja. Samassa tulee myös oivallinen tilaisuus johdatella lukijaa aiempien tulkinnanvaraisten toimien äärelle.

FINANSSIVALVONNAN perjantainen päätös tarkoittaa, että Ilmarinen on siirtänyt työnantajilta ja työntekijöiltä pakolla keräämiään työeläkemaksuja työhyvinvointipalveluja tuottavien yritysten markkinoille. Työeläkeyhtiöillä on kuitenkin toimilupa vain työeläkevakuutustoimintaan. (...) ILMARISEN viime vuonna aloittanut toimitusjohtaja Pölönen on haastanut valvojan tulkinnat sallitun ja kielletyn rajasta jo pariinkin kertaan. Kesäkuussa Ilmarinen ilmoitti jättävänsä vakuutusmatemaatikon pois johtoryhmästä, ja vakuutusvalvoja huolestui suomalaisten eläkemiljardien hoidosta. (HS 20.12.2019)

Tässä kehyksessä on ollut havaittavissa poikkeuksellisen runsaasti ilmiöiden ja asioiden ”auki selittämistä” eli toimien seurauksia ja vakavuutta on yleisölle kuvattu ajoittain hyvin seikkaperäisesti.

Työhyvinvointirahojen keräämiseen ja käyttökohteisiin liittyvä keskustelu Finanssivalvonnan ja työeläkeyhtiöiden välillä on tuonut HS:n kehystyksessä yhtiöiden toimintaa esille tavalla, jota ei ollut käsitelty uutisissa vuosiin. HS:n uutisten tapa kehystää kokonaisuutta toimiluvan, päätehtävän ja kilpailun kautta kestää tarkastelun ja on voinut osaltaan jopa vaikuttaa alalla ja alasta käytävään keskusteluun.

Finanssivalvonnan toimia ja reagointia odotellessaan HS joukkoisti (HS 31.5.2015) tietojen keräämisen yleisöltä liittyen työhyvinvointirahoja käyttäneisiin yrityksiin. Epäilemättä tämä on saattanut myös vauhdittaa määräysten ja ohjeiden julkaisua valvojan toimesta. Finanssivalvonta tuli julki päivitettyjen ohjeistusten kanssa helmikuussa 2016.

5.5 Avoimuuden ja tiedottamisen kehys

Helsingin Sanomien uutisointia seurattessa ei jää epäselväksi, että työeläkeyhtiöiden tiedottamisen nykyinen taso saa kritiikkiä ja vaade avoimuudelle on korkea. Avoimuuden kehyksessä vertailukohtana toimivat osakeyhtiöt, joita laki kohtelee eri tavoin ja niitä kohtaan useassa tilanteessa avoimuuden ja tiedottamisen lakisääteinen vaatimus on isompi. Toivottavaa olisikin, että vaatimukset työeläkeyhtiöille olisivat vähintään samalla tasolla kuin osakeyhtiöissä. Esimerkkinä kehystämisen taustasta kertoo toimittaja Pietiläisen näkökulmakommentti liittyen eläkeyhtiöiden viestintään.

Johtajien palkkatason ja etujen perusteella työeläkeyhtiöt lähestyvät pörssiyhtiöitä, mutta ne eivät esimerkiksi viestinnässään joudu olemaan yhtä avoimia kuin pörssiyhtiöt. (...) Pörssiyhtiön on pakko kertoa ilman aiheetonta viivytystä myös itselleen kielteiset asiat. Kymmenien miljardien eurojen sijoituksia hallinnoivat työeläkeyhtiöt sen sijaan voivat käytännössä valikoida viestinsä. Viime kädessä viestistä päättää työeläkeyhtiön toimitusjohtaja, jolla on kiusaus käyttää viestintää maineenhallinnan välineenä, vaikka siitä ei ole työeläkevakuutetuille ja työeläkkeen saajille mitään hyötyä. Vastuullisuusjohtajat ja -päälliköt ovat pelkkiä koristeita silloin, kun heitä oikeasti tarvittaisiin. (HS 13.8.2020)

Kehysten kautta avautuu kokonaisuus, jossa tietoja eläkeyhtiöiden toimista on hankalaa tai jopa mahdotonta saada. Lisäksi huomautetaan olleen tilanteita, joissa tietoja on suoranaisesti pyritty salaamaan. Kuten edellisessä kappaleessa todetaan, HS on jo aiemmin turvautunut joukkoistamisen voimaan saadakseen puuttuvia tietoja yleisöltä. Tietoja salataan liikesalaisuuksiin, luottamuksellisen suhteen säilyttämiseen ja julkisuuslakiin vedoten, mutta avoimuuden kehys sisältää ajatuksen, että mikään näistä ei saisi mennä julkisten varojen käytön avoimuuden ohi. Osansa saa myös Finanssivalvonta, joka HS:n mukaan osallistuu salausoperaatioihin.

Hallinto-oikeuden mukaan Fiva ei voi salata sähköposteja sillä perusteella, että sen luottamussuhde valvottaviin ja koko valvontatoimintaan vaarantuu. Hallinto-oikeuden päätöksen mukaan Fivan pitää noudattaa julkisuuslakia. (HS 1.6.2017)

SUURTEN työhyvinvointirahojen (tyhy-raham) saajat tulevat nyt ensi kertaa esiin. Korkein hallinto-oikeus (KHO) päätti viime viikolla, että saajien nimet ovat julkisia. Finanssivalvonta on vastustanut vuosia nimien julkaisemista ja valittanut julkaisemispäätöksistä korkeimpaan hallinto-oikeuteen saakka. (...) ENTÄ sitten työeläkeyhtiöiden uudet asiakkaat: Ostivatko työeläkeyhtiöt asiakkuuksia isoilla työhyvinvointirahoilla? Tästä on vaikea saada lopullista selvyyttä, sillä kilpailevien työeläkeyhtiöiden lupaamat työhyvinvointitarjoukset eivät ole julkisia. (HS 25.2.2018)

Helsingin Sanomat sai asiakirjat haltuunsa Finanssivalvonnalle tehdyn tietopyynnön avulla. Muistiot ja muut asiakirjat ovat liikesalaisuuksia lukuun ottamatta julkisia. (HS 2.7.2020)

Tietojen salaamiselle ei ole perusteita, mikäli käytettävät varat ovat peräisin työeläkejärjestelmästä, linjaa HS. Tietyissä tilanteissa kyse on myös lain tulkinnasta ja siitä, mitä lakia tulisi tulkita missäkin tilanteessa.

Ilmarinen ostaa työeläkerahalla yksityistä hyvinvointitoimintaa – salaa summan. Ilmarisen vakuutuslääkäri työskentelee yhtiön hallituksessa. (...) Ilmarinen ilmoittaa, että yhtiön ostot Hintsalta on liikesalaisuus. Sekä omistukseen että ostoon käytettävät rahat tulevat työeläkejärjestelmästä. (HS 13.11.2018)

Työhyvinvointirahojen saajat ovat olleet vuosikausia salaisia, vaikka lain mukaan ne ovat julkisia. (HS 25.2.2018)

Eläkejohtajan mukaan rahoja ei siirretty pois eläkejärjestelmästä – Elon perustelut tietojen salaamiselle herättivät kysymyksiä. (HS 29.6.2017)

Esimerkkejä tilanteista, joissa tietoja on salattu tai tietoja ei ole vapaaehtoisesti kerrottu, löytyy runsaasti.

Elo julkaisi ensimmäisen tiedotteen Finanssivalvonnan vaatimasta suunnitelmasta keskiviikkona 3. kesäkuuta vasta, kun HS oli kertonut asiasta edellisenä päivänä. Elon toimitusjohtaja Satu Huber sanoi haastattelussa toivoneensa, että asia pysyy salassa. (...) Kun Ilmarinen heitti vakuutusmatemaattikkonsa eli aktuaarinsa johtokunnastaan vastoin

Finanssivalvonnan kantaa kesällä 2019, Ilmarinen yritti salata asiaa koskevan selvityksensä, jonka se lähetti vakuutusyhtiöitä valvovalle Finanssivalvonnalle. (...) SUOMEN toiseksi suurin työeläkevakuutusyhtiö Varma ei ole jäänyt vuoden aikana kiinni samanlaisesta tiedon panttaamisesta kuin kaksi muuta isoa työeläkeyhtiötä. On kuitenkin ainakin yksi aihepiiri, jota Varma olisi voinut avata avoimemmin kuin teki. Kyse on Varman kahdeksan miljardin euron eläkesijoituksista niin sanotuissa hedge-rahastoissa, joita Finanssivalvonta on tarkkaillut huolestuneena jo vuosikausia. Varma kertoi keväällä, että sen hedge-sijoitusten arvo putosi koronakriisissä lähes 13 prosenttia. (HS 13.8.2020)

Vaikka kaikissa tilanteissa ei ole ihan epäselvää, onko tietojen kertomatta jättäminen ollut suoranaisesti lakien vastaista, vielä vakavampana seikkana HS kehystää tilannetta, jossa valvoja on näyttänyt salanseen tietoja.

FIVAN toiminta synnyttää oudon vaikutelman. Se vastustaa eläkesijoittamisen läpinäkyvyyttä, jota lainsäätäjät korostavat. (...) HS:n selvityksen mukaan (1.6.2015) eläkeyhtiöt ovat tehneet uusien asiakkaiden kanssa suuria tai poikkeuksellisia liiketoimia 542 miljoonan euron arvosta pelkästään vuosina 2010–2015. Selvitys syntyi ilman asiakkaiden nimiä, koska Fiva salasi ne. (HS 15.9.2016)

AUKKO eläkevarojen valvonnassa paljastui torstaina, kun Helsingin Sanomat pyysi Vesa Hänniseltä lausuntoa eläkeyhtiöiden lähettämien raporttien tietojen salaamisesta. Finanssivalvonta julkisti torstaina osan työeläkeyhtiöiden merkittävistä ja poikkeuksellisista liiketoimista, mutta salasi suurimman osan tiedoista. (...) Fivan uusi linjaus salata tyhy-rahastot tekee työhyvinvointirahojen julkisen seuraamisen mahdottomaksi. (...) Työeläkealan ylin valvoja näyttää vastustavan eläkemiljardien läpinäkyvyyttä. Fiva tekee näinä päivinä päätöksen, joka ratkaisee sen uskottavuuden eläkesijoitusten valvojana. (...) Finanssivalvonta lähetti saamansa oikeuden päätöksen ennakkovaroituksena eläkeyhtiölle, jotka toimittivat sen edelleen asiakkailleen. Hallinto-oikeuteen valitti tietojen salaamisesta toimittaja Teemu Muhonen. (HS 23.9.2016)

Kehyksessä ei erityisesti keskitytä siihen, kenelle eläkeyhtiöt ovat tiedotusvastuussa. Uutisartikkelien perusteella oletuksena on, että liiketoimista ja erityisistä tilanteista tulisi julkisesti kertoa kaikille osapuolille viipymättä: yleisölle, sidosryhmille ja valvojalle. Yhteisten eläkevarojen ollessa kyseessä, avoimuuden ja julkisuuden vaade on erityisen voimakas.

5.6 Pahimman mahdollisen skenaarion kehys (yhteisvastuu)

Kun kyseessä on hajautettu eläkejärjestelmä, sitä koskee yhteisvastuu. Laissa säädetään (TyEL 181 §) yhteisvastuusta, mikä tarkoittaa, että muut yhtiöt ja laitokset ottavat hoitaakseen konkurssiin menneen yhtiön mahdollisesti kattamattomat eläkevastuut. Konkurssin toteutuessa työeläkeyhtiöllä on teoriassa kaksi vaihtoehtoa: yhtiön vakuutuskanta voidaan jakaa muille työeläkeyhtiöille tai yhtiöstä voidaan muodostaa ns. runo ff -yhtiö, joka ei enää voi aktiivisesti myöntää uusia vakuutuksia, mutta kantaa vastuun aiemmin myönnettyistä vakuutuksista kertyvällä maksutulolla ja sijoitustoiminnan tuotoilla (Vauhkonen 2012, 378).

Niissä tilanteissa, joissa eläkeyhtiöiden sijoitukset eivät ole onnistuneet odotetusti tai vakavaraisuusasema on ollut vaatimuksiin nähden uhattuna, kokonaisuutta kehystetään herkästi siitä näkökulmasta, mitä tapahtuu, jos pahin mahdollinen skenario eli eläkeyhtiön konkurssi toteutuu. Konkurssiskenaarion todennäköisyyden korostaminen tuntuu ajoittain hieman ylimitoitetulta ottaen huomioon, kuinka vähän konkurseja yhtiöiden historiassa on nähty. Viimeksi isompi työeläkeyhtiö on Suomessa kaatunut, kun Kansa-Yhtiöt haettiin konkurssiin vuonna 1994 (Vauhkonen 2012, 374-379; HS 30.12.1994), jolloin yhtiön kanta jaettiin toisille eläkeyhtiöille. Konkurssiin johtava tapahtumaketju on moniulotteinen, se on aina sopimuksenvarainen tapahtuma, eikä niitä pääse syntymään täysin vahingossa.

Vakuutettujen eli suomalaisten työntekijöiden kannalta on samantekevää, missä yhtiössä heidän eläkevaransa ovat. Alan yhteisvastuuperiaatteen mukaan kaikki vakuutetut ja vakuutusmaksujen maksajat kattavat mahdolliset tappiot, jos jokin yhtiö ajautuu selvitystilaan. (HS 2.7.2020)

Jos yksi toimija joutuu taloudellisiin vaikeuksiin, muut yksityisalujen työeläkevakuuttajat kantavat vastuun. (...) Myös valvoja on pohtinut Elon kaatumisen vaikutusta koko eläkejärjestelmään. ”Elon kannalta huonoimman vaihtoehdon toteutuminen, eli selvitystila ja lopulta toiminnan päättyminen, vaikuttaisi merkittävästi työeläkejärjestelmän tulevaisuuteen hajautettuna järjestelmänä”, Finanssivalvonta pohti esittelymuistiossaan kesäkuussa. (HS 11.12.2020)

Ylikorostamisen voi ymmärtää siitä näkökulmasta, että suurimpien eläkeyhtiöiden eläkevastuut ovat erittäin merkittäviä – jopa siinä määrin, että jo yhden yhtiön kaatumisesta aiheutuvat yhteisvastuun kautta katettavat kustannukset voivat kivuta koko työeläkejärjestelmän kannalta kestävämmälle tasolle (Kallio 2011, 134). Monesti uutisissa vedottuun eläkevarojen riittävyyteen konkurssilla ei ole silti systemaattista yhteyttä, sillä konkurssi on tilinpidollinen ja sovinnonvarainen. Lisäksi esimerkiksi vakavaraisuussäännöksiä voidaan tarvittaessa muokata, kuten on tehty finanssikriisin alkaessa 2008–2009 (Hilli 2011, 146).

Kehyksestä on löydettävissä spekulointia siitä, mitä työeläkeyhtiöiden kentällä tapahtuisi, mikäli omistussuhteet muuttuisivat. Kehys saattaa sisältää ajatuksen, että järjestelmää ja sen nykyistä rakennetta olisi syytä tarkastella syvemmin, mutta tähän ei ole löytynyt vahvistusta.

Elo olisi mielellään liittänyt Eteran itseensä. Yhdistyneestä Elo-Eterasta olisi tällöin syntynyt oikea vastavoima kahdelle suurelle eli Ilmariselle ja Varmalle. KESÄN iso eläkeyhtiöuutinen herättää myös nykyisin suurimman eläkeyhtiö Varman. Onko seuraavaksi edessä Varman yhdistyminen piskuisen eläkevakuutusyhtiö Veritaksen kanssa? Veritas on osakeyhtiömuotoinen, joten fuusio ei olisi kovin vaikea tehdä. Tällä liikkeellä Varma olisi jälleen Suomen suurin ja kaunein. (HS 29.6.2017)

Kaksi suurinta työeläkeyhtiötä ovat Varma ja Ilmarinen. Alalla liikkuu jatkuvasti huhuja myös siitä, että jompikumpi on neuvottelemassa Elon yhdistämisestä itseensä. Esittelymuistion perusteella Finanssivalvonta ei suhtaudu myönteisesti tällaisiin fuusiosuunnitelmiin. (...) Finanssivalvonnan arvion mukaan työeläkeyhtiö Elon vakuutuskannan siirto jäljelle jääviin työeläkeyhtiöihin johtaisi todennäköisesti keskittymiseen: ”Eläkevakuutuksen

toimeenpano olisi pitkälti keskittynyt kahdelle suurimmalle työeläkeyhtiölle (HS 2.7.2020)

Yhteisvastuun ja pahimman mahdollisen vaihtoehdon skenaario oli uutisissa erityisesti koronan aiheuttamien sijoitustuottojen notkahdusten aikoihin keväällä 2020, samaan aikaan kun HS raportoi eläkeyhtiöiden vakavaraisuusasemasta. Aseman käväiseminen yhden yhtiön osalta vakavaraisuusrajan alapuolella yhden yksikön verran yhden päivän ajan aiheutti pitkään kestäneen kehystämisen konkurssi- ja yhteisvastuun skenaariolla. Vakavaraisuusaseman kokonaisuus on luonteeltaan melko aihepesifinen kehystämisen tapa, jonka ymmärtäminen vaatii keskivertolukijalta melkoisesti finanssiosaamiseen perehtymistä. Tässä yhteydessä yleisölle on saattanut jäädä yksioikoinen mielikuva, että jokin työeläkeyhtiö on ollut lähellä mennä konkurssiin. Mikäli kehystämisen tarkoituksena olisi osoittaa esimerkiksi järjestelmän haavoittuvuus, se on sitä varmasti nostanut aiempaa verrattuna kirkkaampaan valokeilaan.

5.7 Yhteenveto

Uutistekstejä voi kehystää useilla eri keinoilla: otsikoilla, valokuvilla, kielikuvilla, vertauskuvilla, esimerkeillä, rinnastuksilla, iskusanoilla, iskulauseilla ja nimeämisillä muiden muassa. Analyysin perusteella uutisartikkelit eivät pelkästään hyödynnä miltei näitä kaikkia keinoja, ne kokoavat työeläkeyhtiöistä kehystyksen avulla johdonmukaisen ja ehjän tarinan. Uutisoinnin sisältö ei vaikuta kuuden vuoden aikana juuri muuttuneen, ainoastaan uutisten määrällinen esiintyvyys eri aikoina vaihtelee.

Kehystämisen yhtenä tehokeinona Helsingin Sanomissa käytetään myös toistoa. Aiemmin kirjoitettuja asioita toistetaan myöhemmissä uutisartikkeleissa lukuisia kertoja, useimmiten sanatarkasti. Toistoa käytetään yleensä taustoittamiseen ja muistuttamiseen, mutta myös asiaan huomion kiinnittämisen välineenä.

On luonnollista, että uutisten toimittaja käyttää valtaa kehystäessään asiakokonaisuuksia. Median tehtävänä on toimia vallan vahtikoirana, muodostaa vastavaltta valtiolle tai viranomaisille eli Finanssivalvonnalle sekä työeläkeyhtiöille. Lähtökohtaisesti tästä positioista on vain itsestään selvää, että toimijoilta vaaditaan mahdollisimman suurta

avoimuutta ja toimien julkisuutta. Monesti nämä ovat näkökulmia, joista Fiva tai yhtiöt eivät itse mielellään raportoisivat tai ainakin valitsisivat raportoinnilleen toisenlaisen sävyn. Yhtiöt omalla viestinnällään pyrkisivät todennäköisesti hallitsemaan käynnissä olevaa keskustelua ja nostaa keskusteluun asioita, joita uutisissa jää raportoimatta.

Vallan vahtikoirana toimiminen ei silti tarkoita, että tehtävässä toimiminen edellyttäisi journalistilta itseltään täyttä objektiivisuutta ja neutraaliutta. Toimittajien voidaan ajatella pelaavan valtapeliä siinä samassa missä kaikki muutkin pelin osapuolet. Vaikka journalistilla ei olisikaan päätäntävaltaa, valitut puhutavat ja kehystämisen keinot antavat medialle vähintäänkin diskursiivista valtaa ohjata ymmärrystä ja mielipiteitä tiettyyn suuntaan.

Toimittaja pääsee myös valitsemaan sen, mitä asioita milloinkin uutisissa nostetaan agendalle ja mitä jätetään pois. Mikäli uutisista jää johdonmukaisesti ja toistuvasti ulos merkityksellisiä ja yhteiskunnallisesti olennaisia seikkoja, median vallankäyttöä voi syystä kritisoida yksisilmäiseksi tai kykenemättömäksi reflektoida omaa toimintaa.

6 PÄÄTELMÄT

Lääkäreillä on tapana letkautella hyvän terveyden olevan sitä, ettei ole tutkittu riittävästi. Hirtehisesti voisi sanoa Helsingin Sanomien suhtautuvan työeläkeyhtiöihin hieman samalla mentaliteetilla: mikäli toiminta vaikuttaisikin näennäisesti kestävältä, asioiden todellisen laidan selvittämiseksi täytyy vain tutkia vähän enemmän.

Helsingin Sanomien uutisoinnissa palstatilaa on vienyt yhtiöiden keskinäinen kilpailu, kilpailun keinot, sijoittaminen, vastuullisuus sekä avoimuus ja tiedottaminen muiden muassa. Myös pätevyydestä, kestävydestä, järjestelmästä ja työmarkkinapolitiikasta tässä yhteydessä on puhuttu. Tarkastelujakso sisältää uutisointia kuuden vuoden ajalta ja tietyt teemat toistuvat vuodesta toiseen. Kokonaisuudessaan uutisointi muodostaa johdonmukaisen ja ehjän kokonaisuuden, jonka juoni ja sanoma pysyy vuodesta toiseen jotakuinkin samansisältöisenä.

Jo ennen aineistoon perehtymistä odotettavissa oli puhettavan olevan kriittisen sävyinen. Uumoilut perustuivat omakohtaiseen kontekstin tuntemukseen sekä julkisesti käytävään keskusteluun työeläkealan nykytilasta ja tulevaisuudesta. Näiltä mietinnöiltä ei alalla työskentelevänä ole voinut välttyä. Alaan perehtymisestä huolimatta aineisto kokonaisuudessaan on ollut ehkä hieman lannistavaakin luettavaa kriittisyydessään ja negatiivisuudessaan. Helsingin Sanomien kehystyksen perusteella työeläkeyhtiöt eivät ole tehneet paljonkaan oikein. Tämä on kuitenkin vain yhden lukijan ja tutkielman tekijän eli oma tulkinta, sillä työtaustani takia tunnen käydyn keskustelun sisällön hyvin. Jos kohta kehystys tuntuukin ylikorostetun negatiiviselta, tuska johtuu yleensä tiedon määrästä. Yksittäisiä ilmiöitä voidaan kehystää eri tavoin ja tämän seurauksena koko aiheen luonne voi muuttua. Ilmiö saa erilaisia merkityksiä riippuen siitä, minkälaiset kehykset sen ympärille on rakennettu.

Uutisaineistosta tunnistetut kehykset punoutuivat toisiinsa välillä voimakkaasti, joten kehysten rajaaminen omaksi pääkehyksiksiin muodostui toisinaan haasteeksi. Lopulta kehykset muotoutuivat luonnollisesti. Seuraavissa luvuissa tarkastelen tarkemmin aineiston suhdetta kehysteoriaan, Helsingin Sanomien missiota vallan vastavoimana, kehysten taustalla tapahtuvia prosesseja sekä otan kantaa todenmukaisen journalismin luonteeseen.

6.1 Dialogi aineiston ja teorian välillä

Kehykset ovat pysyvä osa journalismia ja asioiden kehystäminen julkisuudessa voi vaikuttaa yleisön käsityksiin. Kehysten avulla voidaan ryhmitellä asioita merkityksellisiksi viesteiksi. Jotta poliittinen viestintä voisi olla onnistunutta, yleensä edellytetään onnistunutta kehystämistä. Helsingin Sanomissa kehystetään työeläkeyhtiötä vastuullisuuden, valvonnan, sijoittamisen, kilpailun ja avoimuuden näkökulmista. Lisäksi toistuu kehystämisen tapa, jossa puhutaan pahimman vaihtoehdon skenaarion toteutumisesta eli mitä tapahtuu, jos yksittäinen yhtiö menee konkurssiin.

Tieteellisessä tekstissä kehyksen tai kehystämisen käsitteet ovat vakiintuneet kielenkäyttöön siitäkin huolimatta, että esim. Karvosen (2000, 78) mukaan kehyksen käsite on hieman ongelmallinen. Kehys ei ole aina täydellinen metafora tai käännös käsiteltävään asiaan nähden. Kehys ohjaa ajattelemaan taulun kehyksiä, ja ongelma piilee siinä, että taulussa maalaus on muuttumaton pääasia. Kehyksillä on tässä kontekstissa yleensä vain marginaalinen merkitys. Kehykseksi käännetty ”frame” -käsite toimii taas melkein päinvastoin eli tässä yksittäiselle asialle merkitys rakentuu vasta suhteessa kokonaisuuteen. Kokonaisuus taas määrittelee yksittäisen seikan olemuksen. Kehyksen kuvaamiseksi Karvonen ehdottaa myös ”sanoiksi pukemista” ja jopa ”lavastamista”. Tässä pohdinnassa kehyksen ja framen käsite kuitenkin ymmärretään toistensa käännöksinä ja merkitys rakennetaan jälkimmäisen tulkinnan kautta.

Yhtäältä kehys käsittelee sitä, millä tavalla toimittajat järjestelevät tiedon tulvaa asettelemalla siihen nopeasti ja totutulla tavalla tietynlaisia kehyksiä. Toisaalta kehys liittyy myös siihen, että yksittäinen asiakokonaisuus voidaan vaihtoehtoisesti rajata erilaisilla kehyksillä, jolloin asian luonne muuttuu tehtyjen valintojen mukaan.

Toisin sanoen, näennäisesti samalta kuulostava asia voidaan saada näyttämään hyvin erilaiselta eri näkökulmista katsottuna riippuen siitä, millainen kehystystapa valitaan. Viestinnässä voidaan valita asialle sopiva viitekehys – joko tiedostaen tai tiedostamatta – ja saada se tällä tavoin näyttämään toivotunlaiselta.

Uutisten kieli on aina omanlaistaan. Kieli on konstruktivinen välittäjä ja vaikka uutisen tavoitteena olisikin olla neutraali, yksiselitteinen ja helposti hyväksyttävä, se ei kuitenkaan

ole sitä. Uutiset voivat ilmaista saman asian monella eri tavalla ja sävyllä, eivätkä lopulliset päätökset ole sattumanvaraisia tai vahingossa tehtyjä. Uutiset eivät tupsahda toimittajan eteen, niitä tehdään tilanteista ja tapahtumista, jotka on arvioitu uutisoinnin arvoisiksi. Tässä tutkielmassa on analysoitu Helsingin Sanomien tuottamaa aineistoa liittyen suomalaisiin, yksityisiin työeläkeyhtiöihin ja nostettu esiin kehyksiä, joilla kokonaisuutta lukijoille rakennetaan. Kehysten avulla rakennettu kokonaiskuva on huomattavan yhtenäinen ja muuttumaton tarkastelujakson aikana.

Siitä huolimatta, että teoreettinen viitekehys kuulostaa selkeältä, se on kaikkea muuta. Goffmanin kehysteoria antaa tutkijalle vain lähtökohtia tutkimukselle ja tarjoaa ajattelulle muotoja. Teoria saa kritiikkiä laajasta sovellettavuudesta ja liian abstraktista esittämisen tavasta. Goffman on myös esittänyt ajatuksia ”oikeasta” todellisuudesta ilman jämäkkää argumentointia.

Uutisoinnissa tietyillä sanomalehdillä ja toimittajilla on enemmän tilaa ja tätä kautta myös enemmän valtaa kuin toisilla. On siis todennäköistä, että heidän valitsemat kehykset vakiintuvat keskustelussa jonkin tietyn ilmiön tarkastelun näkökulmaksi. Se, että kehystetään, ei tarkoita automaattisesti arvottavaa merkitystä tai moraalista arviointia, vaikka se sitäkin voi tehdä. Helsingin Sanomien kehystys eri pääkehyksissä on lähtökohtaisesti neutraalia tai korostuneen kriittistä. Tarkastelun näkökulmaksi on kaikessa uutisoinnissa valikoitunut vakava äänensävy, joka esittää huolta asioiden kulusta.

Kehystämisen toteuttamisen tapoina voi käyttää useita eri keinoja: otsikoinnilla, valokuvilla, kielikuvilla, vertauskuvilla, esimerkeillä muiden muassa voi vahvistaa asiakokonaisuuden kehystämistä. Aineiston analyysin perusteella keinot kehystävät työeläkeyhtiöistä johdonmukaisen ja ehjän raamin. Tehokeinona käytetään myös toistoa. Aiemmin kirjoitettuja asioita toistetaan myöhemmissä uutisartikkeleissa samansisältöisinä. Toistoa käytetään yleensä taustoittamiseen ja muistuttamiseen, mutta myös huomiota kiinnittämään. Helsingin Sanomissa käytettyjä toistoja, iskulauseita ja sanavalintoja voidaan ajatella vaikuttavan tietoihin ja ainakin välillisesti mielipiteisiin sekä asenteisiin. Uutiset voivat ohjata myös lukijoiden tärkeysjärjestystä.

Helsingin Sanomat käsittelevät artikkeleissaan työeläkeyhtiöitä retorisenä operaationa. Entman (1993, 52) on määritellyt kehystämisen puolien valitsemiseksi. Entmanin määrittelyn mukaan lehti tekee valintoja havaitusta todellisuudesta ja tekee niitä muita

näkyvämmäksi suosimalla ja edistämällä tietynlaista ongelmanmäärittelyä, kausaalista tulkintaa, moraalista arvioita tai toimintasuosituksia. Aineistosta tunnistetut kehykset toistuvat johdonmukaisesti ja kehysten tunnistamisen jälkeen niihin oli suhteellisen vaivatonta löytää tukevia esimerkkejä ja sisältöjä aineistosta.

Kehykset pitävät sisällään tietynlaisen ennakkoajatuksen siitä, miten todellisuus on muodostunut ja mikä siinä on ensiarvoisen tärkeää. Entmanin mukaan (1993) tulkinnan kehykset määrittelevät ongelmia osoittamalla, mitä ”syyllinen” toimija tekee ja mitä hyötyjä tai kustannuksia toiminnasta on. Toiseksi kehykset diagnostisoivat syitä, eli pyrkivät tunnistamaan voimat, jotka aiheuttavat ongelman. Kolmanneksi tulkintakehikot tuottavat moraalista arvostelmaa arvioiden kausaalisia tekijöitä ja niiden tuotoksia. Neljänneksi ne ehdottavat parannuskeinoja ongelmiin, legitimoivat menettelytapoja ja ennustavat niiden vaikutuksia. Syy-seuraussuhdetta on syytä painottaa, journalismi todellakin usein hakee syytä tai syyllisiä tilanteille.

Sen lisäksi, että uutiset on rakennettu ja raportoitu, Helsingin Sanomat tuottavat monen muun median tavoin uutiskommentteja artikkelien yhteyteen. Uutiskommentit kulkevat monella nimellä: ne voivat olla myös näkökulmia tai analyyskejä. Kommentit ovat artikkelityyppinä suhteellisen tuoreita, mutta ne ovat yleistyneet nopeasti ja ovat tuoneet toimittajaa lähemmäksi lukijaa. Niiden tarkoitus on toimia kantaaottavina kirjoituksina, mutta niillä voidaan myös taustoittaa uutisia. Ideaalissa tapauksessa kommentit saisivat lukijan aktivoitumaan ja väittelemään kommentin ja uutisen välillä. Uutiskommentteihin voi suhtautua myös hieman sarvet päässä: mitä jos niiden tarkoitus onkin vain osoittaa toimittajan ajatus siitä, miten uutista tulisi lukea ja mitä siitä tulisi päätellä? Tai, toimittajan viimeinen sana asiaan, jonka jälkeen se on loppuun käsitelty?

Helsingin Sanomissa uutiskommentteja hyödynnetään työeläkeyhtiöiden osalta, mutta kohtuullisesti. Uutisista itsestään löytyy yleensä riittävästi taustoitusta, mutta tietyt kokonaisuudet ovat sellaisia, joita on nähty tarpeelliseksi avata uutiskommentilla. Uutinen itsessään noudattelee perinteistä kaavaa, jossa valitaan lähteet, esitetään kysymykset, kaivetaan totuus esille ja muotoillaan se uutiseksi lehteen. Uutiskommenttia hyödyntämällä pääsee avaamaan vielä enemmän uutisen aiheeseen liittyvää sisältöä ja prosessia: kuinka haastavaksi tiedon löytäminen koettiin ja kuinka tärkeä tämä asia oli uutisoida (Keltto 5,

2010). Kehystämisen tutkimisen kannalta uutiskommentit ovat erittäin hyödyllisiä, sillä ne voivat parhaassa tapauksessa vahvistaa tunnistettuja kehyksiä. Niin tässäkin tutkielmassa.

6.2 Vallan vahtikoira ja vastavoima

Kriittisen uutisoinnin funktiona on vahtia valtaa ja toimia sen vastavoimana. Journalismin voidaan myös vastavuoroisesti ajatella käyttävän valtaa ja tätä kautta luoda todellisuutta. Sanomalehti on tärkeä demokratian välikappale. Lehdet ja uutiset eivät pelkästään välitä tietoa, vaan myös luovat sitä. Kun journalisti välittää informaatiota politiikasta, hän on demokraattisen vallankäytön keskiössä. Sävy ja tapa, jolla tapahtumista yleisölle raportoidaan, vaikuttaa ihmisten poliittiseen mielipiteeseen.

Robert Entman puhuu ”kehystämiskilpailusta” ja on kehittänyt mallin, jota kutsuu *cascading network activation* -malliksi (vesiputousmalli). Kilpailun tarkoituksena on saada omat näkemykset, tilannemääritelmät ja tulkinnat vallitseviksi mediassa. Vesiputous on Entmanille kielikuva, jolla kehystämiskilpailun konstruktioa mallinnetaan (Entman 2008, 90-91). Putouksen ylimmässä osassa on ne toimijat, joilla on rakenteellinen etulyöntiasema, tässä tapauksessa esim. ministeriöt, lainsäätäjät ja viranomaiset. Alempana ovat työeläkeyhtiöt ja niiden alapuolella media, joka jatkuvasti tulkitsee ja työstää tietoa, jota ylempää heille valuu. Vesiputouksen alapäässä on uutisia kuluttava yleisö eli lukijat, jotka tarvitsevat tiedotusvälineiden välittämiä tulkintoja. Entman huomauttaa, että vesiputous ei ole aina sellainen, josta vesi ryöpyy suoraan alaspäin, vaan mieluumminkin kiemurteleva ja polveileva puro, jossa suunta saattaa välillä muuttua, joskus poikkeuksellisesti jopa takaisin ylöspäin (Entman 2003, 420). Mallin tasot voivat nimensä mukaisesti (network activation) muodostaa vuorovaikutteisen kokonaisuuden, jossa tasot ovat yhteydessä keskenään. Entmanin mallin perusteella voidaan olettaa, että toimittajilla on motivaatio tuoda esiin näkemyksiä, jotka haastavat valtaapitävien yläpään toimijoiden tekemisiä. Journalismi on vahvimmillaan silloin, kun tekemiset ja ilmiöt ovat kompleksisia ja monimutkaisia tulkita. Kehykset tulevat tulkinnan avuksi silloin, kun aiheeseen ei ole aikaa tai mielenkiintoa perehtyä syvällisemmin.

Helsingin Sanomien uutisointiin voidaan ottaa konstruktivistinen näkökulma. Korostuneen kriittinen ja negatiivissävytteinen puhe saattaa siis myös luoda todellisuutta: kirjoitukset

määrittelevät, suhtaudutaanko työeläkeyhtiöihin hyvänä vai pahana asiana. Väliwerrosen (1996, 40) mukaan todellisuus rakentuu sosiaalisesti. Kollektiiviset määrittelyprosessit ja ihmisten sosiaalinen toiminta muodostavat raamin yhteiskunnallisille ongelmille. Prosessien avulla paitsi kuvataan, myös luodaan todellisuutta. On kiintoisaa seurata, millaisia ja millä tavalla Helsingin Sanomat luo ja välittää todellisuuksia ”tavallisille” kansalaisille.

Helsingin Sanomien puhetapa työeläkeyhtiöistä on johdonmukaisen kriittinen ja se toistuu vaihtelevasti kaikissa tunnistetuissa kehyksissä. Aineistosta tavoitetut kehykset noudattelevat perinteisen tavan mukaista kapeaa näkökulmaa, jossa kehykset ovat helposti tunnistettavissa. Uutisoinnissa työeläkeyhtiöistä muodostuva moniulotteinen ja kompleksinen maisema ”pureskellaan” sopivaksi lukijoille, sen sijaan että lukija joutuisi tekemään ajatustyön itse. Uutisoinnin kehykset oletettavasti noudattelevat toimittaja Pietiläisen omaa subjektiivista ajatusta asioiden yhdistelemisestä; työeläkeyhtiöihin liittyvän palapelin eri osat ovat artikkeleihin valmiiksi koottuja.

Toimittaja-kirjailija Jyri Paretskoi on kiteyttänyt kolumnissaan (Iisalmen Sanomat 15.12.2016) journalismiin kuuluvan sen, että tärkeitä yhteiskunnallisia asioita tuodaan esiin. Hyvään journalismiin kuuluu se, että sananvapautta käytetään vastuullisesti ja asioita tuodaan esiin puolueettomasti. Toimittajan omat mielipiteet eivät ole journalistinen peruste millekään, ja objektiivisuuteen pyrkiminen on turhaa silloin, kun siihen ei kykene. Mustamaalauksen ja paljastusjournalismin välillä on vain semanttinen ero. Median tulee jatkossakin olla vallan vahtikoira, mikä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että median pitäisi politiikassakaan olla kenenkään osapuolen liekaan kytketty rakkikoira.

6.3 Kehysten tuolla puolen

Vaikka työeläkeyhtiössä hieman karsastetaankin sitä diskursiivista valtaa, jota sanomalehti käyttää ruotiessaan yhtiöiden viimeisiä käänteitä, Helsingin Sanomien tai yleensä journalismin tehtävä ei ole kuitenkaan ajaa työeläkeyhtiöiden asiaa. Kaiken uutisoinnin lähtökohtana tulisi olla se, että toimittaja kirjoittaa niin neutraalisti kuin mahdollista. Massamedian ideaalina on tavoitella isoa yleisöä, mikä on mainittuna myös journalistin ohjeiden alussa: ”Journalisti on vastuussa ennen kaikkea lukijoilleen, kuulijoilleen ja

katselijoilleen. Heillä on oikeus saada tietää, mitä yhteiskunnassa tapahtuu.” (Julkisen sanan neuvosto 2021). Journalistin olennaista pääomaa suuren yleisön tavoittamisessa on tasapuolisuus ja neutraalius, mitä kautta tulee myös uskottavuutta.

Uutisartikkelien tuottamisen lisäksi ei nykyisin ole ollenkaan tavatonta, että toimittaja kirjoittaa artikkelin kylkeen oman kommenttinsa, näkökulmansa tai analyysinsä. Tapa on viime vuosina tehostunut, kun uutisten lisäksi toimittajilta toivotaan mielipiteellistä aineistoa. Perinteinen media kilpailee sosiaalisen median kanssa, jossa mielipiteistä ei ole pulaa (Vartiainen 2020.) Tänä päivänä läsnäolo toimittajana sosiaalisessa mediassa, esim. Twitterissä, on arkipäivää journalismissa. Mielipiteellisen ja uutisellisen aineiston tulkinta usein sekoittuu. On kuitenkin syytä olettaa, että toimittajilla on edelleen pyrkimys luotettavuuteen ja tasapuolisuuteen mielipiteiden ja faktojen sekoittumisen vaarasta huolimatta.

Kuten todettu, journalismi ei uutisia tuottaessaan aja erityistä agendaa, vaan toimittaja valitsee aiheen sen perusteella, kuinka ajankohtainen tai kiinnostava se on ja tekee valinnan kriittisyyden kautta. Aina ne, jotka toivovat pääsevänsä agendallaan otsikoihin, eivät sinne kriteerien puolesta mahdu. Tämän joutuvat pitämään mielessään myös ne tahot, jotka joutuvat median käsittelyyn tahtomattaan.

Vaikka journalismi ei toimi kenenkään asianajajana, verrattuna sosiaaliseen mediaan, mainoskampanjoihin tai muihin mahdollisiin käsittelyihin, median huomio antaa uutisoinnissa aiheelle aina tietynlaisen puntaroidun leiman. Mikäli asia siis joutuu julkisuudessa käsiteltäväksi, esimerkiksi sanomalehti lienee tällaiselle mitä soveliaim paikka (Vartiainen 2020). Luotettavuuden ja uskottavuuden lähtökohtana on, että tietoa käsitellään ja välitetään mediassa journalistisin perustein. Karkeasti kärjistettynä voisi siis kuvata, että yleisölle uutinen on aina luotettavampi kuin yhtiön oma julkinen tiedote, joka taas on sellaisenaan luotettavampi kuin maksettu mainos (Järvi 2018).

6.4 Mutta onko se totta?

Sanomalehdet eivät ole enää samassa mittakaavassa puoluesidonnaisia kuin aiemmin, mikä on saattanut luoda harhaista ajatusta siitä, ettei niillä olisi poliittisia painotuksia. Suomen

suurimpana sanomalehtenä Helsingin Sanomien odotetaan raportoivan asioista neutraalisti, puolueettomasti sekä journalistin ohjeiden mukaan totuudenmukaisesti (JSN 2014), mutta jo lähtökohtaisesti näkökulmattomuuden odotus on absurdi. Puheessa ja kirjoituksessa on aina joku näkökulma (Korvela & Vuorelma 2017, 14). Median rooli ja auktoriteettiasema, jota vähenevät resurssit ja teknologia ovat nakertaneet, on kokonaisuudessaan ollut viime vuosina keskustelussa. Laatumedioita, kuten Helsingin Sanomia, on syytetty ideologisuudesta, eliittivetoisuudesta ja totuuden peittelemisestä (Korvela & Vuorelma, 2017, 11).

Ei ole liioiteltua väittää, että yleisö rakentaa käsityksensä työeläkejärjestelmästä ja työeläkeyhtiöistä miltei yksinomaan median kautta. Moniin muihin päivittäisiin aiheisiin verrattuna, joihin ihmisillä on yleensä henkilökohtaista tai lähipiirin kokemuksia, työeläkejärjestelmän toimintaperiaatteet ovat harvemmin sellaisia, johon omakohtainen näkemys tai suhde läheisesti ulottuu.

Ihmisiin on usein toistuvilla kehyksillä sitä helpompi vaikuttaa, mitä vähemmän he asiasta tietävät (Chong & Druckman 2007). Kokonaisuuden tuntevat ihmiset taas odottavat kehyksiltä väkevyyttä. Kehyksen voimakkuus määrittyy mm. sen mukaan, mistä lähteestä se on peräisin ja onko se ristiriitainen aiempien näkemysten kanssa. Näistä Druckman (2001) korostaa erityisesti lähteen vaikuttavuutta.

Kehysanalyysissä on pohjimmiltaan kyse sosiaalisen todellisuuden luonteesta. Erving Goffmanin mukaan ei ole mielekäästä tai tarpeellista tarkastella sitä, onko jokin asia totta, vaan sitä, missä tilanteessa ajattelemme jonkin asian olevan totta. Goffman ajattelee arjen kulkevan kehyksistä toisiin siirtymällä. Toimet järjestyvät kokonaisuuksiksi ja nämä kokonaisuudet ovat olemassa ylläpitääkseen erilaisia vaihtoehtoisia todellisuuksia. Kehysanalyysin yksi olennaisimpia teemoja on se, millä perusteella ihminen kokee jonkin asian todelliseksi, ja miten se vahvistuu tai heikkenee tai lakkaa olemasta kokonaan.

Työeläkeyhtiöillä, Helsingin Sanomilla ja toimittaja Pietiläisellä on takanaan jo pitkä journalistinen suhde. Uutisointi, lähteiden haastattelu ja tiettyjen kiinnostavien aiheiden esiin nostaminen on muodostanut oman rutiininsa osapuolten välille. Työeläkeyhtiöiden hallinnossa pakostakin tiedetään, että niiden toiminta nousee välillä uutisointiin ikävässä valossa. Myös niiden kyky vastata sopivalla tavalla on vuosien aikana oletettavasti kasvanut. Uutisia varten yleensä myös haastatellaan osapuolia monipuolisesti ja kerätään laajasti

lähteitä. Journalismin näkökulmasta tämä on itsestäänselvyys, sillä suppea näkökulma ei juttuaiheelle tuo sopivaa särmää. Uutisaiheiden terävyys tuo myös toimittajalle kiinnostavuutta ja uskottavuutta, kun kaikki aiheet eivät ole aina ylistystä tai yhden lähteen tietoja.

Helsingin Sanomien uutisointia työeläkeyhtiöistä luonnehtii kriittisyys, ajankohtaisuus ja alan läpikotainen tuntemus. Toimittaja tuntee työeläkeyhtiöiden historian, toimintaympäristön ja toiminnan perusteellisesti ja juuri ehkäpä sen takia pystyy valitsemaan kapeat ja täsmälliset ikkunat työeläkeyhtiöiden maailmaan yleisölle avattavaksi. Mikäli tämä tutkielma olisi toteutettu tutkimuskysymyksellä, mistä kriittisyys kumpuaa, aineiston analyysi olisi tuottanut täysin erilaisen näkökulman työeläkeyhtiöiden toimintaan. Syitä voidaan tässä yhteydessä ainoastaan spekuloida, mutta vallan näkökulmasta sen vastavoimana toimiminen edellyttää ajattelutapaa, jossa vallan väärinkäytön mahdollisuus täytyy aina ottaa huomioon, tunnistaa ja tuoda esiin. Toinen selitys korostuneen kriittiselle äänenpainolle voisi olla se, että toimittaja asennoituu työeläkejärjestelmään kuin alusta asti rikki olleeseen koneistoon. Työeläkeyhtiöt ovat järjestelmän toimeenpanijoina joutuneet maalitauluiksi tilanteessa, jossa koko järjestelmää pidetään epäonnistuneena ja epätasa-arvoisena. Tätä kautta kritiikkiä voidaan laajentaa myös työmarkkinajärjestöjen voimakkaaseen otteeseen työeläkejärjestelmästä (HS 26.10.2016). Nämä hypoteesit ovat kuitenkin toisen tutkielman heiniä.

Negatiivinen kehystys on myös hyvin ymmärrettävää – eiväthän epäilty eläkevarojen väärinkäyttö, epäpätevyys tai sijoitusten romahtaminen ole ilakoimisen arvoisia asioita. Silti, uutisointia tarkastellessa ei voi välttyä ajatukselta, että korostetun kriittinen ote on kuitenkin vähän liioiteltua. Sanomalehden kehystyksessä vastuullisuutta peräänkuulutetaan voimakkaasti. Kuitenkin suomalainen eläkejärjestelmä sijoittuu kansainvälisessä Global Pension Index –vertailussa vuosittain kärkikastiin. Vertailussa eri maiden eläkejärjestelmiä arvioidaan muiden muassa yhtiöiden hallinnon luotettavuuden näkökulmasta. Vuonna 2020 Suomi valittiin seitsemännen kerran peräkkäin maailman luotettavimmaksi ja läpinäkyvimmäksi järjestelmäksi. Sijoitusta ylläpitää työeläkeyhtiöiden vastuulliseen sijoittamiseen liittyvät periaatteet ja käytännöt (ETK 19.10.2020). Uutisoinnissa työkyvyn ylläpitotoimintaa käsitellään ainoastaan vääränlaisen kilpailun näkökulmasta, vaikka mm. työeläkeyhtiöiden järjestelmällisen työkyvyn ylläpitotoiminnan vuoksi

työeläkejärjestelmästä ennen aikaisesti eläköityneiden työntekijöiden määrä on johdonmukaisesti laskenut viimeisen vuosikymmenen aikana: kun vuonna 2010 työkyvyttömyyseläkeläisiä oli reilut 200 000, vuoden 2020 lopussa työkyvyttömyyseläkkeellä oli 130 000 henkilöä (ETK 22.4.2021). Kilpailua ei muutenkaan nähdä positiivisena asiana, vaikka yleisesti kilpailun voidaan tulkita tehostavan alan toimintaa (Vauhkonen 2012, 349). Sijoituskehityksessä vain maltilliset sijoitustoiminnan tuotot saavat kritiikkiä, samalla kun työeläkeyhtiöt ovat pitkällä aikavälillä onnistuneet sijoituksissaan: niiden hallinnoiman sijoitusomaisuuden määrä on kasvanut tasaisesti vuosittain siinä määrin, että ajoittain sijoitusten tuotot ovat laskeneet työeläkemaksuja (TELA ry 2020). Jossakin on siis onnistuttukin. Näitä näkökulmia ei kuitenkaan valtakunnan ykköslehden uutisoinnissa tai uutiskommenteissa nosteta esiin. Tästä näkökulmasta alan kehystäminen jää hieman yksipuoliseksi, mutta toisaalta positiivissävytteiset uutiset eivät yleensä ole uutisia ollenkaan.

Risto Kunelius (2000) nostaa esiin, että vaikka journalismilla on pyrkimys objektiivisuuteen, se tulee aina olemaan joidenkin yhteiskunnallisten toimijoiden julkinen resurssi. On tunnistettu, että organisaatiot, jotka pyrkivät agendallaan julkisuuteen, ovat kasvaneet käyttämään mediaa oman julkisuustyönsä alustana. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa esim. työeläkealalla sitä, että keskeiset tiedontuottajat eli yhtiöt hyödyntäisivät journalismille tyypillisiä argumentaatiokeinoja ja mukauttaisivat viestinsä valmiiksi medialle sopiviksi. ”Tietävät” asiantuntijaorganisaatiot eli työeläkeyhtiöt pohjaavat oman arvovaltansa sille, että niillä on johdonmukaisesti kerättyä faktatietoa yhteiskunnasta. Tässä kohtaa täytyy tosin jälleen muistaa, että yhtäältä toimittajat ovat julkisen areenan portinvartijoita (Nieminen & Pantti, 2004), jotka valitsevat ne toimijat, jotka pääsevät ääneen ja toisaalta kehystäjiä, jotka avaavat tietynlaisen ja -kokoisen ikkunan todellisuuden tulkintaan.

Onkin herkullinen ajatus kuvitella sitä tilaa, jossa työeläkeyhtiöt pääsisivät käymään aiheista moniäänisempää julkista keskustelua. Yhtenä osana tätä skenaariota voidaan hahmottaa jo nykyisellään toimivaa yhtiöiden omaa viestintää, jossa hyödynnetään ilmaisuvoimaisten tarinoiden kertomista. Nykyisessä viestintäympäristössä, jossa mikä tahansa organisaatio voi julkaista omaa sisältöään, on tarjolla voimallisia keinoja oman tarinan kertomiseen. Kunelius (2000) arveli vuosituhaten alussa faktan, tarinoiden, julkisen keskustelun ja vaikuttamispyrkimysten limittyvän journalismissa toisiinsa aiempaan tiukemmin. Ennuste

on paria vuosikymmentä myöhemmin toteutunut organisaatioiden oman viestinnän, journalismin murroksen ja sosiaalisen median avustuksella.

Journalistinen ”totuus” on usein yhtä kuin faktojen keräämistä ja niiden paikkansapitävyyden tarkistamista. Joskus faktoja ei ole mahdollista tavoittaa, toisinaan taas vain osa tiedoista voidaan varmistaa. On myös vaarana, että faktoja tulkitaan väärin. Myös näkökulma voi vaikuttaa siihen, mikä on olennaista faktaa ja miten niitä tulkitaan (Kuutti 2014, 28-29). Totuusarvot voivat määrittyä myös toimittajan omien arvojen kautta. Faktojen arvioinnin osalta objektiivisuus tai tasapuolisuus eivät ole välttämättä olennaisia käsitteitä. Uutiset saattavat sisältää erittäin yksityiskohtaisia faktoja samaan aikaan kun osa faktoista jätetään jutusta ulos kokonaan. Faktojen paikkansapitämättömyys voikin aiheuttaa yhden suurimmista ongelmista journalismin luotettavuudelle. Helsingin Sanomien tapauksessa asiavirheet ovat poikkeuksellisia ja oikaisuja julkaistaan harvakseltaan. Uutisartikkelit eivät juurikaan generoi vastakehystystä tai muutakaan keskustelua toimijoiden välille. Kriittinen journalismi voi joskus aiheuttaa myös kyseenalaisia metodeja: jos itse uutisista ei löydy asiavirheitä, voidaan hyökätä kirjoittajaa vastaan, minkä tarkoituksena on viedä kriittisesti kirjoittavan toimittajan uskottavuutta (HS 1.4.2014).

Suurin osa arjen tilanteistamme ovat niin totunnaaisia, että tunnistamme tulkintaa vaativat tilanteet itsestään selvästi ja rutiinilla. Tilanteissa etsimme merkkejä tai vinkkejä siitä, jotka varmistavat oman tulkintakehikkomme oikeaksi tavaksi lukea tilannetta. Karvosen (2000, 80) mukaan yhteiskunnallinen keskustelu on rakenteeltaan samanlaista tulkintaa. Tukea tulkintaan haetaan usein asiantuntijoilta, ja eri eturyhmät määrittelevät tilanteita ja niistä seuraavia toimenpiteitä eri tavoin. Toimittaja on työssään koko ajan tilanteessa, jossa suurelle määrälle tiedon osasia täytyy luoda niitä yhdistävä juoni. Kirjoittaessaan toimittaja pyrkii selvittämään tilannetta, hahmottamaan mitä siinä on meneillään ja rakentamaan siitä lukijoilleen selkeän ja ymmärrettävän kuvan. Useimmissa tapauksissa tilanteisiin voidaan soveltaa rutiininomaista ja yhteisesti ymmärrettyä tulkinnan kehystä.

Journalistien käyttämät tulkinnan kehykset ovat useimmiten hiljaisia eli auki lausumattomia ja tiedostamattomia malleja. Näiden kehysten kautta maailmaan järjestetään sekä journalistille itselleen että lukijoille, joiden täytyy luottaa tuotettuihin raportteihin. Median luomat tulkintojen kehykset ovat malleja, joiden kautta tiedostetaan, tulkitaan ja esitetään.

Ne sisältävät malleja, jotka valikoivat, painottavat ja poissulkevat tietoa, minkä avulla puhetapaa organisoidaan.

Eihän toki ole kiveen hakattua, että lukija aina ymmärtäisi asiakokonaisuuden eli uutistekstin juuri sillä tavoin kuin mihin kehys häntä houkuttelee. On mahdollista, että sanoma tulee täysin tyrmätyksi. Stuart Hallin (1992, 145–147) näkemyksen mukaan lukijan on tyypillistä käyttäytyä kolmella eri tavalla: hyväksyä kriitikittömästi kaikki kirjoitettu, ”neuvotella” tekstin kanssa eli sekoittaa kritiikkiä ja sopeuttavia elementtejä sekä tunnistaa tarjottu sanoma, mutta vastustaa sen sisältöä ja jopa muodostaa tälle täysin vastakkainen kehys.

Loppujen lopuksi tärkeintä kai on hyvä tarina – ja kuka sen pääsee kertomaan. Sanomalehden lukijaa voisi verrata oikeudenistunnossa toimivaan valamieheen, joka omista lähtökohdistaan koettaa ymmärtää monimutkaista oikeudenkäyntiä. Todisteet punotaan johdonmukaiseksi mentaaliseksi kuvaukseksi, tarinaksi, joka on uskottava kaikin puolin. Muodostaessaan tarinaa valamies nojaa oikeudenkäynnissä esiin tulleet todisteisiin, muiden vastaavien tapausten tietoihin, sekä ”yleisiin, hyvän tarinan ominaisuuksiin” (Pennington & Hastie 1992, 242). Hyvä tarina yhdistelee faktoja ja väitteitä, muodostaa kausaalisuhteita, tunnistaa juonenkäänteitä, tilkitsee tarinan aukkoja parhaansa mukaan ja sitä myöten ohjaa mielipiteen muodostuksessa ja päätöksenteossa. Sanomalehden tapauksessa erityisen olennaista on artikkelin makrorakenne: millä tavoin tarinan eri elementit rakentuvat ehjäksi kokonaisuudeksi. Mitä systemaattisempi rakenne, sitä vaivattomammin lukija muodostaa järkeenkäyvän rakenteen tarinalle ja ymmärryksen siitä, mistä on kysymys.

Suomalaiset uutisten seuraajat ovat pääsääntöisesti keskimääräistä tietoisempia uutisissa esiintyvistä ajankohtaisista aiheista (Curran 2009, 16). Voidaan siis ajatella suomalaisten olevan uutisten kuluttajina proaktiivisia ja omatoimisia. Toisaalta niin sanomalehdet kuin toimittajatkaan eivät enää voi luottaa lukijoiden seuraamisen uskollisuuteen samalla tavalla kuin ennen mediakentän monipuolistumista (Sauri & Picard 2012, 49). Mikäli Helsingin Sanomien lukija kuitenkin seuraisi työeläkeyhtiöiden tapahtumia ja alaa ainoastaan Helsingin Sanomien uutisoinnin kautta, saattaisi hänelle jäädä varsin kaavamainen, epäilevä, yksipuolinen ja negatiivinen kuva työeläkeyhtiöiden toiminnasta.

LÄHTEET

- Benson, R. (2013). *Shaping Immigration News: A French-American Comparison*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139034326>
- Björnehed, E. & Erikson, J. (2018). *Making the most of the frame: Developing the analytical potential of frame analysis*. *Policy Studies*, 39:2, 109–126.
- Borah, P. (2011). *Conceptual issues in framing theory: A systematic examination of a decade's literature*. *Journal of Communication* 61, 246–263.
<https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2011.01539.x>
- Carragee K. & Roefs, W. (2004). *The Neglect of Power in Recent Framing Research*. *Journal of Communication*, June 2004, 214–233.
- Cheas, K. (2018). *Ulkomaanuutiset toivoo täynnä: Menetelmällinen näkökulma suomalaisten ja yhdysvaltalaisien uutisartikkelien vertailuun*. *Media & Viestintä*, 41(4).
<https://doi.org/10.23983/mv.77460>
- Coulson, S. (2001). *Semantic Leaps: Frame-Shifting and Conceptual Blending in Meaning Construction*. Cambridge: Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511551352>
- Curran, J., Iyengar, S., Lund, A. B. & Salovaara-Moring, I. (2009). *Media system, public knowledge, and democracy*. *European Journal of Communication* 24(1), 5–26.
<https://doi.org/10.1177/0267323108098943>
- Denzin, N. K. & Keller, C. (1981). *Frame analysis reconsidered*. *Contemporary sociology* 10 (1), 52–60.
- de Vreese, C. 2012. *New avenues for framing research*. *American Behavioral Scientist* 56 (3), 365–375.
- Entman, R. (1993). *Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm*. *Journal of Communication* 43 (4): 51–58.

Entman, R. (2003). *Cascading Activation: Contesting the White House's Frame After 9/11*. *Political Communication* 20 (4): 415–432.

Entman, R. (2004). *Projections of Power: Framing news, public opinion, and U.S. foreign policy*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

<https://doi.org/10.7208/chicago/9780226210735.001.0001>

Entman, R. (2008). *Theorizing Mediated Public Diplomacy: The U.S. Case*. *The International Journal of Press / Politics*. 13(2): 87–102.

Eskola, J. & Suoranta, J. (2000). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Fillmore, C. J. (1982). *Frame semantics*. Teoksessa: *The Linguistic Society of Korea* (toim.). *Linguistics in the Morning Calm*. Seoul: Hanshin Publishing, 111–137.

Fillmore, C. J. & Baker, C. (2009). *A Frames Approach to Semantic Analysis*. Teoksessa: Heine, Bernd; Narrog, Heiko (toim.). *The Oxford Handbook of Linguistic Analysis*. Oxford University Press, 791–816.

<https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199544004.013.0013>

Fowler, R. (1991). *Language in the News. Discourse and Ideology in the Press*. Routledge.

Gitlin, T. (2003). *The Whole World is Watching: Mass Media in the Making and Unmaking of the New Left*. Berkeley: University of California Press.

Goffman, E. (1974/1986) *Frame Analysis. An Essay on the Organization of Experience*. Northeastern University Press, Boston.

Goffman, E. (1981). *Review: A Reply to Denzin and Keller*. *Contemporary Sociology* Vol. 10, No. 1 (Jan. 1981), pp. 60–68. American Sociological Association.

<https://doi.org/10.2307/2067804>

Guenduez, A., Schedler, K. & Ciocan, D. (2016). *Generic Frames and Tonality: Mapping a Polarizing Issue in a Multifaceted Context*. *European Journal of Communication* 31(5), 584–599. <https://doi.org/10.1177/0267323116666478>

Hall, S. (1992). *Kulttuurin ja politiikan murroksia*. Vastapaino: Tampere.

- Hannikainen, M. & Vauhkonen, J. (2012). *Ansioiden mukaan. Yksityisalojen työeläkkeiden historia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Hertog, J. & McLeod, D. (2001). *A Multiperspectival Approach to Framing Analysis: A Field Guide*. Teoksessa Reese, S., Gandy, O. & Grant, A. (toim.). *Framing Public Life: Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World*. Mahwah, NJ: Erlbaum, 139–161.
- Hirsjärvi, S., Sajavaara, P., Remes, P. (2015). *Tutki ja kirjoita*. Kirjayhtymä Oy. Bookwell Oy, Porvoo.
- Holmberg, J. (2004). *Etusivun politiikkaa: yhteiskunnallisten toimijoiden representointi suomalaisissa sanomalehti uutisissa 1987–2003*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Horsti, K. (2005). *Vierauden rajat. Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa*. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Johanson, J.-E., Lassila, J., Niemelä, H. (toim.) (2001): *Eläkevalta Suomessa*. Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ETLA. Taloustieto Oy.
- Karvonen, E. (2000). *Tulkintakehys (frame) ja kehystäminen*. Media & viestintä 23:2, 78–84. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/61529>
- Korvela, P.-E. & Vuorelma, J. (toim.) (2017). *Puhun niin totta kuin osaan*. Docendo Oy.
- Kunelius, R. (2000). *Journalismi nelijalkaisena otuksena: tutkimuksen näkökulmia, ongelmia ja haasteita*. Tiedotustutkimus 3(23), 4–27.
- Kunelius, R. & Noppari, E. & Reunanen, E. (2010). *Media vallan verkoissa*. Tampereen yliopisto, Tampere.
- Kiander, J., Sauramo, P., Tanninen, H. (2009). *Suomalainen tulopolitiikka poliittisena vaihdantana: sosiaalisen pääoman ja sosiaalisen palkan kehittyminen*. Julkaisussa Yhteiskuntapolitiikka-YP 74: 3, s. 256–267.
- Kuortti, J., Mäntynen, A., & Pietikäinen, S. (2008). *Kielen rakennustelineillä: kielellisen ja yhteiskunnallisen käänteen merkitys*. Media & Viestintä, 31(3). <https://doi.org/10.23983/mv.63021>

- Matthes, J. (2009). *What's in a frame? A content analysis of media framing studies in the world's leading communication journals, 1990–2005*. Journalism & Mass Communication Quarterly 86:2, 349–367. <https://doi.org/10.1177/107769900908600206>
- McQuail, D. (2010). *McQuail's Mass Communication Theory*. SAGE Publications Ltd, Lontoo.
- Nieminen, H. & Pantti, M. (2004). *Media markkinoilla. Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen*. Helsinki: Loki-kirjat.
- Pennington, N. & Hastie, R. (1992). *Examining the Evidence: Tests of the Story Model for Juror Decision*. Journal of Personality and Social Psychology, 62, 189–206.
- Pietiläinen, T. (1998). Teoksessa Kantola, A.; Mörrä, T. (toim.) *Journalismia! Journalismia*. Helsinki: WSOY.
- Puroila, A-M. 2002a. *Erving Goffmanin kehysanalyysi sosiaalisen todellisuuden jäsentäjänä*. Lapin yliopisto. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja B. Tutkimusraportteja ja selvityksiä 41.
- Rissanen, J., Grönlund, H., Herrlin, O., Kouvonen, K., Levander, M., Lilius, S., Mannonen, H., Mustonen, P., Perälehto-Virkkala, A., Suotunen, U. (2017). *Työeläke*. Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy. Hansaprint Oy.
- Schudson, M. (2003). *The Sociology of News*. W. W. Norton & Company, New York.
- Sievänen, R. & Rita, H. & Scholtens, B. (2013). *The Drivers of Responsible Investment: The Case of European Pension Funds*. Journal of Business Ethics. 117(1), 137–151.
- Sniderman P.M. & Theriault, S.M. (2004). *The Structure of Political Argument and the Logic of Issue Framing*. In Studies in Public Opinion, eds. Willem E. Saris, and Paul M. Sniderman. Princeton, NJ: Princeton University Press, 133– 165.
- Sauri, T. & Picard, R. (2012). *Mediatalous*. Teoksessa Nordenstreng, K. & Wiio, O. (toim.). Suomen mediamaisema. Tampere, Vastapaino, 35–64.
- Tankard, J.W. Jr (2001). *The Empirical Approach to the Study of Media Framing*. Teoksessa Reese, S. D. & Oscar H. G. Jr. & Grant A. E. (toim.) Framing Public Life. Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, 95–106.

Tiainen, J. (2018). *Yhteiskuntavastuu työeläkeyhtiöiden sijoitustoiminnassa*. Tampereen yliopisto.

Tuchman, G. (1978). *Making News: A Study on the Construction of Reality*. New York: Free Press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Vatanen, K. *Eläkevarojen sijoittaminen ja riskienhallinta – Suomalaisen eläkejärjestelmän toiminta*. Teoksessa Tenhunen, S., Vaittinen, R. (2016). *Eläketalous*. 191–220. Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy. Hansaprint Oy.

Vliegenthart, R. & van Zoonen, L. (2011). *Power to the frame: Brining sociology back to frame analysis*. *European Journal of Communication* 26: 2, 101–115.

Väliverronen, E. 2002. *Kehysanalyysi mediatutkimuksessa*.

<http://www.valt.helsinki.fi/yleope/kvali/kvali7.htm>

Väliverronen, E. (2002). *Kehysanalyysi - Retoriikasta etnografiaan*. (Luentoäänite).

Laadulliset menetelmät yhteiskuntatieteissä. Valtiotieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto. <http://www.valt.helsinki.fi/yleope/kvali/kvali7.htm>

Väliverronen, E. (1996). *Ympäristöuhkan anatomia. Tiede, mediat ja metsän sairaskertomus*. Tampere: Vastapaino.

Watson, J. (2016). *Media Communication: An Introduction to Theory and Process*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Wiio, J. (2006). *Medialla on monet kasvot*. Teoksessa Hirvikorpi, H. (toim.) *Paras tuoreeltaan tulkittuna*. Helsinki: Kunnallisalan kehittämissäätiö.

Internet-lähteet

Eläketurvakeskus: Eläkejärjestelmän kuvaus

<https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elaketurva/elakejarjestelman-kuvaus/>. Viitattu 29.3.2021.

Eläketurvakeskus: Kansainvälinen eläkevertailu: Suomi edelleen karkiviisikossa

(19.10.2020). <https://www.etk.fi/ajankohtaista/kansainvalinen-elakevertailu-suomi-edelleen-karkiviisikossa/>. Viitattu 7.6.2021.

Eläketurvakeskus: Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä kääntyi laskuun

koronavuonna (22.4.2021). <https://www.etk.fi/ajankohtaista/tyokyvyttomyyselakkeelle-siirtyneiden-maara-kaantyi-laskuun-koronavuonna/>. Viitattu 7.6.2021.

Etlä 28.11.2013: Kenelle valta eläkeyhtiössä?

<https://www.etla.fi/ajankohtaista/kolumnit/kenelle-valta-tyoelakeyhtioissa/>. Viitattu 30.3.2021.

Finanssivalvonta: Työeläkevakuutusyhtiöiden työkyvyttömyysriskin hallintaan tähtäävä toiminta: määräykset ja ohjeet voimaan 1.3.2016.

<https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/lehdistotiedotteet/2016/tyoelakevakuutusyhtioiden-tyokyvyttomyysriskin-hallintaan-tahtaava-toiminta-maaraykset-ja-ohjeet-voimaan-1.3.2016/>. Viitattu 23.5.2021.

Finanssivalvonta: Määräykset ja ohjeet 1/2016: Työkyvyttömyysriskin hallinta:

Työeläkevakuutusyhtiöt.

https://www.finanssivalvonta.fi/globalassets/fi/saantely/maarayskokoelma/2016/01_2016/2016_01.m1.pdf. Viitattu 23.5.2021.

Helsingin Sanomat 30.12.1994: Kansa-yhtiöt konkurssiin. <https://www.hs.fi/talous/art-2000003395522.html>. Viitattu 23.5.2021.

Helsingin Sanomat 19.4.2014: Vallan vahtikoirat talutusnuorassa

<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000002725233.html>. Viitattu 7.6.2021.

HS-Uutiset: Studiovieraana Tuomo Pietiläinen (17.9.2013)

<https://www.ruutu.fi/video/773787>. Viitattu 25.1.2021.

Iisalmen Sanomat: Journalismi ei saa olla politiikkaa (15.12.2016)

<https://www.iisalmensanomat.fi/paakirjoitus-mielipide/2960422>. Viitattu 6.6.2021.

Julkisen sanan neuvosto: Journalistin ohjeet ja liite (5.9.2011)

https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/. Viitattu 23.5.2021.

Laki työeläkevakuutusyhtiöistä 25.4.1997/354

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19970354>. Viitattu 6.4.2021.

Luuppi - Tutkivan journalismin portaali

https://www.jyu.fi/viesti/verkkotuotanto/tutkiva/guru_pietilainen.shtml. Viitattu 24.1.2021.

MTV Uutiset: Kevan ex-johtaja uhkaa Helsingin Sanomia oikeudella (21.2.2010)

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/kevan-ex-johtaja-uhkaa-helsingin-sanomia-oikeudella/1794094>. Viitattu 29.3.2021.

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=osakeyhti%C3%B6laki>. Viitattu 6.4.2021

Sokka, R. & Nevalainen, P. *Ikimuistoiset tietopyynnot*. Teoksessa: Julkisuusjournalismi

<https://www.julkisuuslaki.fi/kuvat/Ikimuistoisettietopyynnot.pdf>. Viitattu 1.2.2021.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö: Sosiaalivakuutus

<https://stm.fi/sosiaalivakuutus>. Viitattu 29.3.2021.

Tekir: Median tehtävä ei ole ajaa sinun asiaasi (6.11.2020)

<https://tekir.fi/median-tehtava-ei-ole-ajaa-sinun-asiaasi/>. Viitattu 23.5.2021.

Työeläkevakuuttajat TELA ry: Pandemiasta huolimatta työeläkevarat kasvoivat 6 miljardia vuonna 2020.

https://www.tela.fi/tiedote/1/0/tela_pandemiasta_huolimatta_tyolakevarat_kasvoivat_6_miljardia_vuonna_2020. Viitattu 30.3.2021.

Työeläkevakuuttajat TELA ry: Sijoitusanalyysi 4.3.2021

<https://www.tela.fi/sijoitusanalyysi>. Viitattu 30.3.2021.

Työeläkevakuuttajat TELA ry: Sijoitustuotot alentavat työeläkemaksuja

<https://www.tela.fi/teema/sijoitustuotot>. Viitattu 7.6.2021.

Työeläkevakuuttajat TELA ry: Työeläkejärjestelmä

<https://www.tela.fi/tyoelakejarjestelma>. Viitattu 29.3.2021.

Työntekijän eläkelaki 19.5.2006/395

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060395>. Viitattu 6.4.2021.

Vakuutusyhtiölaki 18.7.2008/521

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080521?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=vakuutusyhti%C3%B6laki>. Viitattu 6.4.2021.

Yrittäjän eläkelaki 22.12.2006/1272

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20061272>. Viitattu 6.4.2021.

@Valeproffa 2021 (Tuomo Pietiläinen). Tviitti 10.4.2021. Twitter-mikroblogipalvelu.

<https://twitter.com/Valeproffa/status/1380787238771027968>. Viitattu 2.6.2021

@Valeproffa 2021 (Tuomo Pietiläinen). Tviitti 23.5.2021. Twitter-mikroblogipalvelu.

<https://twitter.com/Valeproffa/status/1396368392010047489>. Viitattu 2.6.2021.

Valtioneuvosto: Valtion talousarvio 2021

<https://valtioneuvosto.fi/budjetti-2021>

(Viitattu 13.6.2021)

Viestijät: Rajalla – Journalismin ja viestinnän uskottavuutta määritellään uudelleen

(16.2.2018)

<https://viestijat.fi/rajalla-journalismin-ja-viestinnan-uskottavuutta-maaritellaan-uudelleen/#055979cc>. Viitattu 2.6.2021.

Wikipedia – Vapaa tietosanakirja: Tuomo Pietiläinen

https://fi.wikipedia.org/wiki/Tuomo_Pietil%C3%A4inen. Viitattu 22.1.2021.

YLE Uutiset 18.12.2020: Viittä Helsingin Sanomien työntekijää epäillään rikoksesta, josta vähimmäisrangaistus on vankeutta – asia siirtyi syyteharkintaan

<https://yle.fi/uutiset/3-11704745>. Viitattu 24.1.2021.

LIITE 1: Helsingin Sanomat 31.5.2015 – 22.3.2021

22.3.2021: Ministeriö aikoo kiristää eläkevaroja sijoittavien johtajien pätevyysvaatimuksia.

<https://www.hs.fi/talous/art-2000007874348.html>

18.3.2021: Elon toimitusjohtajan Satu Huberin lähtö johtui huonosta hallinnosta – riskipeli työeläkevaroilla kaatuu kaikkien vahingoksi. <https://www.hs.fi/talous/art-2000007868088.html>

4.3.2021: Työeläkevarat kasvoivat kuusi miljardia euroa vuonna 2020 – maaliskuun notkahdus vei varoja 22 miljardia kahdessa viikossa. <https://www.hs.fi/talous/art-2000007840073.html>

19.2.2021: Isojen työeläkeyhtiöiden sijoitustulokset jakaantuivat: Varman tuotto eläkevaroille alle puolet Ilmarisen tuotoista 2020. <https://www.hs.fi/talous/art-2000007812739.html>

11.2.2021: Suomen suurin työeläkesijoittaja Ilmarinen kasvatti eläkevarallisuuden arvoa 53 miljardiin euroon koronaviruksesta huolimatta. <https://www.hs.fi/talous/art-2000007797285.html>

21.1.2021: Suomen toiseksi suurin työeläkeyhtiö Varma aloittaa 65:tä työpaikkaa koskevat yt-neuvottelut – kilpailija Ilmarinen käynyt jo useat yt-neuvottelut.

<https://www.hs.fi/talous/art-2000007734257.html>

11.12.2020: Finanssivalvonta määräsi valvojan vahtimaan työeläkeyhtiö Elon johtoa – Elo vastusti poikkeuksellista ratkaisua. <https://www.hs.fi/talous/art-2000007677185.html>

6.12.2020: Eläkevarojen valvoja on pannut eläkeyhtiöt kuriin.

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000007665403.html>

12.11.2020: Työeläkeyhtiö Elo ja Finanssivalvonta erikoisessa kiistassa: Valvoja haluaa asianajajan vahtimaan Elon johtoa, mutta Elo vastustaa. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000007614708.html>

30.10.2020: Suomen suurin työeläkeyhtiö Ilmarinen kasvatti työeläkevarallisuuden arvoa koronakriisistä huolimatta – kilpailija Varma yhä miinuksella. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006704994.html>

23.10.2020: Valvoja epäilee työeläkeyhtiö Elon toiminnassa taitamattomuutta tai varomattomuutta – Fiva selvittää erityisesti hallituksen toimintaa koronakriisissä.
<https://www.hs.fi/talous/art-2000006697804.html>

13.10.2020: Huoli työeläkevaroja hoitavasta Elostä kasvoi: Finanssivalvonta harkitsee asiamiestä valvomaan yhtiön toimintaa. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006668017.html?share=5d75130864c47b40911497c2a0e91e1a>

26.8.2020: Suomalaisten työeläke-varallisuuden arvo pudonnut korona-kriisissä yli 8 miljardia euroa – pörssien huima nousu ei korjannut tilannetta täysin.
<https://www.hs.fi/talous/art-2000006613911.html>

21.8.2020: Suursijoittaja Varman hoitaman eläke-varallisuuden arvo putosi korona-kriisissä 3,4 miljardia euroa – ”Huolestuttaa, että isoja shokkeja tulee nyt tiheästi”.
<https://www.hs.fi/talous/art-2000006608686.html>

14.8.2020: Suomen suurimman eläkeyhtiön Ilmarisen sijoitus-salkun tuotto yhä miljardin pakkasella koronakriisin vuoksi. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006601954.html>

13.8.2020: Työeläkeyhtiöiden puhe vastuullisuudesta loppuu, kun pitäisi kertoa ikävistä asioista. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006600678.html>

3.7.2020: Eläkevaroja sijoittavan Elon tervehdyttämissuunnitelma valmis – yhtiö täytti niukasti Finanssivalvonnan vaatimukset. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006559430.html>

2.6.2020: Koronakriisi pudotti eläke-rahoja hoitavan Elon vaka-varaisuuden alle kriittisen rajan – Työeläkeyhtiö joutui laatimaan tervehdyttämissuunnitelman.
<https://www.hs.fi/talous/art-2000006527734.html>

15.4.2020: Ilmarisen työhyvinvointitoiminnasta lähtö 10 työntekijälle – taustalla Finanssivalvonnan huomautus. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006475757.html>

15.2.2020: Kaksi työeläkeyhtiötä kasvatti eläkevaroja yli 10 miljardilla eurolla viime vuonna – Varma ja Ilmarinen saivat eläkevaroilta 12 prosentin tuoton.
<https://www.hs.fi/talous/art-2000006407201.html>

14.2.2020: Ilmarinen aloittaa 94:ää työntekijää koskevat yt-neuvottelut.
<https://www.hs.fi/talous/art-2000006408031.html>

20.12.2019: Finanssivalvonta: Suomen suurin työeläkeyhtiö käytti väärin työeläkejärjestelmän rahoja – Ilmarinen kertoi korjaavansa puutteet.

<https://www.hs.fi/talous/art-2000006350862.html>

20.11.2019: HS-analyysi: Finanssivalvonta antoi eläkemiljardien hoitajille viimeisen varoituksen. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006314351.html>

19.11.2019: Työssä käyvät suomalaiset kustantavat vielä vuosikymmeniä lisäeläkkeitä, joita saavat keskimääräistä hyvätuloisemmat eläkeläiset. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006313168.html>

1.11.2019: Suursijoittaja Varman Risto Murto Suomen taloudesta: ”Positiivinen mysteeri”. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006292490.html>

28.10.2019: Finanssivalvonnalta jyrkkä kannanotto: Eläkeyhtiöiden on lopetettava väärillä keinoilla kilpailu. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006288365.html>

1.8.2019: Valvoja aikoo panna lailla kuriin työeläkealan työhyvinvointitoimintaa – Ilmarinen kannattaa lakia. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006191058.html>

17.6.2019: Työeläkeyhtiö Ilmarinen halusi salata selvityksensä vakuutusmatemaatikon syrjäyttämisestä – Finanssivalvonta julkisti osan saamastaan vastauksesta. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006145853.html>

11.6.2019: Suomen suurimmassa työeläkeyhtiössä kuohuu: Jo toinen johtoryhmän jäsen jättää Ilmarisen viikon sisällä. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006139124.html>

8.6.2019: Valvoja tarkastanut kuukausien ajan työeläkeyhtiö Ilmarista: johtoryhmä-sotkun lisäksi Fivan selvityksen kohteena eläkevarojen epäilty väärinkäyttö. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006136311.html>

6.6.2019: Ilmarinen jätti vakuutusmatemaatikon pois johtoryhmästä, vakuutusvalvoja huolestui suomalaisten eläkemiljardien hoidosta. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006133211.html>

3.6.2019: Ilmarisesta tulee poikkeus työeläkeyhtiöiden joukossa: jättää vakuutusmatemaatikon pois johtoryhmästään. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006129959.html>

22.5.2019: Lakisääteisen työeläkkeen pitää riittää johtaja-portaalle – Eläketurva-keskuksen toimitus-johtaja ottaa ensi kertaa kantaa lisä-eläkkeisiin, joita hän itsekin nostaa.

<https://www.hs.fi/talous/art-2000006113888.html>

30.4.2019: Suursijoittaja Varma pitää Suomen talouden näkymiä sekavina:

”Reaalitaloudessa ei selviä merkkejä suunnasta”. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006088876.html>

29.4.2019: Suursijoittaja Ilmarinen ennustaa työeläketuottojen laskevan.

<https://www.hs.fi/talous/art-2000006087708.html>

23.3.2019: Mikko Kautto vahtii suomalaisten eläkemiljardeja ja tietää, mikä sukupolvi on eläkkeiden suhteen voitolla. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006044717.html>

18.2.2019: Suursijoittajan toimitusjohtaja katkaisee yhtiön 12-vuotisen linkin

pörssiyhtiöihin – Eläkeyhtiö Ilmarisen Jouko Pölönen ei ole isojen yhtiöiden hallituksissa.

<https://www.hs.fi/talous/art-2000006005801.html>

15.2.2019: Suomen suurimpien eläkeyhtiöiden Varman ja Ilmarisen sijoitustuotot

romahtivat tappiolle ensi kertaa seitsemään vuoteen. [https://www.hs.fi/talous/art-](https://www.hs.fi/talous/art-2000006002181.html)

[2000006002181.html](https://www.hs.fi/talous/art-2000006002181.html)

28.1.2019: Esperin suomalainen omistaja Ilmarinen antaa kohuyhtiölle kaksi vaihtoehtoa:

Parantakaa toimintaanne tai myymme osakkeenne. [https://www.hs.fi/talous/art-](https://www.hs.fi/talous/art-2000005980756.html)

[2000005980756.html](https://www.hs.fi/talous/art-2000005980756.html)

19.11.2018: Finanssivalvonta haluaa oikeuden sakottaa työeläkeyhtiöitä – valvoja yrittänyt jo vuosia saada järjestystä eläkealalle. [https://www.hs.fi/politiikka/art-](https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005904776.html)

[2000005904776.html](https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005904776.html)

13.11.2018: Eläkevarojen väärinkäytöstä syytetyn Ilmarisen toimitusjohtaja

Finanssivalvonnan lausunnosta: ”Olipa kipakkaa tekstiä”. [https://www.hs.fi/talous/art-](https://www.hs.fi/talous/art-2000005898398.html)

[2000005898398.html](https://www.hs.fi/talous/art-2000005898398.html)

13.11.2018: Miksi eläkemiljardien väärinkäyttöä ei saada kuriin? Syy on yksin-kertainen,

ja se kertoo paljon Suomesta. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005898259.html>

13.11.2018: Työeläkeyhtiö Ilmarinen kiistää Fivan moitteet – ”Palvelumme ovat toimi-luvan mukaisia”. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005897350.html>

28.9.2018: Ilmarinen pilkkoo työhyvinvointirahojen jakamisen ja asiakashankinnan eri johtajille – Ratkaisu voi estää rahojen käyttöä asiakaskilpailuun.
<https://www.hs.fi/talous/art-2000005845146.html>

17.8.2018: Suomen suurin eläkeyhtiö kohta 10 vuotta jatkuneesta pörssinoususta: ”Ei näin voi jatkua”. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005793952.html>

13.8.2018: Huolestuttaako eläkkeen riittävyys? Isojen työeläkeyhtiöiden johtajat ovat ratkaisseet asian. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005789137.html>

25.2.2018: Finanssivalvonta joutui julkistamaan ”hyvinvointi-miljoonien” saajat – näille yhtiöille luvattiin eniten julkista eläkerahaa kerralla työhyvinvointiin.
<https://www.hs.fi/talous/art-2000005581462.html>

16.2.2018: Varma teki parhaan tuloksen isojen eläkevakuutusyhtiöiden sarjassa – eläkerahalle 7,8 prosentin tuotto viime vuonna. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005568969.html>

7.2.2018: Suomen suurin yksityinen sijoittaja Ilmarinen ennustaa korkojen nousevan tänä vuonna. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005556290.html>

3.11.2017: Kahdeksan eläkejohtajaa syrjään – OP:n pääjohtajaksi siirtyvä Timo Ritakallio erotti melkein koko eläkeyhtiö Eteran johtoryhmän. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005435536.html>

1.11.2017: Eläkeläinen nousi työeläkejohtajien ansiotulokuninkaaksi – Ilmarisen Sailaksen 978000 euron taustalla työeläkevaroista maksettu lisäeläke. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005432813.html>

27.10.2017: Seitsemän eläkejohtajaa joutuu lähtemään, kun Suomen suurin eläke-yhtiö aloittaa – johtajiston uusi kokoon-pano selviää lähiaikoina. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005426190.html>

29.6.2017: Ilmarinen aikoo nielaista Eteran ensi vuoden alussa – Eteran asiakkaat hyötyvät ainakin alkuvaiheessa Ilmarisen asiakkaita enemmän. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005271972.html>

29.6.2017: Eläkeyhtiö Ilmarinen kasvaa suurimmaksi, mutta sen riskinkantokyky heikkenee. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005272104.html>

3.6.2017: Eläkejohtajan mukaan rahoja ei siirretty pois eläkejärjestelmästä – Elon perustelut tietojen salaamiselle herättivät kysymyksiä. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005238553.html>

1.6.2017: Sähköpostit paljastavat, miten eläkeyhtiöiden johtajat pehmittivät valvojaansa – Fiva ei julkistanutkaan työhyvinvointi-miljoonien saajia. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005234850.html>

10.5.2017: Suomen Yrittäjät mylläisi työeläkeyhtiöiden hallintoa – EK:n ote työeläkemiljardeista heikkenisi. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005203769.html>

5.5.2017: Nopea lisäraha ja väsyminen työelämää ajavat ihmisiä varhennetulle vanhuuseläkkeelle – Ilmarisen johto yllättyi. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005197882.html>

15.2.2017: Suursijoittaja Varma pelkää poliittisten riskien toteutuvan Euroopassa ja Yhdysvalloissa. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005089389.html>

31.1.2017: Suomen kolmanneksi suurin eläkeyhtiö Elo ylitti tuottotavoitteen viime vuonna. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005067835.html>

29.10.2016: Ei hätää – kun eläkeyhtiöiden tuotot eivät riitä, riman lasku auttaa. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002927775.html>

25.10.2016: Suomen suurin työeläkeyhtiö Varma jäänyt tuottotavoitteesta tänä vuonna. <https://www.hs.fi/talous/art-2000002927048.html>

24.10.2016: Työeläkeyhtiö hakee naista konkurssiin – Miten on mahdollista, että hakemuksen kohteena on luonnollinen henkilö? <https://www.hs.fi/talous/art-2000002926992.html>

21.10.2016: Ilmarisen Ritakallio pitää eurooppalaisten pankkien tilannetta huolestuttavana – pörssikursseja uhkaa lasku. <https://www.hs.fi/talous/art-2000002926516.html>

18.10.2016: Työeläkeyhtiö Elo saavutti tuottotavoitteen alkuvuonna.
<https://www.hs.fi/talous/art-2000002926004.html>

11.10.2016: Finanssivalvonta: Työeläkeyhtiöt eivät tuottaneet alkuvuonna vaadittua korkoa eläkevaroille. <https://www.hs.fi/talous/art-2000002924943.html>

24.9.2016: Lähipiirin kauppoja, tukea oopperalle ja urheilulle – osa eläkerahoista valuu erikoisiin tarkoituksiin. <https://www.hs.fi/talous/art-2000002922434.html>

23.9.2016: Suomalaisten työeläkemiljardien valvonnasta paljastui iso puute – Fiva salasi kiistellyt työhyvinvointirahat. <https://www.hs.fi/talous/art-2000002922163.html>

15.9.2016: Finanssivalvonta varoitti valvottavia eläkeyhtiöitä, mutta ei tiedottanut julkisuus päätöksestä. <https://www.hs.fi/talous/art-2000002920884.html>

13.9.2016: Palkansaaajat rahoittavat tietämättään miljoonilla euroilla etujärjestöjen toimintaa. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002920547.html>

6.9.2016: Suurimmat eläkeyhtiöt eivät saaneet eläkevarallisuudelle lainkaan tuottoja alkuvuonna. <https://www.hs.fi/talous/art-2000002919631.html>

18.8.2016: Työeläkeyhtiöt yhä kauempana tuottotavoitteesta. <https://www.hs.fi/talous/art-2000002916555.html>

26.2.2016: Finanssivalvonta hermostui eläkeyhtiöihin – ei enää eläkerahaa uusien asiakkaiden kalasteluun. <https://www.hs.fi/talous/art-2000002888160.html>

25.2.2016: Eläkeyhtiö Varma sai RAY:n asiakkaakseen – houkuttimena 755 000 euron työhyvinvointiraha. <https://www.hs.fi/talous/art-2000002888003.html>

19.2.2016: Ilmarinen teki eläkesijoittajien parhaan tuloksen – yhtiö myi keväällä osakkeita kahdella miljardilla eurolla. <https://www.hs.fi/talous/art-2000002886996.html>

11.2.2016: Eläkeyhtiö Varman tuotto putosi lähes puoleen 2015.
<https://www.hs.fi/talous/art-2000002885497.html>

28.9.2015: Finanssivalvoja: Eläkeyhtiöt käyttävät työhyvinvointirahaa muuhunkin kuin työkyvyn ylläpitoon. <https://www.hs.fi/talous/art-2000002855713.html>

4.6.2015: Miten eläkejärjestelmä voisi palauttaa luottamuksensa?
<https://www.hs.fi/talous/art-2000002829250.html>

1.6.2015: Finanssivalvonta aikoo taas panna eläkeyhtiöiden tyky-miljoonat kuriin.
<https://www.hs.fi/talous/art-2000002828671.html>

31.5.2015: Eläkeyhtiöt kalastelevat asiakkaita jakamalla miljoonia yritysten työhyvinvointiin. <https://www.hs.fi/talous/art-2000002828298.html>

31.5.2015: Ketkä hyötyvät julkisista eläkemiljoonista? <https://www.hs.fi/talous/art-2000002828311.html>

31.5.2015: Eläkeyhtiöt eivät myönnä kilpailevansa tyky-rahalla.
<https://www.hs.fi/talous/art-2000002828310.html>

LIITE 2: Analyytinen viitekehys aineiston analyysiin

MÄÄRITELMÄ kehyksen ulottuvuuden tunnistamiseksi		ESIMERKKI kehyksen ulottuvuuden ilmenemisestä tutkimusaineistossa [Helsingin Sanomat (HS)]:	
Vastuullisuuden kehys			
Luottamus- ja pätevyyskehys			
Olisiko toivottavaa, että eläkeyhtiöiden toiminta olisi täsmällisempää päätehtävään nähden?		24.9.2016 "TYÖELÄKEYHTIÖT suosivat yhä lähipiirinsä vakuutusyhtiöitä ja jakavat suomalaisten eläkesäästöjä kaukana työeläkejärjestelmästä oleviin tarkoituksiin. Tämä selvisi, kun työeläkeyhtiöitä valvova Finanssivalvonta (Fiva) julkisti loppuviikosta pienen osan eläkeyhtiöiden huomattavista ja poikkeuksellisista liiketoimista vuosilta 2011–2016."	
		24.9.2016 "Eläkeyhtiöt hallinnoivat 106 miljardin euron sijoituksia, jotka on tarkoitettu suomalaisten työeläkkeisiin. Lain mukaan rahaa ei saa käyttää järjestelmälle "vieraaseen tarkoitukseen". Asiaa valvoo Fiva, joka viime viikolla myönsi, että ei ole tutkinut eläkeyhtiöiden ilmoittamia merkittäviä ja poikkeuksellisia liiketoimia."	
		13.11.2018 "ILMARINEN on saanut vuonna 1961 toimiluvan "työeläkelaisa tarkoitettun eläkevakuutustoiminnan harjoittamista varten niin myös muun henkilövakuutuksen sekä sen ja eläkevakuutuksen jälleenvakuuttamista harjoittamista varten". Toimilupa ei mainitse minkäänlaista muuta toimintaa kuin vakuuttamisen. Ilmarisen yhtiöjärjestykseen mukaan "Yhtiön toiminta käsittää työntekijän eläkelain ja yrittäjän eläkelain mukaisen vakuutusliikkeen harjoittamisen ja siihen suoranaisesti liittyvän jälleenvakuutuksen". Mistään muusta toiminnasta ei toimiluvassa eikä yhtiöjärjestyksessä ole mainintoja."	
		20.11.2019 "Osa työeläkeyhtiöistä on unohtanut sen, että niiden päätehtävä on hoitaa sosiaalivakuutusta, Finanssivalvonnan virkamiesten keskuudessa katsotaan. Päätehtävästä ei pitäisi olla epäilystä, sillä emeritusprofessori Olli Mäenpää vahvisti syksyllä Finanssivalvonnan näkemyksen, jonka mukaan työeläkeyhtiöt ovat julkista hallintotehtävää hoitavia sosiaaliturvalaitoksia."	
Onko nykyinen työeläkeyhtiömalli kestäväällä ja luotettavalla pohjalla?		4.6.2015 "Eläketurvakeskuksen hiljan julkaisema tutkimus kertoo, että suomalaisten luottamus eläkejärjestelmää kohtaan on heikentynyt lähes kaikilla mittareilla."	
		28.9.2015 "Miten eläkejärjestelmä voisi palauttaa luottamuksensa? Luottamuksen palauttamisen voi aloittaa esimerkiksi palaamalla laillisille poluille, kun eläkeyhtiöt kilpailevat asiakkaista eli pakollisia eläkevakuutuksia ottavista yrityksistä, kirjoittaa HS:n talouden ja politiikan toimittaja Tuomo Pietiläinen."	
		10.5.2017 ""On hyvä pohtia, onko nykymalli yksi rakenteellisen korruption muoto. Kaikki me rahoitamme ja omistamme järjestelmää, mutta joidenkin yhtiöiden hallintoon kelpaavat vain liittojen jäsenten edustajat ja työntekijät", Pentikäinen katsoo. Pentikäisen mukaan nykymalli syö kansalaisten ja sidosryhmien luottamusta tyel-järjestelmää kohtaan, mikä on huolestuttava asia."	
Onko selkeää, kuka tekee päätöksiä työeläkeyhtiöissä?		22.3.2021 "Työeläkeyhtiön hallitukset poikkeavat tavanomaisesta, koska siellä päättäjinä on omistajien lisäksi työmarkkinaväkeä."	
Onko yksittäisellä eläkeyhtiöllä liikaa valtaa ja vastuuta?		29.6.2017 "Työeläkeyhtiöt ovat valtavia toimijoita sijoitusmarkkinoilla ja merkittäviä vallankäyttäjiä yhteiskunnassa."	
		18.3.2021 "Valvoja onkin saattanut olla liikaa ja asiantuntemusta liian vähän, minkä vuoksi Elon toimitusjohtajalle kasaantui liikaa valtaa. Varsinkin asiakkaiden omistamassa keskinäisessä yhtiössä näin käy helposti, koska omistajan ääntä ei käytä oikein kukaan."	
Toimivatko työeläkeyhtiöt vastuullisesti?		25.2.2018 "Tiedot työhyvinvointirahoista ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä, sillä Fiva on todennut työeläkeyhtiöiden myöntäneen asiakkailleen työhyvinvointirahaa kyseenalaisin perustein. Valvoja on epäillyt, että rahoja on annettu asiakkaiden saamiseksi eikä työkyvyn ja työhyvinvoinnin parantamiseen."	

	<p>13.8.2020 "SUOMALAISTEN työeläkkeitä sijoittavat eläkeyhtiöt hallitsevat mainettaan entistä runsaammalla vastuullisuuspuheella. Yhtiöt lähettävät mielellään tiedotteita saamistaan vastuullisuuspalkinnoista ja muista vastuullisuusteosta."</p> <p>"MUODIKAS vastuullisuuspuhe loppuu silloin, kun työeläkeyhtiön pitäisi kertoa ikävistä, mutta työeläkkeen saajille oleellisista asioista. Näin siitä huolimatta, että yhtiöt ovat osa sosiaalivakuutusta ja ne hallitsevat kymmenien miljardien eurojen edestä julkisia varoja kukin."</p>
	12.1.2021 "Työeläkeyhtiöt ovat olleet perinteisesti hyvin vakaita työpaikkoja, mutta työeläkeyhtiöiden yhdistymiset ja kiristynyt kilpailu ovat tuoneet yhteistoimintaneuvottelut niihinkin."
Maksetaanko työeläkeyhtiöissä liian kovaa palkkaa?	<p>1.11.2017 "TYÖELÄKEALAN kovatuloisin oli viime vuonna Ilmarisen entinen toimitusjohtaja Harri Sailas, 65. Sailas on ollut eläkkeellä jo helmikuun alusta 2015, mutta hän sai silti ansiotuloja 978 000 euroa vuonna 2016."</p> <p>"VIELÄ töissä olevista eläkejohtajista kovimmat ansiotulot olivat Varman toimitusjohtajalla Risto Murolla 936 000 euroa. Ilmarisen nykyinen toimitusjohtaja Timo Ritakallio sai ansiotuloja 799 000 euroa."</p>
	3.11.2017 "KAHDEKSAN hyväpalkkaista eläkejohtajaa joutuu etsimään uusia töitä, kun asiakasmäärällä ja vakuutusmaksutulolla mitattuna Suomen suurin eläkeyhtiö aloittaa vuoden alussa."
Onko työeläkeyhtiöiden päätöksenteon taustalla tai yhteistyössä "näkymättömiä" toimijoita?	13.9.2016 "Kun eläkevakuuttajien Tela, Finanssialan keskusliitto FK ja työnantajien EK ajavat jäsentensä tavoitteita, kustannuksiin osallistuu jokainen yksityisen sektorin työntekijä ja työnantaja. Harva palkansaaja tietää, että etujärjestöt rahoittavat osan toiminnastaan työeläkejärjestelmän julkisilla varoilla. Rahat etujärjestöille nimittäin kiertävät työeläkeyhtiöiden ja -laitosten kautta."
	13.11.2018 "PERIMMÄINEN ongelma on se, että lait ja -säädökset on Suomessa sovittu perinteisesti erilaisissa epävirallisissa keskusteluryhmissä. Työeläkeneuvotteluryhmässä päätöksiä ovat tehneet työmarkkinajärjestöjen edustajat ja isojen työeläkeyhtiöiden johtajat."
	18.2.2019 "Finanssivalvonnan johtaja Anneli Tuominen vaati jo 2012 työeläkeyhtiöiden johtajia jättämään hallitusjäsenyydet pörssiyhtiöissä, mutta johtajat ovat olleet haluttomia lähtemään muun muassa runsaiden hallituspalkkioiden vuoksi. FINANSsIVALVONNAN kannan mukaan työeläkeyhtiön toimitusjohtajan jäsenyys toisen yhtiön hallituksessa voi olla omiaan heikentämään luottamusta työeläkeyhtiön itsenäisyyteen ja riippumattomuuteen "mahdollisten eturistiriitojen vuoksi". Eläkeyhtiön toimitusjohtajan jäsenyys pörssiyhtiön hallituksessa saattaa myös halvaannuttaa eläkevarallisuuden hoidon, kun sisäpiirisääntöjen vuoksi sijoituksella ei saa käydä kauppaa."
	23.3.2019 "ELÄKETURVAKESKUKSEN tulevan toimitusjohtajan Mikko Kauton asusta ei voi päätellä, että hän voi mielipiteillään vaikuttaa satojen miljoonien eurojen rahavirtoihin vuodessa. Kyse on työeläkevaroista, joiden jakamisesta Eläketurvakeskus (ETK) on antanut asiantuntija-arvioita jo yli 50 vuoden ajan. Viime vuosina kyse on ollut esimerkiksi siitä, koska eläkkeelle pääsee ja kuinka työeläkevarat jakautuvat nuorten ja jo eläkkeellä olevien kesken."
	22.5.2019 "RANTALA on Suomen eläkejärjestelmän harmain eminenssi, joka on mielipiteillään vaikuttanut satojen miljoonien eurojen rahavirtoihin vuodessa. Kulisseissa viihtyvän miehen mielipiteillä on vaikutus meidän kaikkien työssä käyvien rahapussiin ja eläkepäiviin. Eläketurvakeskus huolehtii osaltaan lakisääteisen työeläkejärjestelmän toimivuudesta ja sen uskottavuudesta. Uskottavuutta on nakertanut aika ajoin se, että toimitusjohtajilla ja ylemmillä toimihenkilöillä on ollut tapana hankkia normaalin työeläkkeen ohella erilaisia lisäeläkejärjestelyjä."
Olisiko toivottavaa, että eläkeyhtiöiden hallituksessa on pätevyysvaatimukset?	18.3.2021 "Nyt Finanssivalvonta joutuu arvioimaan jälkikäteen, onko väliaikainen toimitusjohtaja Hanna Hiidenpalo tarpeeksi luotettava, sopiva ja ammattitaitoinen työeläkeyhtiön toimitusjohtajaksi."
Onko osoitettu, että valvoja joutuu puuttumaan eläkeyhtiöiden johdon pätevytyteen?	22.3.2021 "Finanssivalvonta huomauttaa, että työeläkeyhtiön toimitusjohtajalle on säädetty pätevyysvaatimuksia, mutta muulle toimivalle johdolle ei. Johtoryhmien jäsenet kuitenkin tekevät paljon valmistelemaa työtä sijoituspäätösten tueksi."
	18.3.2021 "Huberin vahvasta asemasta ja hallinnon huterasta järjestämisestä kertoo sekin, että Elossa toimitusjohtajalle ei ole nimetty sijaista."

	11.12.2020 "Fivan mielestä yhtiön sisälle tarvitaan asiamies, koska yhtiön hallitus ja muu johto toimi taitamattomasti ja varomattomasti kevään koronavirustilanteissa. Kyseessä on tietävästi ensimmäinen kerta, kun työeläkeyhtiö joutuu näin raskaan valvontatoimen kohteeksi."
	23.10.2020 "Fivan huolen kohteena keväällä näyttää olleen se, oliko ja onko Elon hallitus tehtäviensä tasalla. Fivan ja Elon välisestä sähköpostien vaihdosta selviää, että Fiva joutui kiinnittämään Elon hallituksen huomiota yhtiön tilanteeseen poikkeuksellisella tavalla viime maaliskuun puolenvälin jälkeen."
	17.6.2019 "(Fiva) tyrmäsi toissa viikolla työeläkeyhtiö Ilmarisen uuden johtoryhmän kokoonpanon. Pölönen erotti johtoryhmästä siellä 22 vuotta työskennelleen vakuutusmatemaatikon Hillevi Mannosen. Fiva julkaisi tuolloin historiallisen kannanoton, jossa se "kiinnittää vakavaa huomiota" SHV-vakuutusmatemaatikon säilymiseen osana työeläkeyhtiöiden johdon päätöksentekoa."
	11.6.2019 "Vakuutusmatemaatikon saamat potkut johtoryhmästä herättivät laajalti ihmetystä työeläkealalla viime viikolla. Finanssivalvonta julkaisi viime torstaina historiallisen kannanoton, jossa se "kiinnittää vakavaa huomiota" hyväksytyn vakuutusmatemaatikon säilymiseen osana työeläkeyhtiöiden johdon päätöksentekoa."
Valvonnan ja lainsäädännön kehys	
Mitä lailla valvotaan?	18.3.2021 "TYÖELÄKKEITÄ hoitavan vakuutusyhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan on johdettava yhtiötä ammattitaitoisesti, terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden sekä luotettavaa hallintoa koskevien periaatteiden mukaisesti, määrä laki."
	18.3.2021 "Kun pelissä on 26 miljardia euroa yhteistä työeläkevarallisuutta, lain vaatimuksista ei sovi tinkiä yhtään."
Onko lainsäädäntö liian heikko työeläkeyhtiöiden valvontaan?	31.5.2015 "Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) ja Finanssivalvonta (Fiva) ovat yrittäneet siistiä alan kilpailua jo vuosikausia, mutta ne eivät ole onnistuneet tehtävässään."
	1.6.2015 "'Valvojan lienee syytä kirjoittaa työhyvinvointirahoitusta koskevat keskeiset ohjeet määräys- ja ohjekokoelmaansa", Fivan johdon neuvonantaja Erkki Rajaniemi sanoo."
	13.11.2018 "PERIMÄINEN ongelma on se, että lait ja -säädökset on Suomessa sovittu perinteisesti erilaisissa epävirallisissa keskusteluryhmissä. Työeläkeneuvoitteluryhmässä päätöksiä ovat tehneet työmarkkinajärjestöjen edustajat ja isojen työeläkeyhtiöiden johtajat. Ministeriön rooliksi on jäänyt toteuttaa jo sovitut ratkaisut."
Onko valvoja kykenevä valvomaan työeläkeyhtiöitä lain mukaan?	15.9.2016 "Työeläkealan ylin valvoja näyttää vastustavan eläkemiljardien läpinäkyvyyttä. Fiva tekee näinä päivinä päätöksen, joka ratkaisee sen uskottavuuden eläkesijoitusten valvojana."
	15.9.2016 "RUNSAAT seitsemän vuotta toiminut Finanssivalvonta (Fiva) tekee näinä päivinä päätöksen, joka ratkaisee valvojan uskottavuuden julkisten eläkemiljardien valvojana. Fiva päättää, valittaako se Helsingin hallinto-oikeuden päätöksestä julkistaa eläkeyhtiöiden isot ja poikkeukselliset liiketoimet kokonaisuudessaan."
	23.9.2016 "SUOMALAISTEN työeläkkeiden pohjana olevien eläkesijoitusten valvonnasta on paljastunut iso aukko. Puute liittyy eläkeyhtiöiden asiakkaidensa kanssa tekemiin liiketoimiin, joiden raportoinnista Finanssivalvonnalle on laissa erityissäännökset."
	23.9.2016 "Eläkeyhtiöiden ylin valvoja Finanssivalvonta (Fiva) myöntää nyt, että se ei ole tutkinut eläkeyhtiöiden Fivalle kertomia merkittäviä ja poikkeuksellisia liiketoimia. Eläkeyhtiöt ovat käyttäneet uusien asiakkaiden kanssa tehtyihin liiketoimiin satoja miljoonia euroja eläkerahaa, vaikka eläkevaroilta olisi saattanut saada muualta paremman tuoton."
	24.9.2016 "Tiedot tulivat julki vasta, kun oikeus velvoitti Fivan julkaisemaan ne. Joukosta puuttuivat yhä kaikki työhyvinvointirahat, joiden käytöstä asiakkaiden hankkimiseen Fiva itsekin on löytänyt isoja ongelmia."
Olisiko toivottavaa, että toimialalla olisi selkeämpi laki?	13.11.2018 "'Jos lainsäädäntö ei ole riittävän selkeää, niin se on lainsäätäjän asia", Pölönen puolustautui."
	13.11.2018 "PÖLÖNEN onkin yllättänyt Finanssivalvonnan kannasta, jonka mukaan työhyvinvointitoiminta tulee joko lopettaa tai termille "työkyvyttömyysriskin hallinta" on annettava määräykseen tai lakiin perustuva tarkka sisältö. "Mikä tämä oli? Mistä sinä tällaista luet?" Pölönen kysyy."

	13.11.2018 "Samaan aikaan, kun aseet isojen työeläkeyhtiöiden kurinpalautukseen puuttuvat, Finanssivalvonta voi asettaa pienten pörssiyhtiöiden listalla olevan Afarak Groupin johtajalle kymmenien miljoonien eurojen uhkasakon. Piskuisen pörssiyhtiön omistajien vapaaehtoisesti sijoittamat rahat ovat siis paremmassa kontrollissa kuin lakisääteisellä pakolla työeläkemaksuina kerätyt 200 miljardia. Afarak Groupin pörssiarvo on noin 0,2 miljardia euroa."
	18.3.2021 "Editoitu 19.3.2021 kello 9:30: Muutettu kirjoituksen alkua niin, että alussa siteerataan lakia työeläkevakuutusyhtiöistä eikä osakeyhtiölakia."
Olisiko toivottavaa, että valvojan asema ja valta työeläkeyhtiöihin nähden olisi vahvempi?	19.11.2018 "FINANSSIVALVONTA (Fiva) haluaa oikeuden määrätä taloudellisia rangaistuksia kuten seuraamusmaksuja työeläkeyhtiöille ja muulle vakuutusosalalle. Fiva kertoo tehneensä sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtiovarainministeriölle lainsäädäntöaloitteen, jotta valvoja saisi "riittävät valtuudet puuttua lainvastaiseen käyttäytymiseen myös taloudellisia sanktioita käyttämällä"."
	13.11.2018 "PALKANSAAJIEN 200 miljardin euron eläkevarallisuutta valvova Finanssivalvonta (Fiva) on ajautunut kummalliseen tilanteeseen. Fivalla ei ole tehokkaita keinoja estää yhteisten työeläkevarojemme käyttöä väärin tarkoituksiin, kuten HS tiistaina kertoi. Häätähuutona Fiva joutuu vaatimaan lakimuutosta, jolla työeläkerahojen käyttö asiakaskilpailuun saataisiin loppumaan."
	13.11.2018 "Miksi Fiva ei ole saanut lainsäädäntötukea sosiaali- ja terveysministeriön ylijohtajalta Outi Antilalta, joka aloittaessaan 2010 vakuutti ottavansa päätösvalan ministeriöön? Helsingin Sanomien tiedon mukaan Antila on Finanssivalvonnan johtokunnassa ollut vaisu ja tyytynyt vaatimaan asian tutkimista."
	13.11.2018 "Työeläkeyhtiöiden johtajat eivät luonnollisesti ole halukkaita tiukentamaan omaa valvontaansa. Myös työmarkkinajohtajat ovat sidoksissa työeläkeyhtiöihin, joiden hallituksissa he istuvat ja saavat työstä kokouspalkkioita."
Onko osoitettu, että eläkeyhtiöt tulkitsevat työeläkeyhtiölakia väärin?	10.5.2017 "PENTIKÄISEN mielestä isoimmissa työeläkeyhtiössä Varmassa ja Ilmarisessa pk-yritykset ja YEL-vakuutetut on sivuutettu hallinnosta. Hänen mukaansa tämä johtuu siitä, että lakia työeläkeyhtiöistä sovelletaan väärin."
Onko osoitettu, että eläkeyhtiöt rikkovat lakeja?	12.1.2021 "Finanssivalvonta katsoo Elon rikkoneen vakuutusyhtiölakia, kun yhtiön johto toimi taitamattomasti ja varomattomasti kevään koronaviruksen. Elo perehtyy ratkaisuun, mutta toivottaa valvojan tervetulleeksi yhtiöön heti maanantaina."
Olisiko toivottavaa, että valvojan toimet olisivat tiukempia?	13.11.2018 "VIKAA on myös Finanssivalvonassa, joka on tehnyt kaikkensa salatakseen julkisuudesta tarkat tiedot työhyvinvointimiljoonien käytöstä. Kun hallinto-oikeus määräsi 2016 julkistamaan työhyvinvointimiljoonia saaneet yhtiöt, Fiva valitti asiasta korkeimpaan hallinto-oikeuteen."
Onko epäselvää, kenen etua valvoja (Fiva) valvoo?	15.9.2016 "Samalla Fiva näyttää asettuvan valvottavien puolelle, kun se lähettää niille tietoa oikeuden linjauksista – ja ilmeisesti myös ennakkotietoa omista päätöksistään valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Toimintaansa Fiva perustelee sillä, että valvoja ei voi vaarantaa valvottavien tuntemaa luottamusta valvojaa kohtaan. HELSINGIN hallinto-oikeus ja korkein hallinto-oikeus ovat huomauttaneet toistuvasti Fivalle, että sillä on lakiin perustuva oikeus saada valvontaan tarvittavat tiedot. Valvova viranomaisena ei toimi pörssiyhtiöiden tai eläkeyhtiöiden hyväntahtoisuuden tai luottamuksen varassa, vaan yhteiskunnan säätämien lakien voimalla. Finanssivalvonalla on nyt mahdollisuus osoittaa, kenen palveluksessa se on: valvottavien vai yhteiskunnan."
Onko valvojan ja lainsäädännön välinen suhde ristiriitainen?	1.6.2017 "Hallinto-oikeuden mukaan Fiva ei voi salata sähköposteja sillä perusteella, että sen luottamussuhde valvottaviin ja koko valvontatoimintaan vaarantuu. Hallinto-oikeuden päätöksen mukaan Fivan pitää noudattaa julkisuuslakia."
Käyttävätkö eläkeyhtiöt symbolista tai alisteista valtaa valvojaan nähden?	1.6.2017 "TYÖELÄKEYHTIÖIDEN valvontaviranomainen Finanssivalvonta (Fiva) muutti julkistamislinjaustaan sen jälkeen, kun isoimpien eläkeyhtiöiden toimitusjohtajat olivat olleet yhteydessä suoraan Fivan johtajaan Anneli Tuomiseen. Asia selviää sähköposteista, jotka tulivat keskiviikkona julkisiksi Helsingin hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen."
	3.6.2017 "Helsingin Sanomat kertoi, miten kolmen suurimman eläkeyhtiön toimitusjohtajat pehmittivät markkinavalvojaansa Finanssivalvontaa muuttamaan kantaansa asiakirjojen julkistamisesta. Huber ja Varman toimitusjohtaja Risto Murto lähettivät sähköpostia Fivan johtajalle Tuomiselle, Ilmarisen toimitusjohtaja Timo Ritakallio oli häneen yhteydessä sanallisesti."
Miksi nykyinen lainsäädäntö ei ole riittävää?	19.11.2018 "Finanssivalvoja on yrittänyt vuosikausia saada aikaan järjestystä eläkealalle, mutta työeläkeyhtiöt ovat innovoineet aina uusia keinoja kiertää valvojan tahtoa. Fiva katsoi viimeksi puolitoista viikkoa sitten, että eläkeyhtiöt käyttävät yhä suomalaisten lakisääteisesti kerättyjä eläkevaroja tarkoituksiin, joihin ne eivät kuulu."

	22.3.2021 "Taustalla on Finanssivalvonnan (Fiva) havainto siitä, että työeläkeyhtiöiden johdon pätevyyttä ja kokemusta koskeva sääntely on puutteellista verrattuna muihin vakuutusyhtiöihin sekä työeläkeyhtiöitä paljon pienempiin eläkesäätiöihin ja kassoihin. Fiva teki asian korjaamiseksi aloitteen ministeriölle jo lokakuussa 2019."
	22.3.2021 "Fiva pitää huonona asiantilana sitä, että suuria julkisia varoja sijoittavissa työeläkeyhtiöissä johtoryhmän pätevyysvaatimukset ovat löyhempiä kuin yksityisiä varoja sijoittavissa vahinkovakuutusyhtiöissä ja henkivakuutusyhtiöissä."
Suursijoittajakkehys	
Olisiko toivottavaa, että näin suuri määrä varallisuutta olisi tarkemmin valvottua?	18.3.2021 "Valvojia onkin saattanut olla liikaa ja asiantuntemusta liian vähän, minkä vuoksi Elon toimitusjohtajalle kasaantui liikaa valtaa. Varsinkin asiakkaiden omistamassa keskinäisessä yhtiössä näin käy helposti, koska omistajan ääntä ei käytä oikein kukaan."
Olisiko toivottavaa, että sijoitusten sisällöt ja keinot olisivat avoimempia?	26.8.2020 "Toimitusjohtaja Risto Murto korosti, että työeläkeyhtiön vakavaraisuus on säilyt hyvässä. Varman salaperäisten hedge-rahastojen tuotot elpyivät hitaammin kuin muut sijoitukset."
	21.8.2020 "VARMA nosti tiedotustilaisuudessaan perjantaina esille myös niin sanotut hedge-sijoitukset, joista Finanssivalvonta (Fiva) on ollut vuosikautia huolissaan. Huoli johtuu siitä, että salaperäiset hedge-sijoitukset eivät ole yhtä läpinäkyviä kuin muut eläkerahan kohteet."
	12.11.2020 "Salaperäiset hedge-rahastot tuottivat Ilmarisen salkkuun 2020 noin puoli miljardia euroa, mutta veivät Varman sijoitustuloksesta yli puoli miljardia euroa."
Onko eläkeyhtiöiden toiminta sijoittajina tehontta?	18.8.2016 "JOKAINEN palkansaaja maksaa työeläkemaksua, joten ei ole samantekevää, millaisiin sijoitustuottoihin yksityiset viisi eläkeyhtiötä pystyvät. Asian merkityksen näkee omasta palkkakuitista, jossa viisi tai kuusi prosenttia palkasta menee työeläkemaksuun"
	6.9.2016 "Yksityissektorin eläkkeistä huolehtivat työeläkeyhtiöt ovat näin liukuneet yhä kauemmaksi sijoitustoiminnan tuottotavoitteesta kuluvan vuoden aikana. Yksikään työeläkeyhtiö ei ole tänä vuonna päässyt lähellekään 3,5 prosentin reaalista tuottotavoitetta, jonka varaan Eläketurvakeskus (ETK) on laskenut työeläkejärjestelmän pitkän aikavälin kestävyys."
	11.10.2016 "SUOMALAISTEN työeläkkeitä sijoittavat yhtiöt eivät saavuttaneet alkuvuonna niille asettua tuottovaadetta, Finanssivalvonta kertoo. Näin tapahtui ensi kertaa viiteen vuoteen. Työeläkeyhtiöille asetettu tuottovaade eläkesijoituksille oli 1,4 prosenttia, mutta yhtiöt tuottivat 0,0 prosenttia. Yhtiöiden hoidossa on tulevia työeläkkeitä varten yli sadan miljardin euron sijoitusomaisuus. JOKAINEN palkansaaja maksaa työeläkemaksua, joten ei ole samantekevää, millaisiin sijoitustuottoihin yksityiset viisi eläkeyhtiötä pystyvät."
	26.8.2020 "KOLMEN suurimman työeläkeyhtiön ja työeläkelaitos Kevan hoitaman eläkevarallisuuden arvo on pudonnut vuonna 2020 kesäkuun loppuun mennessä noin 8 miljardia euroa. Pääasiassa koronaviruksen aiheuttama pörssikurssien ja muun omaisuuden arvonalasku on siis ollut suurempi kuin kevään ja kesän huima pörssikurssien nousu."
	4.3.2021 "Kaikkien muidenkin suurten työeläkesijoittajien sijoitussalkku oli viime vuoden lopulla suurempi kuin vuoden 2019 lopulla, vaikka maksettujen eläkkeiden summa oli suurempi kuin sisään kerättävien työeläkemaksujen määrä vuonna 2020."
Onko eläkeyhtiöiden sijoittaminen vastuullista?	28.1.2019 ""Vastuullisen sijoittamisen periaate lähtee siitä, että sijoituskohteet noudattavat lakeja ja normeja. Tässäkin tapauksessa olemme yhteydessä omistusyritykseen ja kysymme taustoja ja yhtiön käsitystä tapahtumaketjusta", Ilmarisen sijoitusjohtaja Mikko Mursula sanoo."
Onko eläkeyhtiöiden toiminta sijoittajina liian riskialtista?	11.10.2016 "Finanssivalvonnan mukaan yhtiöt ovat alkuvuonna vähentäneet sijoitusriskiä myymällä osakeomistuksiaan. Sijoitusriskin alentaminen toisaalta vähentää odotettavissa olevia tuottoja."
	26.8.2020 "VAKAVARAISUUSASEMA on vakavaraisuuspääoman suhde vakavaraisuusrajaan, jossa tasan yksi oleva suhdeluku tarkoittaa eläkevaroja olevan valvojan näkökulmasta riittävästi. Elon lukema käväisi maaliskuussa alle yhden ja Finanssivalvonta velvoitti Elon tekemään taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelman."
	30.10.2020 "SALAPERÄISIÄ hedge-rahastoja on nimitetty suomeksi absoluuttisen tuoton rahastoiksi. Varmalle varmaan tuottoa ei ole kuitenkaan tullut, vaan stressiä. Varma on joutunut avaamaan asiaa Finanssivalvonnalle. Valvoja saikin kuulla yhtiön hedge-sijoitusten painottuneen Yhdysvaltain asuntolainamarkkinoille, mistä koitui suuria tappioita."

	18.3.2021 "Aiempi menestys osakesijoittamisessa johti sekä toimitusjohtajan että hallituksen vauhtisokeuteen, joka kostautui koronavuonna 2020. Finanssivalvonta joutui pyytämään Eloita tervehdyttämissuunnitelman keväällä 2020, koska yhtiön vakavaraisuus laski alle kriittisen rajan. Punainen valo syttyi, koska Elo oli sijoittanut eläkerahoja liikaa osakemarkkinoille."
Olisiko toivottavaa, että eläkeyhtiöihin ei olisi keskittynyt näin paljon varallisuutta?	12.1.2021 "Yhtiöt hallinnoivat kymmenien miljardien eurojen arvosta suomalaisten tulevia työeläkkeitä."
Kilpailukehys	
Työhyvinvointi- ja toimilupakehys	
Olisiko toivottavaa, että kilpailu olisi rajoitettua tai kilpailun keinot säädeltyjä?	31.5.2015 "Lainsäädäntöhanke on hautautunut hiljaisesti valtion ja työmarkkinaosapuolten työryhmiin."
	26.2.2016 "FIVAN uudet ohjeet yrittävät estää työhyvinvoinnin torjuntaan kerättyjä rahoja siirtymästä kynnysrahasi asiakkuuksiin."
	28.10.2019 "Työkykyriskin hallinta on eläkeyhtiöille sallittua, koska työkyvyttömyyseläkkeitä vähentämällä voidaan pidentää työuria ja vähentää eläkemenoja. Kilpailukeinoksi työkykyriskin hallinta ei kuitenkaan Finanssivalvonnan mielestä sovellu."
	28.10.2019 "RAHANARVOISTEN työhyvinvointipalveluiden tarjoaminen on ollut eläkeyhtiöille yksi harvoista keinoista kilpailla keskenään eli houkutella yritysasiakkaita toisista eläkeyhtiöistä omaan leiriin. Finanssivalvonta muistuttaa, ettei eläkealan sisäinen kilpailu ole itseisarvo vaan siitä on oltava hyötyä suomalaiselle eläkejärjestelmälle."
	20.12.2019 "SÄÄNTÖJEN mukaan työhyvinvointitoiminta pitäisi kohdistaa niille yrityksille, joissa työkyvyttömyyden riski on suuri, mutta Fiva ei tarkastuksessaan saanut tällaisesta oikeasta menettelystä "riittävää näyttöä". "FINANSSIVALVONNAN tekemä päätös Ilmarisesta oli odotettu, sillä Fiva julkaisi kannanoton kuluneena syksynä. Sen mukaan työeläkeyhtiöiden pitää lopettaa väärillä keinoilla kilpailu. Finanssivalvonta vaatii muutoksia niin sanottuun työhyvinvointitoimintaan, jolla työeläkeyhtiöt kilpailevat asiakkaista keskenään."
	15.4.2020 "Fivan mukaan Ilmarinen oli käyttänyt väärin työeläkejärjestelmän rahoja. Tiivistetysti kyse on siitä, että suomalaisten yhteisiä eläkevaroja valui yksityisille työhyvinvointimarkkinoille."
Onko osoitettu, että kilpailu on lain, toimiluvan tai sääntelyn vastaista?	28.9.2015 "Työeläkeyhtiöitä valvova Finanssivalvonta (Fiva) katsoo, että työhyvinvointirahan jakaminen ei "ole kaikilta osin perustunut työkyvyttömyysriskin hallintaan". Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että työeläkeyhtiöt käyttävät julkista työhyvinvointirahaa kilpailuun asiakkaista, mihin sitä ei ole tarkoitettu."
	25.2.2016 "Työ-rahoja mennyt väärin tarkoituksiin"
	23.9.2016 "Eläkeyhtiöiden maksamia työhyvinvointirahoja (tyhy-raha) on tarkoitus käyttää työntekijöiden työhyvinvointiin, jotta he jaksaisivat pitempään työelämässä. Osa eläkeyhtiöistä on käyttänyt työhyvinvointirahoja vastoin tarkoitusta asiakkaiden kalasteluun eikä työhyvinvoinnin lisäämiseen."
	25.2.2018 "Myös Helsingin Sanomien selvitys 2015 osoitti, että eläkeyhtiöt ovat kalastelleet asiakkaita jakamalla miljoonia yritysten työhyvinvointiin. Lisäksi työhyvinvointirahat keskittyivät vain osalle asiakkaista, vaikka kaikki maksavat järjestelmään saman prosenttiosuuden, HS:n selvitys kertoi."
	25.2.2018 "Lupasiko Ilmarinen Keskelle viisi miljoonaa euroa kynnysrahaa houkutellakseen tämän asiakkaakseen?"
	13.11.2018 "FIVA sai uusilla määräyksillä pari vuotta sitten tukittua niin sanottujen työhyvinvointirahojen holtittoman jaon, mutta tänä vuonna esiin on noussut uusi ongelma: erilaisten työhyvinvointiohjelmien käyttö asiakkaiden kalasteluun, mikä Fivan tulkinnan mukaan on eläkevarojen väärinkäyttöä."

	<p>20.12.2019 "Finanssivalvonta katsoi eläkeyhtiöiden lipsuvan ulos toimialaltaan, kun ne tarjoavat yrityksille työhyvinvoinnin parantamiseen tähtääviä palveluita. Finanssivalvonnan havaintojen mukaan Ilmarinen on tosin tarjonnut yrityksille sellaisiakin palveluja, jotka eivät millään tavalla kuulu työkyvyttömyysriskin hallintaan."</p> <p>"Finanssivalvonnan selvityksen mukaan Ilmarinen on käyttänyt työkyvyttömyysriskin hallintaan eli työhyvinvointitoimintaan keskimäärin 12 miljoonaa euroa vuodessa 2017–2018. Tämä on kaksinkertainen määrä verrattuna siihen summaan, joka on yrityksiltä ja työntekijöiltä tarkoitusta varten kerätty. Finanssivalvonta kehottaakin tarkastuskertomuksessa Ilmarista lopettamaan ylimääräisen rahoituksen. FIVA antoi päätöksessään Ilmariselle useita määräyksiä korjata toimintaansa."</p>
	<p>14.2.2020 "Nyt Ilmarinen joutuu purkamaan työeläkevaroja väärin käyttäneen organisaatiotaan pikavauhtia. FINANSsIVALVONTA julkaisi kannanoton lokakuussa, kun se oli tarkastanut eläkeyhtiö Ilmarisen mahdollista eläkevarojen väärinkäyttöä. Tänä vuonna tarkastus laajenee koko alalle eli myös Varmaan, Eloon ja Veritakseen.</p> <p>Valvoja epäili lokakuussa, että Ilmarinen on sekoittanut suomalaisten yhteisiä eläkevaroja yksityisiin työhyvinvointimarkkinoihin.</p> <p>Joulukuussa kävi ilmi, että Fivan epäilyt osuivat oikeaan. Fivan mukaan Ilmarinen on käyttänyt väärin työeläkejärjestelmän rahoja."</p>
	<p>15.4.2020 "Finanssivalvoja katsoi joulukuussa, että Ilmarinen käytti väärin työeläkejärjestelmän rahoja kilpailuun asiakkaista."</p> <p>"Valvojan havaintojen mukaan hyvinvointitoiminnalla on pyritty hankkimaan uusia asiakkaita eli työhyvinvointitoiminta on ollut kilpailukeino."</p> <p>"ILMARISEN johto myönsi huomautuksen ja kannanoton jälkeen, että eläkeyhtiö on rakentanut vääränlaisen organisaation toteuttamaan työhyvinvointitoimintaa."</p>
Mitä seurauksia mahdollisilla väärinkäytöksillä voi olla?	<p>13.11.2018 "ILMARISEN toimitusjohtaja sanoi olevansa huolissaan siitä, johtaako Fivan kannanotto koko hyvinvointitoiminnan lopettamiseen. "Olisi äärimmäisen turmiollista kaikkien näkökulmasta, jos näin kävisi", Pölönen antoi palautetta Fivalle.</p> <p>Pölösen mukaan on kaikkien etu, että työhyvinvointitoiminta jatkuu."</p>
	<p>11.6.2019 "Asia on merkittävä, sillä työeläkeyhtiöiden hoitamilla yhteisillä eläkevaroilla kustannetaan suomalaisten työeläkkeet. Jos rahoja käytetään turhaan muihin tarkoituksiin, se on pois kaikilta suomalaisilta palkansaajilta."</p>
	<p>28.10.2019 "Valvoja pelkää suomalaisten yhteisten eläkevarojen sekoittuvan yksityisiin työhyvinvointimarkkinoihin."</p> <p>"Jos yhteisiä eläkevaroja käytetään kilpailuun väärin, siitä kärsivät suomalaiset työntekijät ja eläkkeensaajat."</p>
	<p>20.11.2019 "TYÖELÄKEALALLA pidetään selvänä, että Fivan lokakuun lopulla julkaisema kannanotto oli viimeinen varoitus. Jos työeläkeyhtiöt eivät noudata Fivan linjausta laillisesta työhyvinvointitoiminnasta, saattaa valvoja kieltää sen kokonaan.</p> <p>Finanssivalvonta pitää yhtenä perusteena sitäkin, että näytöt työeläkeyhtiöiden työhyvinvointitoiminnan tehosta ovat vähäisiä. Samalla työeläkevakuutusmaksu alenisi hieman, kun siitä voisi poistaa niin sanotun työkyvyttömyysriskin hallintaosan.</p> <p>Työeläkeyhtiöt eivät halua koko työhyvinvointitoiminnan romuttamista, sillä ne ovat sijoittaneet paljon henkilöstöä ja resursseja työhyvinvointitoimintaan. Ilmarinen on nimittänyt johtoryhmäänsä peräti työkykyjohtajan.</p> <p>Vielä enemmän työeläkeyhtiöt kavahtavat Finanssivalvonnan havittelemia rangaistusmaksuja. Niiden pitäisi Fivan mielestä olla tuntuvia verrattuna alan kokoon, joka sijoitusvarallisuuden perusteella laskettuna on yli 200 miljardia euroa."</p>
	<p>15.4.2020 "Ilmarinen joutui käynnistämään yt-neuvottelut sen jälkeen, kun Finanssivalvonta suoritti tarkastuksen yhtiön työhyvinvointitoiminnoissa. Taustalla on Ilmarisen joulukuussa Finanssivalvonnalta saama huomautus sekä Fivan lokakuussa julkistama kannanotto."</p>

Olisiko toivottavaa, että olisi laki, joka säätelee työhyvinvointitoimintaa?	<p>1.8.2019 "FINANSsIVALVONTA (Fiva) aikoo tehdä lähiaikoina lainsäädäntöaloitteen, jolla valvoja panee kuriin työeläkealan työhyvinvointitoimintaa. Helsingin Sanomien tietojen mukaan Fiva joutuu tekemään lakialoitteen sosiaali- ja terveysministeriön kautta, koska kaikki työeläkeyhtiöt eivät usko Fivan suosituksia. Fiva voi tehdä lainsäädäntöaloitteen tapauksissa, joissa laissa oleva selvä puute vaikuttaa valvontatoimintaan."</p> <p>"Ilmarisen toimitusjohtaja Jouko Pölönen otti torstaina kantaa uuteen lainsäädäntöhankkeeseen, kun yhtiö julkaisi huhti–kesäkuun tuloksensa. "Finanssivalvonnan ohjeet ovat osin tulkinnanvaraisia. Laintasoinen sääntely olisikin toivottavaa, sillä asiakasyritysten kanssa tehtävä työhyvinvointitoiminta on äärimmäisen tärkeää koko yhteiskunnan kannalta", Pölönen sanoi tulosjulkistustilaisuudessa. Hänen mukaansa työeläkeyhtiöissä on työhyvinvoinnista paljon dataa, joka pitäisi saada lain avulla täysimääräisesti käyttöön.""</p>
	<p>28.10.2019 "Maanantaina julkistetussa muistiossa ei Forsströmin mukaan ole varsinaisia uusia linjauksia, vaan selvät toimialarajat ovat olleet olemassa hyvin pitkään. Siksi Finanssivalvonta ei pidä tarpeellisenä työhyvinvointitoimintaa koskevan lain säätämistä, vaikka työeläkeyhtiöt itse ovat sellaista toivoneet. Vielä kesällä Finanssivalvonta piti uuden lain säätämistä tarpeellisenä, mutta uuden kannan mukaan rajat ovat ilman lakimuutoksiakin selvät."</p>
Onko lait ja sääntely riittävää työeläkeyhtiöiden toiminnan valvomiseksi?	<p>20.11.2019 "Fivan mielestä alan lait ja säännökset ovat selkeät, mutta sallitun ja kielletyn rajat ovat alkaneet hämärtyä työeläkeyhtiöiden käytännön toiminnassa. Ja mikä valvojan kannalta pahinta, Finanssivalvonta epäilee joidenkin työeläkeyhtiöiden toimivan väärin tietoisesti. Fivan silmätikkuna on erityisesti Suomen suurin työeläkeyhtiö Ilmarinen, jonka 2018 aloittanut toimitusjohtaja Jouko Pölönen on haastanut valvojan tulkinnat sallitun ja kielletyn rajasta jo pariinkin kertaan."</p>
	<p>20.11.2019 "EU-sopimus rajaa eläkeyhtiöiden toimintaa</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Suomi sai EU-liittymissopimuksessa poikkeuksen, joka antaa suomalaisille työeläkeyhtiöille oikeuden hoitaa lakisääteistä eläketurvaa käytännössä suljetuilla markkinoilla. ■ Ehtona on, että eläkeyhtiöt hoitavat vain ja ainoastaan eläkevakuuttamista eivätkä harjoittaa muuta toimintaa. Finanssivalvoja pelkää, että paisunut työhyvinvointitoiminta ylittää tämän rajan."
Onko järjestelmä tasa-arvoinen?	<p>26.2.2016 "Rahan pitää siis jakautua entistä tasaisemmin kaikille saman alan yrityksille, joissa on isoja työkyvyttömyysriskejä. Viime vuosina eläkeyhtiöt ovat suunnanneet työhyvinvointirahoja muutamille prosenteille asiakkaita, joista monet ovat vaihtaneet eläkeyhtiötä työhyvinvointirahan houkuttelemista."</p>
	<p>19.11.2019 "TYÖSSÄ käyvät suomalaiset kustantavat vielä vuosikymmeniä toimihenkilöiden ja johtajien lisäeläkkeitä. Näin on käymässä, vaikka eduskunta lakkautti niin sanotun rekisteröidyn lisäeläkkeen vuoden 2016 lopussa. Rekisteröidyn lisäeläkkeen maksajiksi joutuvat kaikki työeläkemaksujen maksajat, vaikka he eivät tätä lisäeläkettä koskaan saa."</p>
Olisiko toivottavaa, että toiminta olisi säädelympää kilpailun ja toimialan laajenemisen rajoittamiseksi?	<p>20.11.2019 "Kyse ei kuitenkaan ollut vain työhyvinvointitoimintaan liittyvästä kitkasta, vaan HS:n lähteiden mukaan paljon suuremmasta Fivan tyytymättömyydestä työeläkeyhtiöiden toimintaan. Fivan mielestä osa työeläkeyhtiöistä on alkanut 2010-luvulla toimia osin kuin yksityiset finanssiyhtiöt."</p>
Olisiko toivottavaa, että viranomainen tai valvoja toteaisi toiminnan väärinkäytökseksi?	<p>25.2.2016 "VALTION pelimonopoli Raha-automaattiyhdistys (RAY) siirsi työeläkevakuutuksensa Varmaan poikkeuksellisen suuren työhyvinvointilupauksen jälkeen. - - - Järjestelyssä ei ole mitään laitonta, mutta Finanssivalvonta on kiinnittänyt vuosia huomiota julkisten työhyvinvointirahojen käyttöön asiakaskilpailussa vastoin tarkoitusta."</p>
	<p>20.12.2019 "FINANSsIVALVONNAN perjantainen päätös tarkoittaa, että Ilmarinen on siirtänyt työnantajilta ja työntekijöiltä pakolla keräämiään työeläkemaksuja työhyvinvointipalveluja tuottavien yritysten markkinoille. Työeläkeyhtiöillä on kuitenkin toimituslaina vain työeläkevakuutustoimintaan."</p>
	<p>20.12.2019 "ILMARISEN viime vuonna aloittanut toimitusjohtaja Pölönen on haastanut valvojan tulkinnat sallitun ja kielletyn rajasta jo pariinkin kertaan. Kesäkuussa Ilmarinen ilmoitti jättävänsä vakuutusmatemaatikon pois johtoryhmästä, ja vakuutusvalvoja huolestui suomalaisten eläkemiljardien hoidosta. Fiva julkaisi historiallisen kannanoton, jossa se "kiinnittää vakavaa huomiota" SHV-vakuutusmatemaatikon pysymiseen osana työeläkeyhtiöiden johdon päätöksentekoa."</p>
Olisiko toivottavaa, että eläkeyhtiöiden valvontaa tehostettaisiin?	<p>26.2.2016 "FINANSsIVALVONTA (Fiva) panee kuriin eläkeyhtiöitä, jotka käyttävät eläkerahoja kilpailun asiakkaita. Fivan uudet ohjeet puuttuvat käytännössä suurimpien eläkeyhtiöiden Varman ja Ilmarisen käytäntöön, jossa suunnataan osa työhyvinvointirahoista tarjouskilpailun asiakkaita. Fivan johtoryhmä käsittelee uutta ohjetta torstaina, ja sen on tarkoitus tulla voimaan lähiaikoina."</p>

	28.10.2019 "MIKSI Finanssivalvonta katsoi tarpeelliseksi julkaista muistion työhyvinvointitoiminnan rajoista? Osastopäällikkö Kaisa Forsström kertoo Finanssivalvonnan havainneen, että osa työeläkeyhtiöistä ei "tunnista toimialalla olevaa lainsäädäntöä ja sen asettamia rajoja". "On syntynyt huoli siitä, muistavatko työeläkeyhtiöt varmasti, että vain sosiaalivakuutustoiminta on niille sallittua. Muu toiminta ei ole."
	20.11.2019 "Kulussien takana työeläkeyhtiöiden ja Finanssivalvonnan (Fiva) välit ovat kireämmät kuin vuosikymmeniin. Suomalaista työeläkejärjestelmää valvova Fiva katsoo, että osa työeläkevarallisuutta sijoittavista työeläkeyhtiöistä ei enää halua täysin noudattaa lakia ja valvojan määräyksiä. TUNNELMA kiristyi tänä syksynä, kun Finanssivalvonta julkaisi kannanoton, jonka mukaan alan pitää lopettaa väärillä keinoilla kilpailu. Finanssivalvonta vaatii muutoksia niin sanottuun työhyvinvointitoimintaan, jolla työeläkeyhtiöt kilpailevat asiakkaista keskenään."
Olisiko toivottavaa, että selvitetäisiin ovatko toimet toimiluvan mukaisia?	8.6.2019 "Tarkastus on myös kestänyt poikkeuksellisen pitkään, sillä alkuperäisen aikataulun mukaan sen piti valmistua maaliskuussa. Nyt tarkastus on kestänyt kohta kahdeksan kuukautta, mikä kertoo Finanssivalvonnan löytäneen paljon selvittettävää."
	14.2.2020 ""Voi olla, että meillä on jossain vaiheessa ollut vähän erilaisia tulkintoja niistä [työhyvinvointitoiminnan rajoista] ja nyt ne ovat taas selvittäneet omia kantojaan asiaan ja kiristäneet niitä edelleen", Ilmarisen toimitusjohtaja Jouko Pölonen sanoi Ilmarisen 2019 tulostiedotuksen yhteydessä perjantaina.
Onko osoitettu, että toiminta on ollut toimiluvan tai sääntelyn vastaista?	8.6.2019 "Finanssivalvonta yritti rajoittaa ylilyöntejä toissa vuonna yhtiöille antamallaan ohjeistuksella. Se on lieventänyt ongelmaa muttei poistanut sitä, valvoja katsoi."
	20.11.2019 "Osa työeläkeyhtiöistä on unohtanut sen, että niiden päätehtävä on hoitaa sosiaalivakuutusta, Finanssivalvonnan virkamiesten keskuudessa katsotaan. Päätehtävästä ei pitäisi olla epäilystä, sillä emeritusprofessori Olli Mäenpää vahvisti syksyllä Finanssivalvonnan näkemyksen, jonka mukaan työeläkeyhtiöt ovat julkista hallintotehtävää hoitavia sosiaaliturvalaitoksia. ULOSPÄIN työeläkeyhtiöt haluavat mielellään esiintyä osana finanssialaa, ja ne kuuluvatkin pankkien ja vakuutusalan etujärjestöön Finanssiala-yhdistykseen. Esimerkiksi työpaikkailmoituksissaan osa yhtiöistä esiintyy ennemmin työhyvinvointi- tai finanssialan yrityksenä kuin sosiaalivakuutuksen hoitajana."
	15.4.2020 "Finanssivalvonta julkisti joulun alla tarkastuskertomuksen, jonka mukaan Ilmarisen työhyvinvointitoiminta asiakkailleen on "laadultaan ja laajuudeltaan" ylittänyt työeläkevakuutusyhtiöitä koskevan sääntelyn rajat. Fivan mielestä Ilmarinen on lisäksi kohdistanut työhyvinvointipalvelut osin väärille asiakkaille."
Avoimuuden ja tiedottamisen kehys	
Olisiko toivottavaa, että tiedottamisen vaatimukset olisivat samoja eläkeyhtiöille kuin pörssiyhtiöille?	13.8.2020 "Johtajien palkkatason ja etujen perusteella työeläkeyhtiöt lähestyvät pörssiyhtiöitä, mutta ne eivät esimerkiksi viestinnässään joudu olemaan yhtä avoimia kuin pörssiyhtiöt." "Pörssiyhtiön on pakko kertoa ilman aiheutonta viivytystä myös itselleen kielteiset asiat. Kymmenien miljardien eurojen sijoituksia hallinnoivat työeläkeyhtiöt sen sijaan voivat käytännössä valikoida viestinsä. Viime kädessä viestistä päättää työeläkeyhtiön toimitusjohtaja, jolla on kiusaus käyttää viestintää maineenhallinnan välineenä, vaikka siitä ei ole työeläkevakuutetuille ja työeläkkeen saajille mitään hyötyä. Vastuullisuusjohtajat ja -päälliköt ovat pelkkiä koristeita silloin, kun heitä oikeasti tarvittaisiin."
Onko tietoja, joista ei voi saada tietoa mistään?	31.5.2015 "Fiva ei luovuta yhtiöiden nimiä, joiden kanssa liiketoimet on tehty tai jotka ovat saaneet työhyvinvointirahoja. Työeläkeyhtiöt taas pitävät tietoja liikesalaisuuksina, eivätkä ne kommentoi liiketoimia. HS pyytää lukijoiltaan vinkkejä siitä, mitkä yhtiöt, yhdistykset tai säätiöt ovat hyötynneet julkisista eläkemiljoonista."
	19.11.2019 "Järjestelmästä hyötyjiä on lähes mahdoton selvittää, sillä Eläketurvakeskus ei voi antaa henkilötietoja rekisteröidyn lisäeläkkeen saajista. Myöskään eläkkeensaaja itse ei välttämättä tiedä olevansa sellainen."
Onko tietojen saaminen hankalaa?	1.6.2017 "Hallinto-oikeuden mukaan Fiva ei voi salata sähköposteja sillä perusteella, että sen luottamussuhde valvottaviin ja koko valvontatoimintaan vaarantuu. Hallinto-oikeuden päätöksen mukaan Fivan pitää noudattaa julkisuuslakia."

	25.2.2018 "SUURTEN työhyvinvointirahojen (tyhy-raham) saajat tulevat nyt ensi kertaa esiin. Korkein hallinto-oikeus (KHO) päätti viime viikolla, että saajien nimet ovat julkisia. Finanssivalvonta on vastustanut vuosia nimien julkaisemista ja valittanut julkaisemispäätöksistä korkeimpaan hallinto-oikeuteen saakka."
	25.2.2018 "ENTÄ sitten työeläkeyhtiöiden uudet asiakkaat: Ostivatko työeläkeyhtiöt asiakkuuksia isoilla työhyvinvointirahoilla? Tästä on vaikea saada lopullista selvyyttä, sillä kilpailevien työeläkeyhtiöiden lupaamat työhyvinvointitarjoukset eivät ole julkisia."
	2.7.2020 "Helsingin Sanomat sai asiakirjat haltuunsa Finanssivalvonnalle tehdyn tietopyynnön avulla. Muistiot ja muut asiakirjat ovat liikesalaisuuksia lukuun ottamatta julkisia."
Onko osoitettu, että eläkeyhtiöt ovat salanneet tietoja?	11.12.2020 "Elo on pyytänyt salaamaan vastauksensa Finanssivalvonnalle kokonaisuudessaan, mutta Helsingin Sanomat sai asiakirjat tietopyynnön avulla."
	11.12.2020 "Työeläkeyhtiö on tiedottanut kevään ongelmistaan hyvin niukasti omistajilleen eli asiakkaille. Elo ei kertonut alkuvuoden osavuosisraportissaan tai osavuosisikatsauksissaan lainkaan tekemästään tervehdyttämissuunnitelmasta. TIETOA eivät saaneet myöskään muut työeläkeyhtiöt, vaikka työeläkelaitoksia on useita, niitä sitoo yhteisvastuu. Tämä tarkoittaa sitä, että ansaitut eläkkeet maksetaan aina."
	13.8.2020 "Elo julkaisi ensimmäisen tiedotteen Finanssivalvonnan vaatimasta suunnitelmasta keskiviikkona 3. kesäkuuta vasta, kun HS oli kertonut asiasta edellisenä päivänä. Elon toimitusjohtaja Satu Huber sanoi haastattelussa toivoneensa, että asia pysyy salassa."
	13.8.2020 "Kun Ilmarinen heitti vakuutusmatemaattikkonsa eli aktuaarinsa johtokunnastaan vastoin Finanssivalvonnan kantaa kesällä 2019, Ilmarinen yritti salata asiaa koskevan selvityksensä, jonka se lähetti vakuutusyhtiöitä valvovalle Finanssivalvonnalle."
	13.8.2020 "SUOMEN toiseksi suurin työeläkevakuutusyhtiö Varma ei ole jäänyt vuoden aikana kiinni samanlaisesta tiedon panttaamisesta kuin kaksi muuta isoa työeläkeyhtiötä. On kuitenkin ainakin yksi aihepiiri, jota Varma olisi voinut avata avoimemmin kuin teki. Kyse on Varman kahdeksan miljardin euron eläkesijoituksista niin sanotuissa hedge-rahastoissa, joita Finanssivalvonta on tarkkaillut huolestuneena jo vuosikausia. Varma kertoi keväällä, että sen hedge-sijoitusten arvo putosi koronaviruksen lähes 13 prosenttia."
	2.7.2020 "Alun perin Elo pyysi Finanssivalvontaa salaamaan koko tervehdyttämissuunnitelman olemassaolon. "Kun yhden yksikön verran käväisee vakavaraisuus alle yhden, niin tulkitsimme ja toivoimme, että asia pysyy salassa", perusteli Elon toimitusjohtaja Satu Huber kesäkuussa."
	17.6.2019 "SUOMEN suurin työeläkeyhtiö Ilmarinen halusi salata kokonaan vastauksensa, jonka se lähetti markkinoita, pankkeja ja vakuutusyhtiöitä valvovalle Finanssivalvonnalle (Fiva) vastuunalaisen matemaattikkonsa syrjäyttämiseksi. Viime viikolla Fivalle toimittamassaan vastauksessa Ilmarinen vetosi yksityistä liikesalaisuutta koskevaan julkisuuslain kohtaan."
	13.11.2018 "Ilmarinen ostaa työeläkerahalla yksityistä hyvinvointitoimintaa – salaa summan. Ilmarisen vakuutuslääkäri työskentelee yhtiön hallituksessa."
	13.11.2018 "Ilmarinen ilmoittaa, että yhtiön ostot Hintsalta on liikesalaisuus. Sekä omistukseen että oston käytettävät rahat tulevat työeläkejärjestelmästä."
	25.2.2018 "Työhyvinvointirahojen saajat ovat olleet vuosikausia salaisia, vaikka lain mukaan ne ovat julkisia."
	29.6.2017 "Eläkejohtajan mukaan rahoja ei siirretty pois eläkejärjestelmästä – Elon perustelut tietojen salaamiselle herättivät kysymyksiä"
	3.6.2017 "Finanssivalvonta ei lopulta löytänyt näyttöä eläkevarojen väärinkäytöstä. Valvoja antoi kuitenkin Eläke-Tapiolan hallitukselle ja toimitusjohtajalle poikkeukselliset moitteet työeläkevarojen hoidosta ja valvontatietojen panttaamisesta 2013."
Onko osoitettu, että valvoja on salannut tietoja?	15.9.2016 "FIVAN toiminta synnyttää oudon vaikutelman. Se vastustaa eläkesijoittamisen läpinäkyvyyttä, jota lainsäätäjät korostavat."
	15.9.2016 "HS:n selvityksen mukaan (1.6.2015) eläkeyhtiöt ovat tehneet uusien asiakkaiden kanssa suuria tai poikkeuksellisia liiketoimia 542 miljoonan euron arvosta pelkästään vuosina 2010–2015. Selvitys syntyi ilman asiakkaiden nimiä, koska Fiva salasi ne."

	23.9.2016 "AUKKO eläkevarojen valvonnassa paljastui torstaina, kun Helsingin Sanomat pyysi Vesa Hänniseltä lausuntoa eläkeyhtiöiden lähettämien raporttien tietojen salaamisesta. Finanssivalvonta julkisti torstaina osan työeläkeyhtiöiden merkittävistä ja poikkeuksellisista liiketoimista, mutta salasi suurimman osan tiedoista."
	23.9.2016 "Fivan uusi linjaus salata tyhy-rahast tekee työhyvinvointirahojen julkisen seuraamisen mahdottomaksi."
	23.9.2016 "Työeläkealan ylin valvoja näyttää vastustavan eläkemiljardien läpinäkyvyyttä. Fiva tekee näinä päivinä päätöksen, joka ratkaisee sen uskottavuuden eläkesijoitusten valvojana. Finanssivalvonta lähetti saamansa oikeuden päätöksen ennakkoaroitukseksi eläkeyhtiölle, jotka toimittivat sen edelleen asiakkailleen. Hallinto-oikeuteen valitti tietojen salaamisesta toimittaja Teemu Muhonen."
	1.6.2017 "FIVA vastusti eläkeyhtiöiden lähettämien sähköpostien julkistamista muun muassa sen vuoksi, että tehokas valvonta edellyttää "luottamuksellisia suhteita ja vuoropuhelun mahdollisuutta" valvojan ja valvottavien kesken. Hallinto-oikeus oli toista mieltä ja määräsi sähköpostit julkisiksi."
	25.2.2018 "Työhyvinvointirahojen saajat ovat olleet vuosikautia salaisia, vaikka lain mukaan ne ovat julkisia."
Kenelle eläkeyhtiöt ovat tiedotusvastuussa?	2.6.2020 "Elon talous- ja sijoitusriskien valvonnan johtaja Sarianne Kirvesmäki sanoi tiistaina, että Elon nykyinen vakavaraisuus on "selkeästi parempi" kuin maaliskuun lopulla. Hänen mukaansa Elo ei kuitenkaan raportoi "liikesalaisuutta" julkisuuteen, vaikka kertookin sen Finanssivalvonnalle."
	2.6.2020 ""Taloudellisen aseman tervehtymissuunnitelma on Elon näkemyksen mukaan salassa pidettävä asiakirja, jonka olemassaoloa tai sisältöä ei tule antaa ulkopuolisille (JulkL 24 §:n 1 mom. 12 kohta ja 20 kohta)", Huber ja Kirvesmäki kirjäsivat viestinsä loppuun."
Pahimman mahdollisen skenaarion kehys	
Yhteisvastuun ja yhtiöiden rakenteen kehys	
Olisiko toivottavaa, että järjestelmää tarkasteltaisiin kokonaisuudessaan?	29.6.2017 "Elo olisi mielellään liittännyt Eteran itseensä. Yhdistyneestä Elo-Eterasta olisi tällöin syntynyt oikea vastavoima kahdelle suurelle eli Ilmariselle ja Varmalle. KESÄN iso eläkeyhtiöuutinen herättää myös nykyisin suurimman eläkeyhtiö Varman. Onko seuraavaksi edessä Varman yhdistyminen piskuisen eläkevakuutusyhtiö Veritaksen kanssa? Veritas on osakeyhtiömuotoinen, joten fuusio ei olisi kovin vaikea tehdä. Tällä liikkeellä Varma olisi jälleen Suomen suurin ja kaunein."
	2.7.2020 "Kaksi suurinta työeläkeyhtiötä ovat Varma ja Ilmarinen. Alalla liikkuu jatkuvasti huhuja myös siitä, että jompikumpi on neuvottelemassa Elon yhdistämisestä itseensä. Esittelymuistion perusteella Finanssivalvonta ei suhtaudu myönteisesti tällaisiin fuusiosuunnitelmiin."
Onko yksittäisellä eläkeyhtiöllä liikaa valtaa ja vastuuta?	18.3.2021 "Valvojia onkin saattanut olla liikaa ja asiantuntemusta liian vähän, minkä vuoksi Elon toimitusjohtajalle kasaantui liikaa valtaa. Varsinkin asiakkaiden omistamassa keskinäisessä yhtiössä näin käy helposti, koska omistajan ääntä ei käytä oikein kukaan."
Olisiko toivottavaa, että yhteisvastuuta ei olisi?	2.7.2020 "Vakuutettujen eli suomalaisten työntekijöiden kannalta on samantekevää, missä yhtiössä heidän eläkevaransa ovat. Alan yhteisvastuuperiaatteen mukaan kaikki vakuutetut ja vakuutusmaksujen maksajat kattavat mahdolliset tappiot, jos jokin yhtiö ajautuu selvitystilaan."
Mitä tapahtuu, jos pahin mahdollinen eli konkurssi tapahtuu eläkeyhtiölle?	18.3.2021 "Huono hallinto on työeläkealalla vaarallista myös muiden kuin Elon asiakkaiden vuoksi. Työeläkeyhtiöiden kesken on yhteisvastuu, mikä tarkoittaa sitä, että yhden yhtiön kaatuessa muut vastaavat sen sitoumuksista työeläkkeen saajille. Näin riskipeli työeläkevaroilla kaatuu kaikkien kontrolle, kuten kävi työeläkeyhtiö Eläke-Kansan konkurssissa 1994. Konkurssipesän pesänhoitaja oli Pekka Jaatinen."
	11.12.2020 "Jos yksi toimija joutuu taloudellisiin vaikeuksiin, muut yksityisalojen työeläkevakuuttajat kantavat vastuun. Myös valvoja on pohtinut Elon kaatumisen vaikutusta koko eläkejärjestelmään. "Elon kannalta huonoimman vaihtoehdon toteutuminen, eli selvitystila ja lopulta toiminnan päättyminen, vaikuttaisi merkittävästi työeläkejärjestelmän tulevaisuuteen hajautettuna järjestelmänä", Finanssivalvonta pohti esittelymuistiossaan kesäkuussa."

	<p>2.7.2020 ""Elon kannalta huonoimman vaihtoehdon toteutuminen, eli selvitystila ja lopulta toiminnan päättymisen, vaikuttaisi merkittävästi työeläkejärjestelmän tulevaisuuteen hajautettuna järjestelmänä", esittelymuistiossa todetaan.</p> <p>Finanssivalvonnan arvion mukaan työeläkeyhtiö Elon vakuutuskannan siirto jäljelle jääviin työeläkeyhtiöihin johtaisi todennäköisesti keskittymiseen: "Eläkevakuutuksen toimeenpano olisi pitkälti keskittynyt kahdelle suurimmalle työeläkeyhtiölle."</p>
--	--